

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

**FINANCIRANJE SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE
EVROPSKE UNIJE**

Ljubljana, julij 2002

ANA FERJANČIČ

Študentka Ana Ferjančič izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Zarjana Fabjančiča in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 14.7.2002

Podpis: Ana Ferjančič

KAZALO

1	UVOD	1
2	SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE	3
2.1	RAZVOJ KMETIJSKE POLITIKE NA EVROPSKIH TLEH.....	3
2.2	CILJI IN NAČELA SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE	4
2.3	NADALJNI RAZVOJ SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE.....	5
3	FINANCIRANJE SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE	8
3.1	AKREDITACIJSKI KRITERIJI PLAČILNIH AGENCIJ	14
3.2	UREDBE POVEZANE S FINANCIRANJEM SKP	17
3.3	SREDSTVA, NAMENJENA FINANCIRANJU SKP.....	21
3.3.1	<i>SREDSTVA, PORABLJENA ZA FINANCIRANJE SKP, PO DRŽAVAH</i>	
	<i>ČLANICAH</i>	23
3.3.2	<i>NEPOSREDNA PLAČILA</i>	30
3.3.2.1	Neposredna plačila za poljščine	30
3.3.2.2	Neposredna plačila za goveje meso.....	31
3.3.3	<i>PLAČILA DRŽAV ČLANIC, V SKUPNI PRORAČUN EU</i>	31
4	FINANCIRANJE KMETIJSKE POLITIKE V SLOVENIJI	33
4.1	KMETIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI.....	33
4.1.1	<i>KMETIJSKA POLITIKA PRED OSAMOSVOJITVIJO</i>	33
4.1.2	<i>CILJI KMETIJSKE POLITIKE, V OBDOBJU PO OSAMOSVOJITVI</i>	33
4.2	UKREPI KMETIJSKE POLITIKE	36
4.2.1	<i>UKREPI KMETIJSKE TRŽNOCENOVNE POLITIKE</i>	37
4.2.2	<i>UKREPI KMETIJSKE STRUKTURNE POLITIKE</i>	37
4.3	PLAČILNA AGENCIJA V SLOVENIJI	39
4.4	TRŽNOCENOVNA IN STRUKTURNA POLITIKA V SLOVENIJI.....	40
4.4.1	<i>TRŽNOCENOVNA POLITIKA V SLOVENIJI</i>	40
4.4.1.1	Neposredna plačila za poljščine	43
4.4.1.2	Neposredna plačila za goveje meso.....	44
4.4.2	<i>STRUKTURNA POLITIKA V SLOVENIJI</i>	50
4.4.3	<i>IZVAJANJE PROGRAMA SAPARD</i>	53
4.5	PRORAČUNSKI IZDATKI ZA KMETIJSTVO V SLOVENIJI.....	55
5	ANALIZA FINANCIRANJA SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE	61
6	SKLEP	75
	LITERATURA	77
	VIRI	77
	SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV	80

1 UVOD

Kmetijstvo opravlja gospodarsko, socialno in ekološko funkcijo. Skupna kmetijska politika (v nadaljevanju SKP) je bila ena prvih skupnih politik Evropske unije (v nadaljevanju EU) in se uvršča med pomembnejše skupne evropske politike. Učinkovito uresničevanje kmetijske politike zahteva normativno opredeljene cilje in ukrepe, ki jih zaradi njihove notranje napetosti stalno usklajujejo. Države članice so SKP oblikovale z Rimsko pogodbo leta 1957. Določajo jo njene ustanove in organi ter različna interesna zastopstva kmetov, živilske industrije in potrošnikov. Glavna sta Evropska komisija in Ministrski svet. Njuno delovanje je povezano z lobiranjem različnih interesnih skupin na nacionalni in meddržavni ravni. Najpomembnejši lobisti so države članice same. Že pri začetku uresničevanja Rimske pogodbe so nosilci evropske zamisli, v okviru skupnega notranjega trga, zaznali konfliktnost kmetijstva. Opazili so problem nekonkurenčnosti kmetijstva med posameznimi državami članicami, še najbolj pa nekonkurenčnost kmetijstva, v primerjavi s tretjimi trgi.

Več kot polovico proračuna EU je namenjenega financiranju SKP. Kmetijstvo ima pomemben delež v mednarodni trgovini in izvozu EU. EU je, po zaslugi SKP, postala druga največja svetovna izvoznica hrane. Izdatki za vodenje SKP se plačujejo preko Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada (v nadaljevanju EKUJSA). Sklad je finančno ogroditelj SKP oziroma skupno ime za proračunske izdatke, ki jih ima EU s kmetijstvom, in je finančno popolnoma odgovoren za izvajanje skupno dogovorjene politike. Njegovi izdatki se delijo na dva temeljna namena: jamstva ali tržnocenovne podpore in izravnave ter programi strukturne politike-usmerjevalni del. Večinski del proračunskih sredstev gre za tržnocenovne podpore in obsega predvsem stroške, povezane z izvajanjem tržnih redov. Strukturna politika usmerja pomoč v posodobitev in prilagajanje kmetijske pridelave na ravni kmetije, obsega pa tudi programe za podporo razvoja podeželja. Države članice, za izvajanje nalog EKUJSA, razvijejo posebne plačilne agencije, ki imajo dogovorjen in predpisan način delovanja, nadzorujejo pa jih evropski in državni finančno nadzorni organi. V letu 2002 je za jamstveni del EKUJSA namenjenih 44 505,1 mio EUR, kar zavzema 45,2 odstotkov celotnega proračuna. Za usmerjevalni del, v okviru strukturnih operacij, pa 2 638,9 mio EUR, kar znaša 12 odstotkov sredstev za celotne strukturne operacije, za katere je namenjenih 33 838 mio EUR, kar znaša 34,5 odstotkov celotnega proračuna. Uredba 1258/99 je pravna podlaga za financiranje SKP. Evropska komisija je odgovorna za upravljanje sklada in v okviru katerega je poskrbljeno za tesno sodelovanje med državami članicami in Evropsko komisijo. S financiranjem SKP so povezane še številne druge uredbe, pomembnejše med njimi pa so: uredba 1259/99, ki določa skupna pravila za programe neposrednih podpor v okviru SKP, uredba 1257/99, ki določa ukrepe razvoja podeželja, uredba 1750/99, ki ureja izvedbene postopke ter uredba 1260/99, ki določa cilje in naloge strukturnih skladov.

Cilj magistrskega dela je ugotoviti, zakaj je več kot polovico proračuna EU namenjenega financiranju SKP in kaj taki izdatki predstavljajo za gospodarstvo EU; kako je urejeno financiranje SKP; kakšni so načini razdelitve sredstev po posameznih področjih: sredstva tržnocenovnega in strukturnega dela, sredstva namenjena in porabljena za financiranje SKP, sredstva posameznih držav članic, področja za katera je namenjenih največ sredstev, vzrok ter ocena učinkovitosti razdelitve sredstev. Predstavljena bodo sredstva, namenjena kmetijski politiki v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS), nameni za katere so ta

sredstva uporabljena, ocena financiranja kmetijske politike v RS, problemi povezani s prilagajanjem SKP, prehod na tržnocenovno in strukturno politiko. Prikazani bodo proračunski izdatki namenjeni kmetijstvu v RS ter sredstva, planirana za financiranje kmetijske politike v RS.

Predstavljen bo zapleten sistem financiranja SKP, cilj pa je ugotoviti, zakaj je potrebna plačilna agencija; zakaj poteka financiranje preko nje; katere pogoje mora izpolnjevati, da lahko izvaja financiranje; njene naloge in vloga pri financiranju; kakšna je njena struktura; zakaj ima predpisan način delovanja; katere so prednosti oziroma slabosti takega načina financiranja. Predstavljena bo plačilna agencija v RS, zakaj je bila ustanovljena; katera je njena glavna naloga; ali dosega zastavljene cilje; za kateri del je bila akreditirana in za katerega še mora biti; kakšna je njena struktura, kakšna je njena vloga pri izvajanju tržnocenovne in strukturne politike; kakšna so sredstva in nameni izplačil, ki se izplačujejo preko nje. Prikazano bo, koliko sredstev dajo posamezne države članice EU v skupni proračun in koliko sredstev iz skupnega proračuna za financiranje SKP, dobijo.

V prvem poglavju bodo v uvodu predstavljene vsebine posameznih poglavij. V drugem poglavju bo predstavljen razvoj kmetijske politike na evropskih tleh, cilji in načela SKP. Kmetijska politika se je na evropskih tleh začela razvijati v drugi polovici 19. stoletja. Temelji SKP so določeni, v ustanovitveni pogodbi EGS, v Rimski pogodbi iz leta 1957. Francija si je kot vodilna izvoznica kmetijskih proizvodov želela zagotoviti velik trg. V zameno je nudila Nemčiji odprtje svojega visoko zaščenega trga za industrijske proizvode. Leta 1992 je bila sprejeta MacSharryjeva reforma. Leta 2000 pa Agenda, s katero naj bi nadaljevali reforme, začete v letu 1992.

V tretjem poglavju bo predstavljeno financiranje SKP, ki je določeno z uredbo 1258/99 in EKUJS, preko katerega se plačujejo izdatki za vodenje SKP. Programe neposrednih podpor v okviru SKP določa uredba 1259/99. Uporablja se za plačila, ki se, skladno s programi podpor v okviru SKP, neposredno dodeljujejo kmetom, ki jih, v celoti ali delno, financira jamstveni del EKUJSA. Plačila so vezana na okolje-varstvene zahteve. Kadar gre za kmetijsko dejavnost, države članice sprejmejo ustrezne okoljske ukrepe. Ti ukrepi vsebujejo podporo v zameno za kmetijsko-okoljske zaveze, splošne obvezne okoljske zahteve ter posebne okoljske zahteve. Ukrepe razvoja podeželja v okviru SKP določa uredba 1257/99, opredeljuje tudi obseg ukrepov, vrste ukrepov ter načela njihovega načrtovanja in izvajanja, torej, vzpostavlja okvir za podporo trajnostnemu razvoju podeželja. Sredstva namenjena financiranju SKP so določena v finančnem načrtu EU in sicer po posameznih področjih. Prikazani bodo izdatki, namenjeni za SKP posameznim državam članic EU, za leto 2000, od leta 1994 do leta 2000 ter plačila držav članic v skupni proračun EU. Največ sredstev v okviru kmetijstva je namenjenih neposrednim plačilom, zato so predstavljena neposredna plačila za poljščine in goveje meso ter način izračuna neposrednih plačil.

V četrtem poglavju bo prikazan razvoj kmetijske politike v RS, ukrepi **tržnocenovne** (neposredna plačila, intervencijski ukrepi, ukrepi za pospeševanje prodaje in porabe kmetijskih pridelkov, uvoz in izvoz kmetijskih pridelkov, carinske kvote, zaščitni ukrepi ter varščine) in **strukturne** politike (podpore kmetijski dejavnosti na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, podpore okolju prijazni kmetijski dejavnosti, podpore naložbam kmetijskega gospodarstva, podpore mladim kmetom in

zgodnjemu upokojevanju kmetov, dopolnilna usposabljanja, podpore predelavi kmetijskih pridelkov ter razvoj podeželja). Predstavljeno bo izvajanje teh ukrepov, plačilna agencija v RS ter neposredna plačila za poljščine in goveje meso v RS, način izračuna višine plačil, predvidena plačila ter primerjava med dodelitvijo neposrednih plačil v EU in RS. Predstavljeni bodo proračunski izdatki namenjeni kmetijski politiki v RS, delež proračuna Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju MKGP) v integriranem proračunu, ter v BDP, delež BDP-kmetijstva v BDP ter delež proračuna MKGP v BDP kmetijstva.

V petem poglavju bo predstavljena analiza financiranja SKP. Prikazani bodo izdatki namenjeni financiranju SKP, deleži izdatkov EU za kmetijstvo in strukturne operacije državam članicam EU ter delež znotraj njih, za posamezna področja, deleži izdatkov za kmetijstvo in strukturne operacije EU državam članicam EU znotraj posameznih kategorij, deleži izdatkov za kmetijstvo in strukturne operacije EU državam članicam EU v BDP-EU 15, deleži izdatkov po področjih znotraj kmetijstva in strukturnih operacij, ki jih posamezne države članice dobijo od EU v BDP, razmerja med sredstvi, ki jih države članice EU dobijo od EU in sredstvi, ki so jih vplačale v skupni proračun EU ter deleži izdatkov EU državam članicam za kmetijstvo in strukturne operacije v BDP kmetijstva posamezne države članice.

2 SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE

2.1 RAZVOJ KMETIJSKE POLITIKE NA EVROPSKIH TLEH

Kmetijska politika se je na evropskih tleh začela razvijati v drugi polovici 19. stoletja. Za njen razvoj so bili pomembni štirje dejavniki. Najprej dejstvo, da so na zemeljski polobli pridelali preveč hrane. Drugič, to hrano je bilo takrat že mogoče pripeljati v velikih količinah in ob zmernih stroških na drugi konec sveta. Tretjič, trgovanje ni bilo ovirano in se je z njim dalo zaslužiti. In četrtič, kmetijski pridelovalci so bili že dovolj dobro organizirani za izvajanje močnega pritiska na vlado.

Evropa se je na prodor cenejših kmetijskih pridelkov odzvala na tri različne načine:

1. z zunanjo trgovinsko zaščito,
2. z vztrajanjem pri prostotržnih načelih,
3. z aktivnim podpiranjem strukturnih sprememb.

To so bili trije koncepti kmetijske politike :

1. protekcionistično-ohranitveni (Nemčija, Francija),
2. liberalni (Velika Britanija),
3. prilagoditveni (Nizozemska, Danska).

Francija in Nemčija sta usmerjali pogajanja o kmetijski politiki. Ti dve državi sta imeli že pred podpisom Rimske pogodbe izrazito zaščitno kmetijsko politiko. To sta želeli prenesti v nastajajočo EGS, za kar se je zavzemala predvsem Francija. Ta je bila že pred vojno pomembna agrarna država. Zanj je bilo vključevanje kmetijstva v skupni trg ključnega pomena, saj si je želela zagotoviti trg za izvoz svojih kmetijskih pridelkov. Lastno povojno zaščitno kmetijsko politiko je gradila predvsem na izvoznih podporah za žito, financiranje

le-teh pa je za francosko vlado postajalo vse večje breme. V oblikovanju skupne politike je Francija videla možnost, da pridobi dodatne finančne vire za lastno kmetijsko politiko. Nemčija je videla svoje koristi v povezovanju in v skupnem trgu predvsem na industrijskem področju. Lahko bi pristala na manj zaščitno kmetijsko politiko, če bi to pomenilo večjo prodajo industrijskih izdelkov. Nemški kmetje so želeli biti soudeleženi pri splošnem gospodarskem razvoju. Zase so zahtevali primerljive dohodke, kar so zapisali v posebni kmetijski zakon še pred podpisom Rimske pogodbe. Vsebino zakona tvorijo cilji kmetijske politike, iz katerih je jasno zaznati njeno protekcionistično naravnost. Zaščitni koncept kmetijstva v Nemčiji je prevladal, ker se je nemška politika bala večjega izbruha kmečkih protestov. Ob neugodnih razmerah za kmetijstvo bi se lahko pojavilo oživljanje nacizma. Bojazen izhaja iz dejstva, da so bili kmetje v preteklosti v veliki meri podporniki Hitlerjevega režima. Kljub nemški naklonjenosti agrarnemu protekcionizmu so bili francozi tisti, ki so narekovali izbiro bodočega koncepta kmetijske politike. SKP je bila za Nemčijo in ostale ustanovne članice cena za novo povezovanje. Velika Britanija je aktivno sodelovala že v prvih razgovorih o ustanovitvi EGS. Stalno je zavračala vse predloge, da bi v skupno ureditev uvrstili tudi kmetijstvo, zato se je s pogajanj o ustanovitvi skupnosti umaknila. Evropska kmetijska politika izhaja predvsem iz protekcionizma Nemčije in Francije. Ti dve državi sta se na prodor konkurence iz prekomorskih in vzhodnoevropskih držav ali na gospodarske krize ter vojne razmere, v katerih je hrana postala pomembna strateška surovina odzvali z dvigom carinskih stopenj in vedno novimi zaščitnimi ukrepi (Erjavec, 1997, str. 10).

2.2 CILJI IN NAČELA SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE

Načela SKP so bila določena že z Rimsko pogodbo. V 39. členu¹ te pogodbe so zapisani cilji kmetijske politike, 4. člen opredeljuje tržne rede kot skupno ime za pravne predpise, 43. člen pa predpisuje mehanizme odločanja in sprejemanja kmetijske politike.

Cilji SKP po Rimski pogodbi:

1. povečevanje storilnosti v kmetijstvu s pospeševanjem tehničnega napredka in racionalizacijo kmetijske pridelave ter optimalno rabo proizvodnih dejavnikov, posebno dela;
2. zagotavljanje primerne življenjske ravni na podeželju, zlasti s povečevanjem dohodka v kmetijstvu;
3. stabiliziranje kmetijskih trgov;
4. zagotavljanje nemotene oskrbe;
5. oskrba porabnikov s hrano po sprejemljivih cenah.

Rimska pogodba je zelo splošen dokument, v katerem so zapisani le temeljni okviri delovanja skupnosti. Cilji kmetijske politike se vse od nastanka Rimske pogodbe niso več spreminjali in so bili pravna podlaga za vodenje zelo zapletene visoko zaščitene kmetijske politike. Nespremenjene cilje SKP² je prevzela tudi Maastrichtska pogodba³ iz leta 1992.

¹ Cilj 39. člena Rimske pogodbe je porast produktivnosti v kmetijstvu, ob upoštevanju tehnološkega napredka, racionalne kmetijske proizvodnje in uporabi najboljših inputov v proizvodnem procesu (Domeratzky, 1999).

² Za oblikovanje SKP velja, da so se upoštevale posebnosti kmetijske dejavnosti, socialni vidiki strukture ter razlike med različnimi kmetijskimi področji (Vertrag von Amsterdam, 1999).

Po Rimski pogodbi so vsi cilji enakovredni, tako protekcionistični (prizadevanje za dvig življenjske ravni, prehranska varnost, stabiliziranje trgov), kot tudi cilji, ki delujejo izrazito protizaščitno (dvig storilnosti, primerne cene za porabnika).

Poglavitno orodje SKP je tržnocenovna politika oziroma politika visoke cenovne ravni kmetijskih pridelkov in živil. Svet kmetijskih ministrov (v nadaljevanju Svet) je januarja 1968 določil temeljne mehanizme tržnih redov, najprej za žita, in potem še za vse druge glavne proizvode kmetijstva in živilstva.

Temeljna načela tržnocenovne politike po Rimski pogodbi (Rednak, 1997, str. 51):

1. Enotnost trga. Gre za ustvarjanje in ohranjanje skupnega trga, na katerem se lahko kmetijske dobrine prosto prodajajo, brez kakršnih koli carinskih ali necarinskih ovir med posameznimi članicami. Enotnost trga pomeni tudi to, da lahko obstaja le enotna tržnocenovna politika.
2. Prednost domači pridelavi. Na skupnem trgu EU imata prodaja in trgovanje s kmetijskimi pridelki in živilami domačih proizvajalcev prednost pred uvoženimi dobrinami. Ker so cene kmetijskih proizvodov na trgu EGS že ob nastanku presegle cene na svetovnem trgu, je bilo mogoče to zagotavljati le z ustreznimi uvoznozaščitnimi⁴ določili.
3. Finančna solidarnost. SKP se večinoma financira iz proračuna skupnosti.

2.3 NADALJNI RAZVOJ SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE

SKP je nastajala postopno. Načelo finančne solidarnosti so začeli uresničevati leta 1962, ko je Svet ministrov sprejel predpis o ustanovitvi posebnega sklada za financiranje SKP. To naj bi bil tudi začetek SKP. Pomembno vlogo ima Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad⁵ (v nadaljevanju EKUJS), ki je finančno odgovoren za izvajanje skupno dogovorjene politike. Namenjen je financiranju tržnocenovne politike (jamstveni del) in programom strukturne politike (usmerjevalni del). Tržnocenovna politika dobi večji del sredstev iz proračuna in obsega stroške, povezane z izvajanjem tržnih redov. Strukturna politika usmerja pomoč v posodobitev in prilagajanje kmetijske pridelave na ravni kmetije, pa tudi programe za podporo razvoja podeželja. EKUJS ima popolno odgovornost za uresničevanje tržnocenovne politike, daje usmeritve in nadzira delovanje strukturne politike. V drugi polovici šestdesetih let se je proračunska poraba za področje kmetijstva izredno povečala in je dosegala kar dve tretjini proračuna EU. Pojavile so se kritike SKP zaradi pojava naraščanja zalog. EKUJS ima za izvajanje svojih nalog v državah članicah posebne službe, združene v državni javni sklad ali agencijo. Izjemoma lahko te službe delujejo kot deli posameznih kmetijskih ministrstev. Vse ustanove imajo dogovorjen in predpisan način delovanja, nadzorujejo pa jih skupni in nacionalni finančnonadzorni organi. Po predlogih konference v Stresi julija 1958 bi morala biti dvodelna, tržnocenovna in strukturna, kmetijska politika usklajena in ravnotežna, vendar ni bila. Strukturna politika

³ Amsterdamska pogodba, podpisana 2. oktobra 1997 v Amsterdamu, spreminja in dopolnjuje pogodbo o EU (Maastrichtsko pogodbo, sklenjeno 7. februarja 1992) pa tudi pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (Avsec, 1999, str. 26).

⁴ Potrebna je uvozna zaščita, ker bi bili tržni redi zaradi uvoza neučinkoviti (Grupp, 1997, str. 121).

⁵ EKUJS: Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad; EAGGF: European Agricultural Guidance and Guarantee Fund.

je bila vedno v senci tržnocenovne. Eden od oblikovalcev SKP in večletni komisar za kmetijstvo Sicco Mansholt je leta 1968 predlagal poseben program strukturnih podpor. To je bil Mansholtov načrt. Povzročil je burne odzive v javnosti in še posebno v kmetijskih interesnih združenjih. Mansholtov načrt naj bi z vrsto ukrepov posebej podprl razvoj večjih, ekonomsko učinkovitejših kmetijskih gospodarstev. Zajemal je omejitve pri pridobivanju podpor, poleg tega naj bi za kmete veljale proizvodne kvote, predlagano je bilo zgodnje upokojevanje in sistem dajanja zemlje v praho. Ta plan je bil preveč radikalen in ni doživel podpore sveta ministrov. Ta je leta 1972 sprejel omiljeno verzijo Mansholtovega plana, ki je temeljila na modernizaciji kmetij, zgodnjem upokojevanju kmetov in priučevanju zaposlenih v kmetijstvu. Vendar je vpliv teh reform ostal majhen in ni nikoli dobil osrednje vloge v reformi SKP. Leta 1972 so bili sprejeti programi pomoči in prestrukturiranja. V letih 1973-1982 je bilo obdobje hiperproizvodnje. Obdobje naftnih kriz in ekonomske recesije je bil čas neprestanega padanja kmetijske proizvodnje, števila kmetij, povprečna velikost kmetij je ostala majhna ne glede na širitev EU na države s tradicionalno velikimi kmetijami. Padajoča vrednost dolarja je povzročila, da so cene kmetijskih proizvodov, izražene v dolarjih, padle, posledica tega pa je bila ogromna rast potrebnih sredstev, namenjenih podpiranju kmetov. Izvozne subvencije so naraščale zaradi naraščanja izvoza, večala se je tudi stopnja samooskrbe. Zato je Evropska komisija uvedla dva nova instrumenta zniževanja stroškov SKP:

1. dajatev proizvajalcev za proizvodnjo mleka in žitaric, ki je zmanjšala prejeto podporo, kadar je bila proizvodnja presežena;
2. avtomatično znižanje cen kmetijskih proizvodov v prihodnjem letu, če je proizvodnja presegla v naprej določeno raven.

V letih 1983-1991 je bilo obdobje reform. Zaradi podvojitve sredstev, namenjenih za izvajanje SKP v sredini sedemdesetih in osemdesetih let, je bilo v osemdesetih letih veliko različnih instrumentov, ki naj bi zmanjšali stroške in kmetijske presežke. Točka preobrata k reformi SKP je Zelena knjiga, ki jo je Evropska komisija pripravila julija 1985. Prikazala je negativne posledice politike na zunanjo trgovino in proračun. Prvič sta bili omenjeni problematika okolja in potreba po neposredni podpori kmetov. Na tej knjigi je temeljila reforma iz leta 1988, ki je imela dve bistveni nalogi:

1. sprejeti večje proračunske discipline, kar je pomenilo zmanjšanje sredstev za kmetijske izdatke;
2. pregled vseh obstoječih instrumentov kmetijske politike, da bi lahko nadzirali raven podpore vsakega pridelka. Bistvena je bila uvedba stabilizatorjev, med katere sodijo ukrepi zmanjšanja podpore, če je bila proizvodnja previsoka, in omejevanje intervencije tako v času kot v prostoru, tako da bi imele tržne zakonitosti več vpliva v tej panogi.

Leta 1992 je bila sprejeta MacSharryjeva reforma, in to je bil prvi poskus Evropske komisije ločiti tržno politiko v kmetijstvu od dohodkovne za kmete. Osrednji element reforme je bilo znižanje cen žitaric, govedine in proteinskih proizvodov. Reforma je imela pet ciljev:

1. obdržati EU kot glavnega kmetijskega proizvajalca in izvoznika;
2. zmanjšati proizvodnjo, da bo le-ta v skladu s povpraševanjem;

3. podpirati kmetijske dohodke tam, kjer je to najbolj nujno;
4. spodbujati kmete, da bi naprej opravljali svoje delo;
5. zaščititi kmetijstvo in razvijati naravni potencial kmečkega okolja.

Konkretno izvajanje reforme se je kazalo v 29-odstotnem znižanju cen žitaric, to je bilo tudi posledica zahtev, ki so izšle iz urugvajskega kroga pogajanj v okviru GATT. Kmetje so za nadomestilo izpada dohodka prejeli plačilo v razmerju s hektari, posejanimi z žitaricami. Da bi to nadomestilo prejeli, so morali dati določen delež zemlje v praho⁶ (15 odstotkov, kasneje 12 odstotkov). Znižanje cen žitaric naj bi povzročilo manjšo proizvodnjo in večjo porabo, kar naj bi omogočilo porabo zalog in nižjo porabo sredstev za izvozne subvencije. Nadaljnja pot SKP bo temeljila na ločevanju dveh mehanizmov:

1. uravnavanje trga s kmetijskimi proizvodi,
2. neposredna dohodkovna podpora kmetov.

Eden poglavitnih ciljev EU⁷ je zmanjšati prepad med ravnijo svetovnih cen in cen kmetijskih proizvodov EU. To pomeni večje približevanje SKP politiki tržnega gospodarstva. Pomeni tudi prehod od cenovne tržne podpore k povečevanju podpore na način neposrednih plačil kmetom, ki bodo nadomestila izpad kmetijskega dohodka.

Leta 1999 je Evropska komisija⁸ pripravila reformo SKP-Agendo 2000, s katero naj bi nadaljevali reforme, začete v letu 1992. Z Agendo 2000 so bile vpeljane spremembe, ki vodijo v večjo stabilizacijo kmetijskih trgov, s postopnim zniževanjem intervencijskih cen (za žita, goveje meso, maslo in mleko v prahu) in neposrednih plačil pridelovalcem, kot kompenzacijo izpada dohodka zaradi znižanja cen. Spremembe vodijo k povečanju konkurenčnosti kmetijstva in višji kakovosti kmetijskih proizvodov, ob sočasnem

⁶ Ekonomska praha je plačevanje pridelka, ki ga ni.

⁷ Osnovni cilj EU je vzpostavitev enotnega evropskega prostora, ki je zasnovan na skupnem trgu. V ta namen so bile najprej odpravljene vse uvozne in izvozne dajatve, ki so pred tem veljale med državami članicami. Leta 1992 je bil uveljavljen skupni trg in je zelo pomembna stopnja v evropski integraciji. Temelji na: prostem pretoku blaga, storitev, kapitala in ljudi (Notranji trg EU ter slovensko kmetijstvo in živilska industrija, 2000). EU je najpomembnejši trgovinski partner držav kandidatk EU. Te države so drugi najpomembnejši trgovinski partner EU za ZDA (The Common Agricultural Policy, 2001).

⁸ Evropska komisija je rezultat združitve izvršnih teles treh Evropskih skupnosti julija 1967. Število njenih članov je raslo z vsako širitvijo EU, vendar pa načeloma Evropsko komisijo sestavljata dva komisarja na vsako veliko državo članico in eden na vsako izmed manjših držav članic. Členi od 156. do 163. Pogodbe o Evropski skupnosti, z dopolnili po pristopu treh novih držav članic, določajo, da Evropsko komisijo sestavlja 20 članov, imenovanih za obdobje petih let s skupnim dogovorom vlad držav članic, potem ko jih potrdi Evropski parlament, terda izvaja svoje naloge povsem neodvisno in v splošnem interesu EU. Protokol Amsterdamske pogodbe o ustavah določa, da naj bi o začetku veljave prve širitve Evropske unije Evropsko komisijo sestavljali po en državljani vsake izmed držav članic, pod pogojem, da se do tega dne spremeni tehtanje glasov v Svetu in tako nadomesti izgubo tistih držav članic, ki bi se odpovedale možnosti kandidiranja še drugega šlana Evropske komisije. Določa tudi, da mora Evropski parlament potrditi kandidature osebe, ki jo vlade držav članic imenujejo za predsednika Evropske komisije in da se mora le-ta strinjati s kandidaturami članov Evropske komisije (Moussis, 1999, str. 55). Na področju kmetijstva je Evropska komisija sestavljena iz komiteja za vodenje, urejevalnega in svetovalnega komiteja (The agricultural committees, tools for the common agricultural policy, 2001).

spodbujanju pozitivne vloge kmetijstva⁹ pri ohranjanju in gospodarjenju z naravnimi viri ter kulturne krajine (Agenda, 1997). Skupna kmetijska poraba v obdobju od leta 2000 do leta 2006, naj bi znašala približno 600 mrd EUR. Za SKP¹⁰ v tem obdobju namenila v povprečju 40,5 mrd EUR letno in dodatnih 14 mrd EUR za razvoj podeželja.

3 FINANCIRANJE SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE

Več kot polovico proračuna EU je namenjenega financiranju SKP¹¹. Izdatki za vodenje SKP se plačujejo preko EKUJSA. Sklad je finančno ogrodje SKP oziroma skupno ime za proračunske izdatke, ki jih ima EU s kmetijstvom in je finančno popolnoma odgovoren za izvajanje skupno dogovorjene politike. Njegovi izdatki se delijo na dva temeljna namena: jamstva ali tržnocenovne podpore in izravnave oziroma programi strukturne politike: usmerjevalni del.

Pravna podlaga za financiranje SKP je uredba¹² Sveta¹³ 1258/99. EKUJS je bil za financiranje SKP vzpostavljen z uredbo št. 25/62 in je sestavni del splošnega proračuna EU. Za upravljanje sklada je odgovorna Evropska komisija in v okviru sklada je poskrbljeno za tesno sodelovanje med državami članicami in Evropsko komisijo. Za preverjanje izdatkov jamstvenega sklada so pristojne predvsem države članice, ki pooblastijo oblasti in organe, ker morajo države članice to nalogo opravljati v celoti in učinkovito; ker mora Evropska komisija, ki je odgovorna za izvrševanje proračuna EU, preveriti pogoje, pod katerimi so se izvajala plačila in preverjanja; ker lahko Evropska

⁹ Novejši kmetijski zakoni poudarjajo večnamenskost gospodarske, socialne in ekološke funkcije kmetijstva (Avsec, 2000, str. 3).

¹⁰ Evropsko kmetijstvo naj bi imelo lastnosti kot so: potrošniško usmerjeno, konkurenčno, in okolju prijazno (Bitter, 1999, str. 19). Naloga EU je, da z vzpostavitvijo skupnega trga, gospodarske in denarne unije ter z izvajanjem, skupnih politik, te spodbujajo skladi, uravnotežen in trajnostni razvoj (Grilc, 2001, str. 70). EU pri svojem delovanju poudarja načelo socialno tržnega gospodarstva. Gre za poskus združitve temeljnih svoboščin skupnega trga in uveljavljanja vzajemne solidarnosti med državami članicami in njenimi prebivalci (Juvančič, 2001, str. 203)

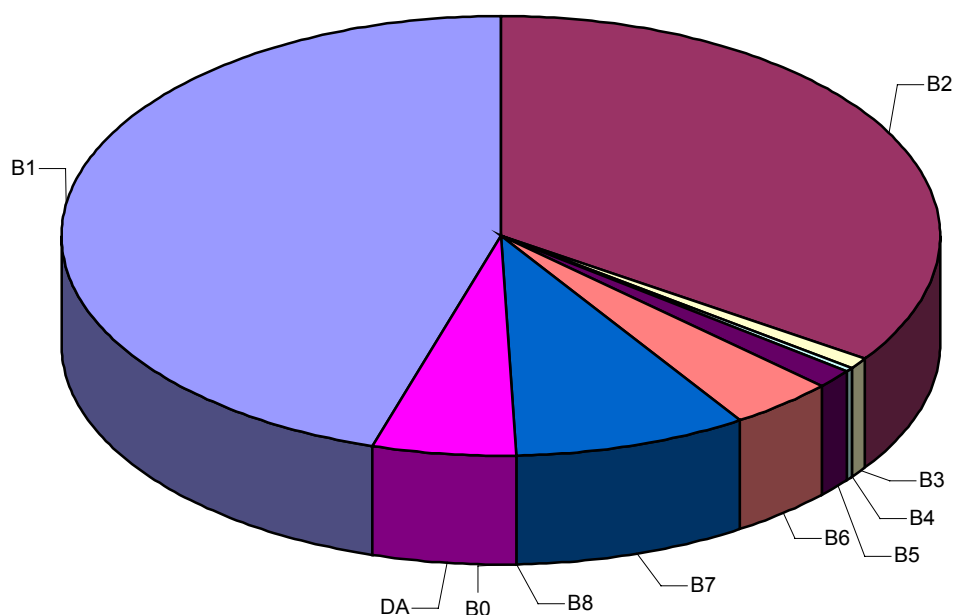
¹¹ SKP je izrazito socialno nepravilna politika in prinaša posebne distribucijske učinke javnih sredstev med državami članicami. V mnogih dejavnostih je dohodek kmetov že v celoti odvisen od neposrednih plačil (Erjavec, 2002, str.12).

¹² Uredbe so splošni akti in so zaradi svojih učinkov, ki jih zagotavljajo v notranjem pravnem redu držav članic, primarni instrument unifikacije zakonodajnega urejanja določenega pravnega področja (Grilc, 2001, str. 86).

¹³ Ministrski svet je odločitveni organ, ki daje glavne smernice v politiki EU. S svojim delom zagotavlja usklajevanje aktivnosti v EU. V okviru Ministrskega sveta deluje posebni Svet kmetijskih ministrov, pogosto kot interesno specifična skupina, ki prihaja v nasprotju z drugimi Ministrskimi sveti. Sestanke Sveta kmetijskih ministrov večinoma pripravlja poseben odbor za kmetijstvo (Fink Hafner, 1995, str. 45). S tem se srečuje z mnogimi predlogi Evropske komisije. Tako se njegove pristojnosti razširijo na raziskovanje v kmetijstvu, statistiko in tržni red ter kmetijske strukture. Če, posebno odbor, pristojen za tržni red, ne more sprejeti rešitve glede določenega problema, ta problem obravnava posebni odbor za kmetijstvo v ožjih strokovnih krogih (Schmidtt, 1998, str. 65). Za Ministrski svet je značilno, da mu vsaka država članica predseduje šest mesecev. Določene odločitve je mogoče sprejeti samo pod predsedstvom določene države. Ministrski svet, razen v določenih izjemah, sprejema odločitve le na predlog Evropske komisije (Noel, 1993, str. 18).

komisija financira izdatke le, kadar ti pogoji zagotavljajo vsa potrebna jamstva glede skladnosti s pravili EU, ker je v decentraliziranem sistemu upravljanja izdatkov EU bistveno, da je Evropska komisija, kot organ, odgovorna za zagotavljanje sredstev, upravičena in usposobljena, da izvaja vsa preverjanja glede upravljanja z izdatki, ki jih šteje za potrebna, in da obstaja celovita in učinkovita preglednost ter vzajemna pomoč med državami članicami in Evropsko komisijo.

Slika 1: Proračun EU po področjih za leto 2002

Podpodročja	znesek v mio EUR	znesek v %
B1: EKS jamstveni del	44 505,1	45,2
B2: Strukturne operacije	34 002,5	34,5
B3: Izobraževanje, kultura, zaposlovanje, sociala	918,7	0,9
B4: Energetika in okolje	246,7	0,3
B5: Varstvo potrošnikov, notranji trg, industrija in trans evropsko transportno omrežje	1 172,9	1,2
B6: Raziskave in tehnološki razvoj	4 055,0	4,1
B7: Zunanji ukrepi	8 314,0	8,4
B8: Skupna zunanja in varnostna politika	30,0	0,0
B0: Rezerve	213,0	0,2
DA: Administrativni izdatki	5 176,8	5,2
Skupaj	98 634,7	100,0

Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2000.

Evropska komisija lahko med poravnavo računov, v razumnem času določi skupne izdatke v breme jamstvenega dela samo tedaj, ko ima zadovoljiva zagotovila, da je državni nadzor ustrezen in pregleden ter da plačilne agencije preverjajo zakonitost in pravilnost zahtevkov za plačila, ki jih izvajajo, ker je treba poskrbeti za to, da države članice akreditirajo plačilne agencije; ker za zagotovitev doslednosti standardov, ki so zahtevani za akreditacijo v državah članicah, Evropska komisija predpiše smernice za merila, ki naj se

uporabljajo; ker je v ta namen treba določiti, naj se financirajo le izdatki, ki jih izvedejo plačilne agencije, akreditirane v državah članicah, kar je poleg tega potrebno za zagotovitev preglednosti nadzora v posameznih državah članicah, zlasti v zvezi s postopki odobritve, potrditve in plačevanja, ob upoštevanju ustavnih odločb v posameznih državah članicah pa, če je to primerno, omejiti število oblasti in organov, na katere so prenesene te odgovornosti. Decentralizirano upravljanje finančnih sredstev EU po reformi SKP, vodi k pooblastitvi več plačilnih agencij, ker mora država članica, kadar akreditira več kot eno plačilno agencijo, določiti en sam organ za stike, da zagotovi doslednost pri upravljanju s sredstvi, da poskrbi za povezavo med Evropsko komisijo in posameznimi akreditiranimi plačilnimi agencijami in zagotovi čim hitrejši dostop do informacij, ki jih zahteva Evropska komisija v zvezi s poslovanjem več plačilnih agencij (Council Regulation on the financing of the common agricultural policy, 1999).

Države članice morajo zbrati finančna sredstva, skladno s potrebami njihovih plačilnih agencij za izplačila, medtem ko Evropska komisija izvaja predplačila na podlagi knjiženja izdatkov, ki so jih izvršile plačilne agencije za izplačila. To pa zato, ker je treba v okviru ukrepov za razvoj podeželja določiti dejanska predplačila za izvajanje programa in ker je ustrezno ta predplačila obravnavati skladno s finančnimi mehanizmi, ki so vzpostavljeni za predplačila za rezervacije izdatkov, izvedena v referenčnem obdobju. Vzpostaviti je potrebno dve vrsti odločb, eno v zvezi z obračunom jamstvenega dela sklada in drugo za opredelitev posledic, vključno s finančnimi korekcijami, ki izhajajo iz ugotovitev preverjanja ustreznosti izdatkov s pravili EU. Preverjanje ustreznosti in ukrepi o poravnavi niso več povezani z izvajanjem proračuna v določenem finančnem letu, ker je potrebno določiti najdaljše obdobje, za katerega lahko veljajo posledice, ki izvirajo iz preverjanj ustreznosti in ker večletni značaj ukrepov za razvoj podeželja ne dovoljuje uporabe takega maksimalnega obdobja. Preprečiti je potrebno nepravilnosti in izterjavo zneskov, ki so bili izgubljeni zaradi nepravilnosti ali malomarnosti in ker je potrebno določiti finančno odgovornost za nepravilnosti in malomarnost. Izdatki EU morajo biti pod natančnim nadzorom, ker je poleg nadzora, ki ga na lastno pobudo opravljajo države članice in ki ostaja bistvenega pomena, treba predvideti tudi preverjanje, ki ga opravljajo uradniki EU, in pravico EU, da zahteva pomoč držav članic. Za pripravo informacij, ki naj se pošljejo Evropski komisiji, je potrebno v največji možni meri uporabljati informacijsko tehnologijo, ker mora imeti Evropska komisija pri izvajanju preverjanj popoln in takojšen dostop do informacij o izdatkih, ki se hranijo v pisni in elektronski obliki. Evropski parlament in Svet je potrebno stalno obveščati o obsegu financiranja s strani EU. Za poenostavitev finančnega poslovanja je zaželeno, da se finančno obdobje sklada približa finančnemu letu, kajti za izvedbo take operacije proti koncu zadevanega finančnega leta je potrebna jasna slika o trenutno razpoložljivih sredstvih, da je v primeru, ko je na voljo še dovolj proračunskih sredstev, Evropski komisiji možno predvideti in urediti potrebna pooblastila, da prilagodi finančno obdobje sklada.

EKUJS je sestavljen iz dveh delov:

1. jamstveni del in
2. usmerjevalni del.

Jamstveni del financira:

1. izvozna nadomestila za tretje države,
2. intervencije za stabiliziranje kmetijskega trga,
3. ukrepe za razvoj podeželja, zunaj programov Cilja 1¹⁴, razen pobude EU za razvoj podeželja,
4. finančni prispevek EU za določene ukrepe v veterinarstvu, za inšpekcijske ukrepe na področju veterinarstva in programe za izkoreninjenje in spremljanje bolezni živali (veterinarski ukrepi), kot tudi za fitosanitarne ukrepe,
5. ukrepe za informiranje o SKP in določene akcije ocenjevanja ukrepov, ki jih financira jamstveni del sklada.

Usmerjevalni del financira ukrepe razvoja podeželja. Sklad ne prevzema izdatkov v zvezi z upravnimi stroški in osebjem, ki jih nosijo države članice in prejemniki pomoči sklada. Vsaka država članica sporoči Evropski komisiji podrobnosti o oblasteh in organih, ki jih akreditira za plačevanje izdatkov plačilne agencije. Plačilne agencije so oblasti in organi držav članic, ki v zvezi s plačili na področjih, za katera so odgovorne, nudijo zadostno jamstvo:

1. da sta dopustnost terjatev in skladnost s pravili EU preverjeni pred odobritvijo plačila,
2. da se izvršena plačila pravilno in v celoti evidentirajo na računih ter
3. da se potrebni dokumenti predložijo v roku in v obliki, ki ju predpisujejo pravila EU.

Plačilne agencije morajo hraniti dokumente, ki utemeljujejo izvršena plačila in dokumente, ki zadevajo izvajanje predpisanega administrativnega in fizičnega preverjanja. Če ustrezne dokumente hranijo organi, odgovorni za odobritev izdatkov, morajo ti organi pošiljati poročila plačilni agenciji o številu izvedenih preverjanj, o njihovi vsebini in o ukrepih, sprejetih z vidika rezultatov. Predmet financiranja EU smejo biti le izdatki, ki jih izvedejo akreditirane plačilne agencije. Vsaka država članica, ob upoštevanju ustavnih in institucionalnih struktur, omeji število akreditiranih plačilnih agencij na minimum, ki je potreben za izvrševanje izdatkov, pod zadovoljivimi upravnimi in računovodskimi pogoji. Evropsko komisijo obvesti tudi o podrobnostih v zvezi s temi plačilnimi agencijami: o njihovih imenih in statutih; o upravnih, računovodskih pogojih in pogojih notranje kontrole, pod katerimi se izvajajo plačila v zvezi z izvajanjem pravil EU v okviru SKP in o akreditacijskih aktih. Evropsko komisijo je potrebno takoj obvestiti o katerikoli spremembi teh podrobnosti. Kadar akreditirana plačilna agencija ne izpolnjuje, ali nič več ne izpolnjuje, enega ali več pogojev za akreditacijo, se akreditacijo umakne, razen če plačilna agencija ne uresniči potrebnih sprememb v časovnem roku, ki se ga določi, glede na resnost težave. Zadevna država članica obvesti Evropsko komisijo (Council Regulation on the financing of the common agricultural policy, 1999).

Evropska komisija da finančna sredstva, ki so potrebna za pokrivanje izdatkov na voljo državam članicam kot predplačila na rezervacije izdatkov, izvedenih v referenčnem obdobju. Evropska komisija sme podeliti predplačila za izvajanje programa v okviru ukrepov za razvoj podeželja takoj po odobritvi zadevnih programov in se štejejo za izdatke, izvedene prvi dan meseca, ki sledi sklepu o podelitvi. Dokler se ne izplačajo

¹⁴ Glej stran 19.

predplačila za rezervacijo na izdatke, države članice zbirajo sredstva, potrebna za te izdatke, skladno s potrebami njihovih akreditiranih plačilnih agencij. Države članice Evropski komisiji redno pošiljajo informacije v zvezi z akreditiranimi plačilnimi agencijami in usklajevalnimi telesi ter v zvezi s transakcijami, ki jih financira jamstveni del sklada poročilo o izdatkih in ocene finančnih potreb ter letni obračuni s spremnimi informacijami, potrebnimi za poravnavo in potrditev glede popolnosti, točnosti in verodostojnosti predanih računov. Po posvetovanju s skladom, Evropska komisija sprejme naslednje odločitve:

1. Evropska komisija določi mesečne predujme za rezervacijo na izdatke, ki jih izvedejo akreditirane plačilne agencije. Izdatek za oktober se prišteje oktobru, če se izvede od 1. do 15. oktobra in novembru, če se izvede od 16. do 31. oktobra. Predujme se plača državi članici najkasneje tretji delovni dan drugega meseca, ki sledi mesecu, v katerem se je izvedel izdatek. Izvede se lahko dodatne izdatke; o tem se obvesti odbor za sklad.
2. Pred 30. aprilom vsakega leta Evropska komisija, ki sledi zadevnemu finančnemu letu poravna račune plačilnih agencij. Sklep o poravnavi računov zajema popolnost, točnost in verodostojnost predloženih računov.
3. Evropska komisija se odloči, da se izdatek izloči iz financiranja EU, če ugotovi, da izdatek ni bil izveden skladno s pravili EU.

Preden se sprejme odločitev o zavrnitvi financiranja, se rezultati preverjanj Evropske komisije in odgovori zadevne države članice, sporočijo pisno, nakar se obe stranki prizadevata doseči sporazum o nadaljnjem ukrepanju. Če se sporazuma ne doseže, sme država članica zahtevati, da se začne postopek, z namenom posredovanja med obema stališčema v obdobju štirih mesecev, katerega rezultati se navedejo v poročilu, ki se ga pošlje v pregled Evropski komisiji, preden se sprejme odločitev o zavrnitvi financiranja. Evropska komisija ovrednoti vsote, ki naj se izločijo, ob izrecnem upoštevanju ugotovljene stopnje neustreznosti. Evropska komisija upošteva naravo in resnost prekrška in finančno izgubo, ki jo utрпи EU. Zavrnitev financiranja ne sme zajeti izdatka, zadevni državi članici, ki se izvede pred 24. meseci pred pisnim obvestilom Evropske komisije o rezultatih teh preverjanj ter izdatka za ukrep ali dejavnost navedenega, v zvezi s katerim se je končno plačilo izvedlo pred 24. meseci pred pisnim obvestilom Evropske komisije zadevni državi članici o rezultatih teh preverjanj.

Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, skladno z nacionalnimi določbami, predpisanimi z zakonom, predpisom ali upravnim sklepom:

1. da se prepričajo, da so transakcije, ki jih financira sklad, dejansko izvedene in pravilno izvršene,
2. da preprečijo in obravnavajo nepravilnosti,
3. da dobijo povrnjene vsote, ki so izgubljene zaradi nepravilnosti ali malomarnosti.

Države članice obvestijo Evropsko komisijo o ukrepih, ki so sprejeti v te namene in zlasti o stanju upravnih in pravosodnih postopkov. Če ni povrnitve vseh zneskov, finančne posledice nepravilnosti ali malomarnosti nosi EU, razen posledic nepravilnosti ali malomarnosti, ki se jih pripiše upravnim oblastem ali drugim telesom držav članic. Povrnjene vsote se izplačajo akreditiranim plačilnim agencijam, ki jih odštejejo od izdatka,

ki ga financira sklad. Obresti so povrnjene vsote ali zapoznelo plačane vsote se izplačajo v sklad. Države članice dajo Evropski komisiji na voljo vse informacije, ki so potrebne za pravilno delovanje sklada in sprejmejo vse ustrezne ukrepe za omogočanje nadzora, ki ga, v okviru vodenja financiranja EU lahko Evropska komisija šteje za potrebnega, vključno s pregledi na kraju samem. Države članice sporočijo Evropski komisiji določbe, predpisane z zakonom, predpisom ali upravnim ukrepom, ki so jih sprejele za uporabo pravnih aktov EU v zvezi s SKP, če imajo ti akti finančne posledice za sklad.

Brez vpliva na nadzor, ki ga izvajajo države članice, skladno z nacionalnimi določbami, predpisanimi z zakonom, predpisom ali upravnim ukrepom, imajo pooblašeni predstavniki, ki jih je imenovala Evropska komisija za izvajanje nadzora na kraju samem, dostop do knjig in vseh drugih listin, vključno z informacijami ustvarjenimi in shranjenimi v elektronski obliki, ki se nanašajo na izdatke, ki jih financira sklad. Preveriti smejo: če so upravne prakse v skladu s pravili EU; če obstajajo potrebni spremljajoči dokumenti; ter pogoje, pod katerimi se izvajajo in preverjajo transakcije, ki jih financira sklad. Preden se izvede pregled, Evropska komisija pravočasno obvesti zadevno državo članico ali državo članico samo, na ozemlju katere naj bi se pregled izvršil. Uradniki zadevne države članice smejo sodelovati pri pregledu. Na zahtevo Evropske komisije in s soglasjem države članice, pristojne oblasti te države članice izvajajo preglede in preiskave v zvezi s transakcijami, navedenimi v tej uredbi. Sodelujejo lahko tudi uradniki Evropske komisije. Da je preverjanje bolj učinkovito, sme Evropska komisija, s soglasjem zadevnih držav članic, urediti tako, da upravne oblasti teh držav sodelujejo pri določenih pregledih ali preiskavah.

Pred 1. julijem vsako leto, Evropska komisija predloži Evropskemu parlamentu in Svetu finančno poročilo o upravljanju sklada v predhodnem finančnem letu in zlasti o stanju njegovih sredstev in naravi njegovih izdatkov ter pogojih za doseganje financiranja EU. Odbor za sklad sestavljajo predstavniki držav članic in Evropske komisije. V odboru za sklad vsako državo članico zastopa največ pet uradnikov. Predstavniki Evropske komisije je predsedujoči pri odboru za sklad. Njegov predsedujoči, na lastno pobudo ali na zahtevo predstavnika države članice, zadevo napoti na odbor za sklad. Predstavniki Evropske komisije predloži odboru predlog ukrepov, ki naj se sprejmejo. Odbor da svoje mnenje o predlogu v časovnem roku, ki ga določi predsedujoči glede na nujnost zadeve. V primeru odločitev, ki jih mora sprejeti Svet na predlog Evropske komisije, se da mnenje večine. Predsedujoči ne glasuje. Evropska komisija sprejme ukrepe, ki so neposredno uporabni. Če pa taki ukrepi niso v skladu z mnenjem, ki ga da odbor za sklad, jih Evropska komisija nemudoma posreduje Svetu. V tem primeru Evropska komisija ne sme odložiti uporabe ukrepov, ki jih je sprejela, za več kot en mesec od dneva obvestila, Svet, ki deluje s kvalificirano večino, pa sme v roku sprejeti drugačno odločitev. Z odborom za sklad se posvetuje:

1. v primerih, kjer je določeno, da se konzultira sklad,
2. pri oceni kreditov sklada, ki se vpišejo v oceno Evropske komisije za prihajajoče finančno leto, in če je potrebno, dodatne ocene ter
3. pri predlogih poročil o skladu, ki se predložijo svetu.

Odbor za sklad sme pregledati katero koli vprašanje, na katerega napoti njegov predsedujoči, ali na lastno pobudo ali na zahtevo predstavnika države članice. Redno je

obveščen o dejavnostih sklada. Evropska komisija poskrbi za tajniške storitve odbora za sklad. Odbor za sklad določi lasten poslovnik (Council Regulation on the financing of the common agricultural policy, 1999).

3.1 AKREDITACIJSKI KRITERIJI PLAČILNIH AGENCIJ

Omejitev števila plačilnih agencij, ki jih je akreditirala vsaka država članica, sama določi po posvetu z Evropsko komisijo. Evropska komisija lahko objavi katerokoli oviro, ki to število predstavlja za upoštevanje časovnega roka za preglednost preverjanj delovanja sklada. Evropska komisija obvesti odbor sklada o plačilnih agencijah, ki so akreditirane v vseh državah članicah. Država članica obvesti Evropsko komisijo za vsako plačilno agencijo o organih, ki izdajajo in odvzemajo akreditacije in določajo obdobje, dovoljeno za katerekoli potrebne prilagoditve. Pred akreditiranjem katerekoli plačilne agencije se pristojni organ prepriča, da upravne in računovodske ureditve obravnavanega telesa nudijo ustrezna zagotovila. Država članica določi kriterije in jih za namen akreditacije izvaja pristojni organ, ob upoštevanju navodil Evropske komisije za akreditacijske kriterije, ki zahtevajo, da plačilna agencija v zadostni meri zagotavlja pravilno delovanje svoje upravne organizacije in sistema notranjega nadzora in vzdrževanja dokumentov. Le majhen obseg delovanja plačilne agencije lahko opraviči uporabo poenostavljenih kriterijev. Ustanovitev plačilne agencije zavzame obliko uradnega akta, ki določa pooblastila plačilne agencije, obveznosti in odgovornosti, zlasti z izdatki za garancije EKUJSA in določa upravno zgradbo plačilne agencije. Plačilna agencija¹⁵ opravlja glavne naloge v zvezi z izdatki za garancije EKUJSA (Commission Regulation of detailed rules for the application of Council Regulation (EEC) No. 729/70 regarding the procedure for the clearance of the accounts of the EAGGF Guarantee Section, 1995):

1. odobravanje plačil-namen te naloge je določitev zneska, ki bo izplačan upravičencu v skladu s predpisi EU;
2. izvedbo plačil-namen te naloge je dajanje navodil bankirjem plačilne agencije ali v ustreznih primerih, vladnemu uradu za izplačila, da upravičencu (ali njegovemu pooblaščenцу) izplačajo odobreni znesek;
3. obračunavanje izplačil-namen te naloge je beleženje izplačil v posebne agencijske računovodske knjige izdatkov EKUJSA, ki so običajno v obliki, primerni za sistem elektronske obdelave podatkov, ter priprava periodičnih pregledov izdatkov, vključno z mesečnimi in letnimi napovedmi Evropski komisiji. V računovodskih knjigah so zabeležena sredstva, ki jih financira sklad, zlasti v zvezi z intervencijskimi zalogami, neobračunanimi predračuni in dolžniki.

Plačilna agencija ima običajno dve službi:

1. notranja revizijska služba; namen te službe ali enakovrednih postopkov je zagotavljanje učinkovitega delovanja agencijskega sistema notranjega nadzora, je neodvisna od drugih oddelkov v plačilni agenciji in neposredno poroča najvišjemu vodstvu plačilne agencije,
2. tehnična služba; namen te službe je preverjanje dejstev, na katerih temeljijo plačila upravičencu, na primer dejstva v takšnih zahtevah, kot je kakovost in lastnost proizvodov, živine, zemlje, itd., datum dobave, predelava v drug proizvod ter druga

¹⁵ Pravila za uporabo uredbe 1663/95 določa uredba 1863/01.

preverjanja tehnične narave. Preverjanje teh dejstev je zagotovljeno z delovanjem sistema za nadzor in inšpekcijo. Najpomembnejša naloga tehnične službe je nadziranje tega nadzornega sistema. Del ali vse naloge pooblaščenja in če je lahko ena ali druga ali tehnične službe se lahko prenesejo na druga telesa, pod pogojem, da so izpolnjene naslednje zahteve:

1. odgovornosti in obveznosti teh drugih teles so jasno določene, zlasti v zvezi z nadzorom in preverjanjem upoštevanja navodil EU,
2. telesa imajo učinkovit sistem za zagotovitev izpolnjevanja svojih obveznosti na zadovoljiv način,
3. telesa izrecno potrdijo plačilni agenciji, da dejansko izpolnjujejo svoje obveznosti in opišejo sredstva, ki jih uporabljajo,
4. plačilna agencija je redno in pravočasno obveščena o rezultatih opravljenih kontrol, tako da je mogoče vedno upoštevati zadostnost kontrol pred poravnavo terjatev. Opravljeno delo mora biti podrobno opisano v poročilu, ki pokriva eno tržno leto. Poročilu mora biti priloženo o primernosti potrjenih terjatev in o naravi, namenih in omejitvah opravljenega dela,
5. če katerokoli fizično ali upravno preverjanje ni izčrpno, temveč je bilo opravljeno na primerih terjatev, je treba določiti izbrane terjatve, opisati metodo izbire, rezultate vseh inšpekcij ter ukrepe, ki so bili sprejeti v zvezi z v poročilu navedenimi neskladji in nepravilnostmi. Dokazni dokumenti, poslani plačilni agenciji, morajo v zadostni meri zagotavljati, da so bila opravljena vsa zahtevana preverjanja o primernosti odobrenih terjatev in
6. če so dokumenti, ki se nanašajo na odobrene terjatve in izvršene kontrole, v lasti drugih teles, morajo, tako ta telesa kot plačilna agencija vzpostaviti postopke, s katerimi se zagotovi, da se zabeleženo nahajališče vseh takih dokumentov, ki so pomembni za določena izplačila, ki jih opravi plačilna agencija. Dokumenti morajo biti, na zahtevo oseb ali teles, ki jih imajo pravico pregledati, na voljo v uradih plačilne agencije. To pravico ima osebje plačilne agencije, ki se ukvarja s terjatvijo, notranja revizijska služba plačilne agencije s telesom, ki potrjuje letna poročila plačilne agencije ter pooblaščenici uradniki EU.

Upravna struktura plačilne agencije mora ločevati tri funkcije: odobravanje, izvajanje in obračunavanje izplačil. Za vsako od njih je odgovorna ločena upravna pod-enota, katerih odgovornosti so določene v statutu organizacije. Upravna struktura lahko poskrbi za delovanje tehničnih storitev, ki jih bo v ustreznih primerih opravljal oddelek za odobritve. Plačilna agencija sprejme postopke, ki dajejo enakovredna jamstva (Commission Regulation of detailed rules for the application of Council Regulation (EEC) No. 729/70 regarding the procedure for the clearance of the accounts of the EAGGF Guarantee Section, 1995):

1. Plačilna agencija določi podrobne pisne postopke za sprejem, beleženje in obdelovanje terjatev, vključno z opisom vseh dokumentov, ki jih je potrebno uporabiti.
2. Razdelitev dolžnosti mora biti taka, da uradnik ni odgovoren za več kot eno delovno obveznost, za odobravanje, plačevanje ali obračunavanje zneskov, ki bremenijo EKUJS ter da noben uradnik ne opravlja ene teh nalog brez, nadzora drugega uradnika. Odgovornosti vsakega uradnika se določijo pisno, vključno z

- določitvijo finančnih omejitev njegovih pooblastil. Ustrezno mora biti usposabljanje osebja, prav tako pa politika kroženja osebja na občutljivih mestih ali izmenjava zaradi večjega nadzora.
3. Vsak uradnik, ki je odgovoren za odobravanje, mora imeti na razpolago spisek pregledov preverjanj, ki jih mora opraviti in jih mora vključiti med dokazne dokumente terjatev z izjavo, da so bila preverjanja opravljena. Dokazano mora biti, da je delo pregledal višji uradnik.
 4. Terjatev je odobrena za izplačilo šele takrat, ko se opravi zadostno število pregledov, da se preveri ali je v skladu s predpisi EU. Ti pregledi vključujejo tudi tiste, ki jih zahteva uredba, ki ureja posebni ukrep, na podlagi katerega se zahteva pomoč in tiste za preprečevanje in odkrivanje goljufij in nepravilnosti s posebnim upoštevanjem predstavljenih tveganj. Preverjanja, ki se morajo opraviti, so podrobno navedena na spisku pregledov, njihovo izvajanje mora biti odobreno za vsako terjatev oziroma za vsak paket terjatev.
 5. Postopki morajo zagotoviti, da je plačilo nakazano samo upravičencu, na njegov bančni račun ali njegovemu pooblaščenцу. Izplačilo opravi bankir plačilne agencije oziroma vladni urad za izplačila, s čekom po pošti, v roku petih delovnih dni, od dneva obremenitve EKUJSA. Sprejeti je potrebno postopke, ki zagotavljajo, da se vsa plačila, ki niso bila nakazana oziroma čeki, ki niso bili vnovčeni, vrnejo na račun sklada. Gotovinska plačila niso dovoljena. Uradnik, ki je odgovoren za odobravanje ali njegov nadrejeni, lahko opravita potrditev z elektronskimi sredstvi, pod pogojem, da je zagotovljena zadostna stopnja zaščite takšnih sredstev in da je identiteta podpisnika vnesena v elektronskih kartotekah.
 6. Kjer so terjatve obdelane z računalniškim sistemom, mora biti dostop do računalniškega sistema zaščiten in nadzorovan tako, da so vse informacije, ki so vnesene v sistem, ustrezno preverjene in potrjene in da je zagotovljeno, da so napake pri vnosu odkrite in popravljene, da lahko podatke vnašajo, spreminjajo ali preverjajo in potrjujejo samo pooblaščeni uradniki, ki so jim bila dodeljena posebna gesla ter da se identiteta vsakega uradnika, ki vnaša ali spreminja podatke ali programe, vnese v dnevnik operacij. Gesla se redno menjavajo zaradi zlorab. Računalniški sistemi so pred nepooblaščenim dostopom zaščiteni s fizičnimi kontrolami, podatki pa so zavarovani s kopijami, ki so ločene na zavarovanih lokacijah. Vnos podatkov se preverja z logičnimi preverjanji, ki so namenjena odkrivanju neskladnih ali izrednih podatkov.
 7. S postopki plačilnih agencij je zagotovljeno, da je zabeležena vsaka sprememba v uredbah EU, zlasti uporabljenih stopenj pomoči in da so navodila, baze podatkov in spiski pregledov pravočasno popravljene in dopolnjene.

Izplačila predplačil se zabeležijo v računovodski dokumentaciji, sprejmejo pa se postopki, ki zagotavljajo, da se garancije pridobivajo samo pri finančnih ustanovah, ki izpolnjujejo pogoje, potrjene od ustreznih organov, in nudijo garancije, ki so veljavne, dokler niso obračunane ali unovčene in pokrite na enostavno zaprosilo plačilne agencije, da se predplačila obračunajo v predvidenih časovnih okvirjih, da se takoj ugotovijo tista, ki so že prekoračila rok obračuna, da se takoj unovčijo garancije, da so obračuni predplačil predmet enake kontrole pooblaščenih uradnikov, kot izplačila. Obračunavanje intervencijskih zalog zagotavlja, da so količine, ter z njimi povezani stroški pravilno in takoj obdelani, zabeleženi po ugotovljivih količinah, na vsaki stopnji od prejema ponudbe do fizične izročitve izdelka, v skladu z ureditvijo načrta, pravilno obračunani ter da je na vsaki

lokaciji, kadarkoli mogoče določiti količino in vrsto zalog. Osebe, telesa ali oddelki, ki so neodvisni od skladiščnika zalog, le-te redno fizično pregledujejo. Računovodski postopki zagotavljajo, da so mesečna in letna poročila popolna, natančna in pravočasna, da so odkrite in popravljene vse napake ali izpustitve, še posebej s preverjanji in poravnami, ki se izvajajo v razmakih, ki ne presegajo treh mesecev.

Notranja revizijska služba preverja, če so postopki, ki jih sprejme plačilna agencija, ustrezni za zagotavljanje skladnosti z uredbami EU natančnosti, popolnosti in pravočasnosti računov. Preverjanja so lahko omejena na izbrane ukrepe in primerke transakcij, pod pogojem, da načrt za revizijo zagotavlja, da so za vsa pomembna področja, vključno z oddelki, ki so odgovorni za odobravanje, pokriti za obdobje, ki ne presega pet let. Delo službe se opravlja v skladu z mednarodno sprejetimi standardi, zabeleži se v delovnih gradivih in se na koncu pojavi v poročilih in priporočilih, ki so naslovljena na najvišje vodstvo plačilne agencije. Revizijski načrti in poročila morajo biti na voljo telesu za izdajanje potrdil in uradnikom EU, ki so pooblaščenici za opravljanje finančnih revizij ter za namen povečanja učinkovitosti notranjih revizijskih nalog. Plačilna agencija mora vzpostaviti sistem za prepoznavanje vseh zneskov, ki jih mora dobiti EKUJS ter za beleženje v knjigi dolžnikov za vse takšne dolgove pred njihovim prejemom. Knjigo dolžnikov je treba v rednih razmakih pregledati z namenom, da bi sprejeli ukrepe za zbiranje dolgov, ki jim je pretekel rok. Plačilna agencija lahko prenese odgovornost za zbiranje določenih kategorij negativnih izdatkov na druga telesa, da to drugo telo, redno in pravočasno, najmanj enkrat mesečno, poroča plačilni agenciji o vseh priznanih prihodkih in prejetem denarju. Zagotoviti mora, da se čim hitreje obdelajo vse prejete terjatve (Commission Regulation of detailed rules for the application of Council Regulation (EEC) No. 729/70 regarding the procedure for the clearance of the accounts of the EAGGF Guarantee Section, 1995).

3.2 UREDBE POVEZANE S FINANCIRANJEM SKP

Uredba 1259/99 določa skupna pravila za programe neposrednih podpor v okviru SKP. Uporablja se za plačila, ki so neposredno dodeljena kmetom skladno s programi podpor¹⁶ v okviru SKP, ki jih v celoti ali delno financira jamstveni del EKUJSA, razen tistih, ki so predvideni z uredbo 1257/99. Plačila na podlagi programov podpor se v celoti plačajo upravičencem. Plačila so vezana na okoljevarstvene zahteve. Kadar gre za kmetijsko dejavnost, države članice sprejmejo ustrezne okoljske ukrepe glede na stanje uporabljenih kmetijskih zemljišč ali zadevno pridelavo, ki odražajo potencialne učinke na okolje. Ti ukrepi lahko vsebujejo:

1. podporo, v zameno za kmetijsko-okoljske zaveze,
2. splošne obvezne okoljske zahteve ter
3. posebne okoljske zahteve, ki so pogoj za neposredna plačila.

Države članice se odločijo za kazni, ki so primerne in sorazmerne z resnostjo ekoloških posledic neizpolnjevanja okoljskih zahtev. Te kazni lahko predvidevajo zmanjšanje ali

¹⁶ Programi podpor, ki izpolnjujejo merila so: sektor poljščin, krompirjevega škroba, žit, oljčnega olja, zrnate stročnice, lana, konoplje, sviloprejke, banan, posušenega sadja, tobaka, semen, hmelja, riža, govejega in telečjega mesa, mleka in mlečnih izdelkov ter drobnice. Posebno financiranje imajo: Poseidom, Poseima, Poseican in Egejski otoki.

ukinitev ugodnosti, ki izhajajo iz zadevnih programov podpor. Lahko se tudi odločijo, da zmanjšajo zneske plačil, dodeljenih kmetom glede na določeno koledarsko leto (Council Regulation of establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy, 1999):

1. kadar delovna sila, ki se uporablja na njihovih gospodarstvih med koledarskim letom, izražena v letnih delovnih enotah¹⁷, ne dosega meja, ki jih določijo države članice,
2. kadar se skupna blaginja njihovih gospodarstev med koledarskim letom, izražena z indeksom standardnega pokritja¹⁸, ki ustreza povprečni situaciji danega območja ali manjše geografske enote, dvigne nad meje, ki jih določi država članica ter
3. kadar skupni zneski plačil, dodeljeni v okviru programov podpor glede na koledarsko leto, presegajo meje, ki jih določijo države članice.

Zmanjšanje podpore kmetu glede na določeno koledarsko leto, ki izhaja iz uporabe ukrepov, ne sme presegati 20 odstotkov skupnega zneska plačil. Države članice uporabijo navedene ukrepe, da zagotovijo enako obravnavanje kmetov in da se izognejo izkrivljanju trga in konkurence. Razliko med zneski, ki bi bili, če se ne bi upoštevalo ukrepov, plačani kmetom v državi članici glede na koledarsko leto in zneski, izračunani po uporabi teh ukrepov, ima država članica na voljo v rokih, ki morajo biti določeni po postopku v 11. členu, kot dodatna podpora EU za ukrepe po 10. do 12. členu (predčasna upokožitev), 13. do 21. členu (področja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo in področja z okoljskimi omejitvami), 22. do 24. členu (kmetijsko-okoljski ukrepi) in po 31. členu (pogozdovanje) uredbe 1257/99. Programi podpor se uporabijo brez vpliva na možno revizijo, ki se lahko izvede ob katerem koli času glede na razvoj trga. Ne glede na katere koli posebne določbe v posameznih programih podpor se prejemnikom ne izvede nobenega plačila, kadar se ugotovi, da so umetno ustvarili pogoje, potrebne za pridobitev plačil, da bi dosegli prednost, ki je v nasprotju s cilji programa podpor. Plačila, v okviru programov podpor, so predmet ocenjevanja, predvidenega za oceno njihovega vpliva glede na cilje in za analizo učinkov na ustrezne trge. Države članice Evropsko komisijo podrobno obveščajo o ukrepih, ki jih sprejmejo za izvajanje te uredbe.

Pravni temelj za ukrepe razvoja podeželja v okviru SKP predstavlja uredba 1257/99 o podpori razvoju podeželja iz EKUJSA. Ta opredeljuje obseg ukrepov, vrste ukrepov ter načela njihovega načrtovanja in izvajanja. Izvedbene postopke opredeljuje uredba 1750/99, ki določa podrobna pravila uporabe uredbe 1257/99 o podpori razvoju podeželja iz EKUJSA. Uredba 1257/99 vzpostavlja okvir za podporo EU trajnostnemu razvoju podeželja. Ti ukrepi spremljajo in dopolnjujejo druge instrumente SKP. Ukrepi za razvoj podeželja (Council Regulation of laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 1257/99 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF), 1999):

¹⁷ Letna delovna enota pomeni nacionalni ali regionalni povprečni letni delovni čas odraslih, polno zaposlenih delavcev na kmetiji, zaposlenih prek celega koledarskega leta.

¹⁸ Indeks standardnega pokritja je razlika med standardno proizvodno vrednostjo in standardnim zneskom za nekatere specifične stroške.

1. so vključeni v ukrepe za spodbujanje razvoja in strukturno prilagoditev regij, ki zaostajajo v razvoju (Cilj 1) in
2. spremljajo ukrepe za podporo gospodarske in družbene preobrazbe območij, ki se soočajo s strukturnimi težavami (Cilj 2).

Podpora za razvoj podeželja v zvezi s kmetijskimi dejavnostmi in njihovo preobrazbo lahko zadeva: izboljšanje struktur na kmetijskih gospodarstvih in struktur za predelavo in trženje kmetijskih proizvodov; preobrazbo in preusmeritev potencialov kmetijske proizvodnje, uvedbo novih tehnologij in izboljšanje kakovosti proizvodov; spodbujanje neživilske proizvodnje; trajnostni razvoj gozdov; diverzifikacija dejavnosti s ciljem dopolnilnih ali alternativnih dejavnosti; ohranjanje in utrjevanje sposobnih družbenih struktur na podeželskih območjih; razvijanje gospodarskih dejavnosti in ohranjanje ter odpiranje delovnih mest s ciljem zagotavljanja boljšega izkoriščanja obstoječih naravnih potencialov; izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev; ohranjanje in pospeševanje kmetijskih sistemov z nizkim vnosom; ohranjanje in spodbujanje visoke naravne vrednosti in trajnostnega kmetijstva, ob upoštevanju okoljskih zahtev ter odpravljanje neenakosti in spodbujanje enakih možnosti za moške in ženske, zlasti s podpiranjem projektov, ki jih začnejo in izvajajo ženske.

Ukrepi SKP za podporo razvoju podeželja so združeni v devet vsebinsko zaokroženih skupin in sicer naložbe v kmetijska gospodarstva¹⁹, vzpostavitev mladih kmetov, šolanje, predčasna upokojitve, območja s težjimi pridelovalnimi razmerami in območja z okoljskimi omejitvami, kmetijsko okolje, izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov, gozdarstvo in spodbujanje prilagajanja in razvoja podeželskih območij. Podrobna pravila za izvajanje zgoraj omenjenih ukrepov določa uredba 1260/99. Ta pravila zlasti določajo: pogoje za podporo naložb v kmetijska gospodarstva, vključno s potrebnimi omejitvami; obdobje in pogoje za izboljšanje gospodarske učinkovitosti kmetijskega gospodarstva in pogoje za uporabo zemljišč, ki se sprostijo v primeru predčasne upokojitve; pogoje za dodeljevanje in izračun izravnalnih nadomestil na področjih s težjimi pridelovalnimi razmerami, ki vključujejo tudi skupno uporabo kmetijskih zemljišč in nadomestnih plačil na območjih z okoljskimi omejitvami; pogoje, ki urejajo kmetijsko-okoljske obveze; izbirne kriterije za naložbe za izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov ter pogoje, ki urejajo ukrepe v gozdarstvu (Council Regulation of laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 1257/99 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF), 1999).

Jamstveni del EKUJSA financira po vsej EU podpore za predčasno upokojevanje, območja s težjimi pridelovalnimi razmerami in območja z okoljskimi omejitvami, kmetijsko okolje in pogozdovanje. Podpore EU za druge ukrepe razvoja podeželja financira EKUJS,

¹⁹ Podpora se dodeli kmetijskim gospodarstvom, ki izpolnjujejo minimalne nacionalne standarde za okolje, higieno in dobrobit živali na datum sprejetja odločitve o odobritvi pomoči in izkažejo ekonomsko upravičenost ob zaključku realizacije naložbe (Commission Regulation (EC) No 2759/1999 of 22 December 1999 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No 1268/1999 on Community support for pre-accession measures for agriculture and rural development in the applicant countries of central and eastern Europe in the pre-accession period, 1999).

usmerjevalni del na območjih zajetih v Cilju 1²⁰ (razvoj in strukturna prilagoditev območij, ki zaostajajo v razvoju) ter jamstveni del na območjih, ki niso zajeta v Cilju 1. Če Evropski sklad za regionalni razvoj (ESSR) ne zagotovi njihovega financiranja na območjih uvrščenih v Cilja 1 in 2 in na območjih v prehodu EKUJS financira podporo za ukrepe (obnova in razvoj vasi ter varstvo in ohranjanje dediščine podeželja; diverzifikacija kmetijskih dejavnosti in kmetijstvu sorodnih dejavnosti za zagotovitev mnogovrstnih ali alternativnih dohodkov ter razvoj in izboljšanje infrastrukture, povezane z razvojem kmetijstva). Uredba 1260/99, dopolnjena s posebnimi pravili, se uporabi kot podpora ukrepom za razvoj podeželja na območjih, zajetih v Cilju 1. Na območjih, zajetih v Cilju 2, se uporabi ista uredba. Za podporo ukrepom za razvoj podeželja, ki jih financira jamstveni del EKUJSA se uporabijo posebna pravila uredbe 1260/99 in določbe, sprejete za njeno izvajanje. Podpora za razvoj podeželja se dodeli le za ukrepe, ki so skladni s pravom EU. Ti so skladni z drugimi politikami EU in ukrepi, ki se izvajajo v zvezi s temi politikami. Doslednost se zagotovi pri ukrepih, ki se izvajajo v okviru drugih instrumentov SKP, zlasti med ukrepi podpor za razvoj podeželja, ukrepi, ki se izvajajo v okviru tržnih redov ter ukrepi za kmetijsko kakovost, zdravstvenimi ukrepi ter raznimi drugimi ukrepi podpore za razvoj podeželja. Države članice lahko predpišejo bolj restriktivne pogoje za dodelitev podpore EU za razvoj podeželja. Države članice sprejmejo vse potrebne korake, da zagotovijo združljivost in doslednost ukrepov podpore za razvoj podeželja. Načrti za razvoj podeželja, ki jih predložijo države članice, vsebujejo oceno združljivosti in doslednosti predvidenih ukrepov podpore in navedbo o ukrepih, ki so sprejeti za zagotavljanje združljivosti in doslednosti.

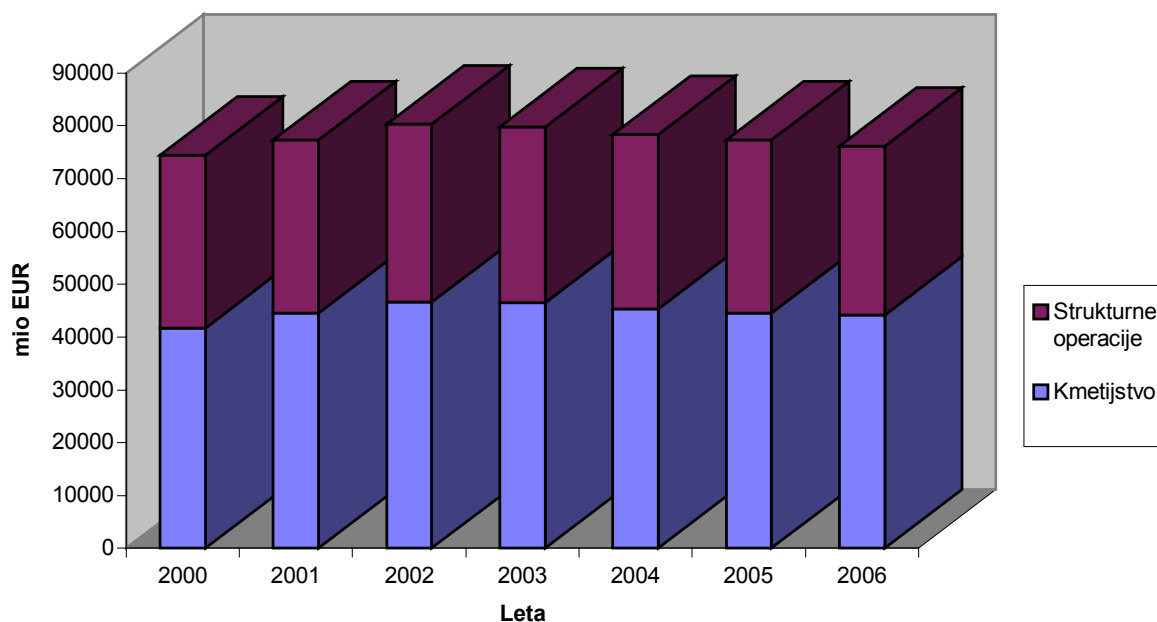
Podpora EU za razvoj podeželja je s strani jamstvenega dela EKUJSA odvisna od finančnega planiranja in računovodstva. Evropska komisija dodeli državam članicam začetna sredstva, ki jih porazdeli na letni osnovi in ob uporabi objektivnih meril, ki upoštevajo posebne razmere, potrebe ter napore, ki so zlasti potrebni v zvezi z okoljem, odpiranjem novih delovnih mest in ohranjanjem krajine. Začetna dodeljena sredstva so

²⁰ V uredbi 1260/99 so določeni cilji in naloge strukturnih skladov, kohezijskega sklada, EKUJSA in Evropske investicijske banke skupaj z ostalimi finančnimi instrumenti poskušajo doseči tri osnovne cilje, Cilj 1: spodbujanje razvoja in strukturnega prilagajanja v regijah, ki zaostajajo v razvoju, Cilj 2: podpiranje ekonomskega in socialnega prilagajanja regij s strukturnimi problemi ter Cilj 3: podpora prenove in modernizacija politike in sistema izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja (Council Regulation of laying down general provisions on the Structural Funds, 1999). Ta cilj naj bi predstavljal finančno pomoč regijam, ki niso določene pod Ciljem 1 in hkrati zagotavljal izvajanje politike za uresničevanje ukrepov, za spodbujanje razvoja človeških resursov na nacionalni ravni posamezne članice ne glede na status posamezne regije. Strukturne sklade predstavljajo Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS), Evropski kmetijski in usmerjevalni sklad (EKUJS-usmerjevalni del) ter Finančni instrument za ribištvo (FIR). Vsak od navedenih ciljev ima točno določen cilj in namen in v okviru določenih ciljev tudi vrste financiranja: Cilj 1: ESRR, ESS, EKUJS (Usmerjevalni del) in FIR, Cilj 2: ESRR, ESS ter Cilj 3: ESS. EKUJS (Jamstveni del) naj bi prispeval k doseganju Cilja 2, v skladu z uredbo 1257/99. Celoten obseg finančnih virov strukturnih skladov za obdobje 2000-2006 znaša 195 mrd EUR. Programom v območjih Cilja 1 (od tega 4,3 odstotke za tranzicijske podpore) je namenjenih 69,7 odstotkov sredstev, 11,5 odstotkov sredstev je namenjenih financiranju programom v območjih Cilja 2 (od tega 1,4 odstotkov za tranzicijske podpore), ostala sredstva so namenjena financiranju Cilja 3. Financiranju Inicativ Skupnosti je namenjenih 5,35 odstotkov sredstev strukturnih skladov. Razvoj podeželja (Leader) je eden izmed programov Inicativ Skupnosti. Financiran je iz EKUJSA (usmerjevalni del). Nobena aktivnost, sofinancirana iz naslova Ciljev 1, 2 ali 3 ali Inicativ EU, ne more biti hkrati sofinancirana iz EKUJSA (jamstveni del).

prilagojena dejanskim izdatkom in napovedim revidiranih izdatkov, ki jih predložijo države članice ob upoštevanju ciljev programov glede na razpoložljiva sredstva. Prispevek EU ni višji od 50 odstotkov skupnih upravičenih stroškov in je praviloma enakovreden najmanj 25 odstotkov upravičene javne porabe na območjih, ki niso zajeta v Cilju 1 in 2. Plačila finančne pomoči jamstvenega dela EKUJSA so glede na nastale izdatke, lahko v obliki predplačil za izvajanje programa in v obliki plačil. Evropska komisija in države članice zagotovijo učinkovito spremljanje izvajanja programiranja razvoja podeželja. Tako spremljanje se izvaja ob upoštevanju posebnih fizičnih in finančnih kazalcev, ki so predhodno dogovorjeni in vzpostavljeni. Države članice Evropski komisiji predložijo letna poročila o uspehu.

3.3 SREDSTVA, NAMENJENA FINANCIRANJU SKP

Slika 2: Sredstva, namenjena financiranju SKP v mio EUR, od leta 2000 do leta 2006

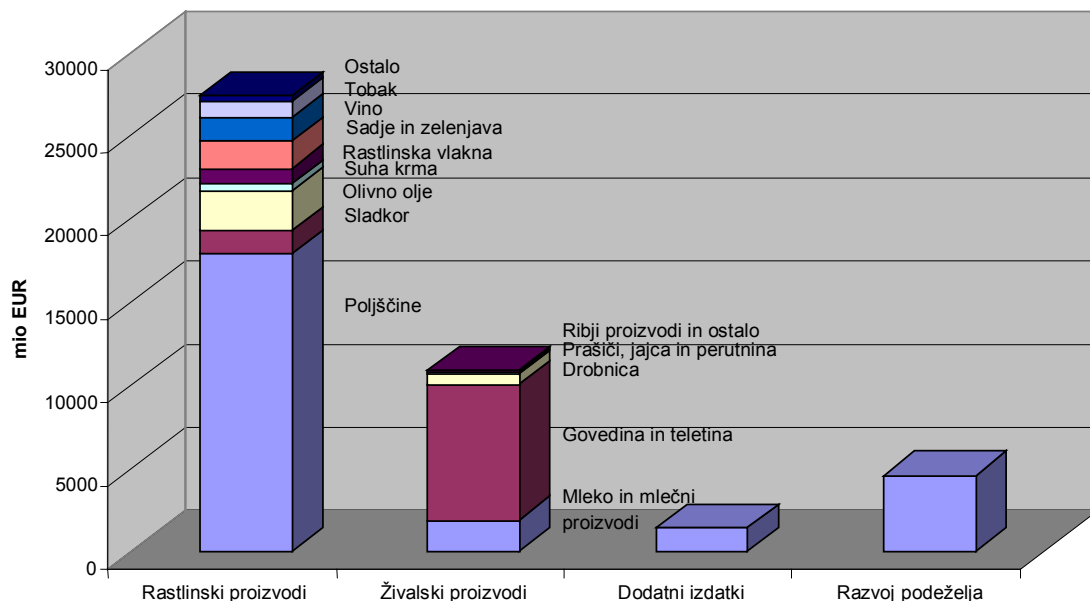
Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2001.

Tabela 1: Sredstva, namenjena financiranju SKP, od leta 2000 do leta 2006 v mio EUR

Leta	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kmetijstvo	41 738	44 530	46 587	46 449	45 377	44 497	44 209
Strukturne operacije	32 678	32 720	33 638	33 308	32 998	32 735	31 955

Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2001.

Slika 3: Sredstva, namenjena financiranju SKP EKUJSA-jamstveni del, po področjih, v mio EUR leta 2002

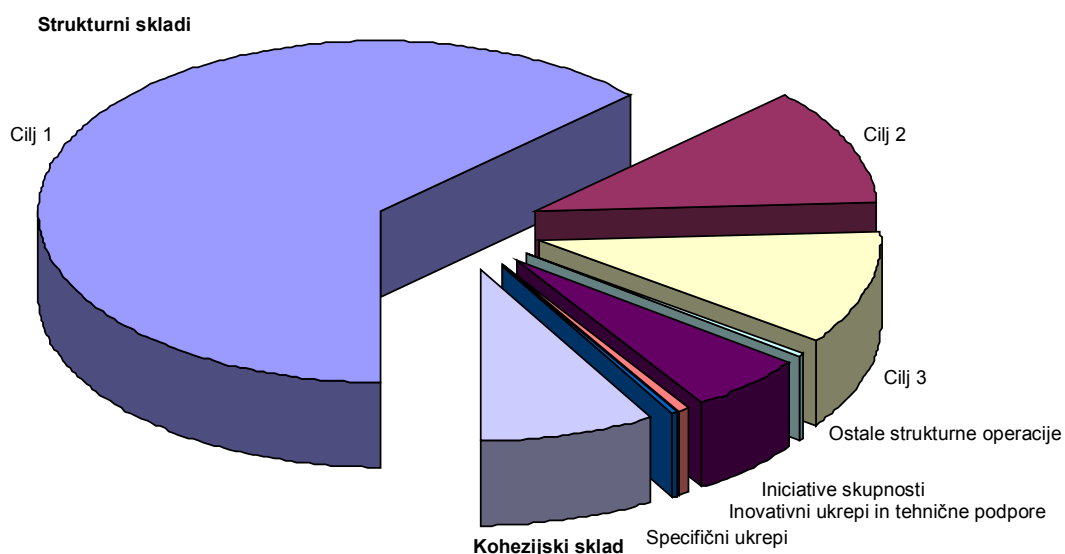
Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2001.

Tabela 2: Sredstva, namenjena financiranju SKP EKUJSA-jamstveni del, po področjih, v mio EUR, leta 2002

EKUJS-jamstveni del	Znesek v mio EUR	v %
Rastlinski proizvodi	27 349	61,8
Poljščine	17 916	40,5
Sladkor	1 401	3,2
Olivno olje	2 366	5,3
Rastlinska vlakna	956	2,2
Sadje in zelenjava	1 650	3,7
Vino	1 392	3,1
Tobak	983	2,2
Ostali rastlinski proizvodi	300	0,7
Živalski proizvodi	10 860	24,5
Mleko in mlečni proizvodi	1 912	4,3
Govedina, teletina	8 095	18,3
Drobnica	672	1,5
Prašiči, jajca in perutnina	164	0,4
Dodatni izdatki	1 451	3,3
Razvoj podeželja	4 595	10,4
SKUPAJ	44 255	100

Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2001.

Slika 4: Sredstva, namenjena financiranju strukturnih operacij, v mio EUR, leta 2002

Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2000.

Tabela 3: Sredstva, namenjena financiranju strukturnih operacij, v mio EUR, leta 2002

Strukturni skladi	EKUJS	FIR	ESSR	ESS	Znesek	%
					31 049,0	91,8
Cilj 1	2 638,9	387,9	13 453,0	4 849,8	21 329,6	63,0
Cilj 2			3 262,8	467,0	3 729,8	11,0
Cilj 3				3 646,0	3 646,0	10,8
Ostale strukturne operacije		168,9			168,9	0,5
Delna vsota	2 638,9	556,8	16 715,8	8 962,9	28 874,3	83,5
Iniciative skupnosti					1860,3	5,5
Inovativni ukrepi in tehnične podpore					144,4	0,4
Specifični ukrepi					170,0	0,5
Kohezijski sklad					2 789,0	8,2
				Skupaj	33 838,0	100,0

Vir: The Community Budget: The Facts In Figures, 2000.

3.3.1 SREDSTVA, PORABLJENA ZA FINANCIRANJE SKP, PO DRŽAVAH ČLANICAH

Tabela 4: Izdatki, po področjih držav članic EU, v mio EUR, leta 2000

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Kmetijstvo	957,3	1 309,1	5 674,9	2 598,2	5 498,6	9 005,8	1 682,3	5 048,3	21,2	1 441,9	1 018,7	657,2	727,8	798,1	4 061,7	40 501,1
Neposredna plačila	269,0	712,8	3 694,6	1 577,3	3 418,8	6 049,5	687,9	3 238,4	15,7	246,5	442,2	368,8	279,8	515,6	2 864,1	24 381,0
Izvozna nadomestila	536,0	494,9	777,3	32,5	211,1	1 340,4	509,8	311,2	0,0	730,9	71,2	32,1	107,6	84,4	409,4	648,7
Skladiščenje	21,2	48,2	273,3	10,9	82,1	370,8	- 50,2	209,6	- 0,1	41,5	24,3	- 3,6	2,2	- 33,7	- 45,3	951,2
Razvoj podeželja	25,4	34,2	681,6	146,8	395,4	474,1	344,4	757,3	6,7	59,6	459,0	132,1	332,5	175,6	151,8	4 176,4
Ostalo	105,8	19,1	248,1	830,7	1 391,2	771,1	190,4	531,7	- 1,1	363,4	22,0	127,7	5,7	56,3	681,6	5 343,8
Strukturne operacije	382,6	126,7	3 765,3	2 798,2	5 114,7	2 520,7	830,8	5 159,0	10,4	478,2	260,8	2 400,1	542,6	232,2	2 964,1	27 586,5
Cilj 1	1 122,2	0,0	2 389,8	2 180,6	2 933,2	457,4	653,9	3 425,4	0,0	23,5	41,6	2 062,5	181,7	111,1	902,3	15 485,2
Cilj 2	2 119,5	46,5	335,1	0,0	233,0	952,7	0,0	762,1	1,3	150,0	102,5	0,0	159,2	31,2	966,3	3 859,5
Cilj 3	78,7	26,8	484,8	0,0	122,1	767,2	0,0	521,9	3,8	240,4	59,3	0,0	67,4	55,5	666,1	3 094,1
Ostali strukturni ukrepi	26,7	39,9	271,8	0,0	148,4	71,2	0,1	169,3	4,7	19,7	38,3	0,1	115,8	16,1	58,5	980,6
Iniciative Skupnosti	19,8	7,0	269,2	307,3	475,5	256,9	44,2	263,2	0,3	42,6	14,2	217,4	15,3	10,7	357,9	2 301,4
Inovativni ukrepi in tehnična podpora	15,7	6,5	14,6	7,3	64,5	15,3	5,0	17,2	0,2	2,0	4,9	3,6	3,2	7,6	13,0	180,5
Kohezijski sklad	0,0	0,0	0,0	303,0	1 138,1	0,0	127,5	0,0	0,0	0,0	0,0	116,5	0,0	0,0	0,0	1 685,2
Notranje politike	618,1	179,2	792,5	174,4	287,4	661,2	87,1	563,6	73,9	306,7	105,0	188,3	109,6	164,2	742,4	5 053,7
SKUPAJ	1 958,0	1 615,1	10 232,8	5 570,9	10 900,7	12 187,7	2 600,2	10 770,9	105,5	2 226,7	1 384,5	3 245,6	1 380,0	1 194,5	7 768,2	73 141,3

Vir: Allocation of 2000 EU operating expenditure by Member State, 2001.

Tabela 5: Izdatki, po področjih držav članic EU-15, v odstotkih, leta 2000

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Kmetijstvo	2,4	3,2	14,0	6,4	13,6	22,2	4,2	12,5	0,1	3,6	2,5	1,6	1,8	2,0	10,0	100,0
Neposredna plačila	1,1	2,9	15,2	6,5	14,0	24,8	2,8	13,3	0,1	1,0	1,8	1,5	1,1	2,1	11,7	100,0
Izvozna nadomestila	9,5	8,8	13,8	0,6	3,7	23,7	9,0	5,5	0,0	12,9	1,3	0,6	1,9	1,5	7,2	100,0
Skladiščenje	2,2	5,1	28,7	1,1	8,6	39,0	-5,3	22,0	0,0	4,4	2,6	-0,4	0,2	-3,5	-4,8	100,0
Razvoj podeželja	0,6	0,8	16,3	3,5	9,5	11,4	8,2	18,1	0,2	1,4	11,0	3,2	8,0	4,2	3,6	100,0
Ostalo	2,0	0,4	4,6	15,5	26,0	14,4	3,6	10,0	0,0	6,8	0,4	2,4	0,1	1,1	12,8	100,0
Strukturne operacije	1,4	0,5	13,6	10,1	18,5	9,1	3,0	18,7	0,0	1,7	0,9	8,7	2,0	0,8	10,7	100,0
Cilj 1	0,8	0,0	15,4	14,1	18,9	3,0	4,2	22,1	0,0	0,2	0,3	13,3	1,2	0,7	5,8	100,0
Cilj 2	3,1	1,2	8,7	0,0	6,0	24,7	0,0	19,7	0,0	3,9	2,7	0,0	4,1	0,8	25,0	100,0
Cilj 3	2,5	0,9	15,7	0,0	3,9	24,8	0,0	16,9	0,1	7,8	1,9	0,0	2,2	1,8	21,5	100,0
Ostali strukturni ukrepi	2,7	4,1	27,7	0,0	15,1	7,3	0,0	17,3	0,5	2,0	3,9	0,0	11,8	1,6	6,0	100,0
Iniciative Skupnosti	0,9	0,3	11,7	13,4	20,7	11,2	1,9	11,4	0,0	1,8	0,6	9,4	0,7	0,5	15,6	100,0
Inovativni ukrepi in tehnična podpora	8,7	3,6	8,1	4,0	35,7	8,5	2,8	9,5	0,1	1,1	2,7	2,0	1,8	4,2	7,2	100,0
Kohezijski sklad	0,0	0,0	0,0	18,0	67,5	0,0	7,6	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9	0,0	0,0	0,0	100,0
Notranje politike	12,2	3,5	15,7	3,5	5,7	13,1	1,7	11,2	1,5	6,1	2,1	3,7	2,2	3,2	14,7	100,0
Skupaj	2,7	2,2	14,0	7,6	14,9	16,7	3,6	14,7	0,1	3,0	1,9	4,4	1,9	1,6	10,6	100,0

Vir: Allocation of 2000 EU operating expenditure by Member State, 2001.

Tabela 6: Izdatki EU državam članicam za EKUJS-jamstveni del, od leta 1994 do leta 2000, v mio ECU in mio EUR ter v odstotkih

	1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000	
	ECU	%	ECU	%	ECU	%	ECU	%	ECU	%	EUR	%	EUR	%
B	1 174,4	3,5	1 623,4	4,7	1 152,8	2,9	983,4	2,4	859,7	2,2	1 004,0	2,5	957,3	2,4
D	1 287,9	3,8	1 403,6	4,1	1 358,4	3,5	1 235,7	3,0	1 155,0	3,0	1 258,3	3,2	1 309,1	3,2
NE	5 271,6	15,7	5 385,1	15,6	6 050,3	15,5	5 778,4	14,2	5 556,7	14,3	5 793,8	14,6	5 674,9	14,0
GR	2 723,5	8,1	2 425,5	7,0	2 801,6	7,2	2 730,8	6,7	2 557,4	6,6	2 573,3	6,5	2 598,2	6,4
ŠP	4 426,9	13,2	4 575,0	13,3	4 054,6	10,4	4 605,6	11,3	5 304,6	13,7	5 243,0	13,2	5 498,6	13,6
F	8 048,8	24,0	8 423,3	24,4	9 572,3	24,5	9 149,0	22,5	9 014,3	23,2	9 445,9	23,8	9 005,8	22,2
IR	1 527,1	4,5	1 419,7	4,1	1 700,0	4,4	2 034,0	5,0	1 633,7	4,2	1 723,5	4,3	1 682,3	4,2
I	3 481,4	10,4	3 390,7	9,8	4 231,3	10,8	5 090,8	12,5	4 183,2	10,8	4 675,1	11,8	5 048,3	12,5
L	12,7	0,0	14,4	0,0	20,0	0,1	22,8	0,1	17,7	0,0	24,8	0,1	21,2	0,1
N	1 935,9	5,8	1 944,6	5,6	1 536,2	3,9	1 757,3	4,3	1 374,7	3,5	1 301,5	3,3	1 441,9	3,6
A			87,5	0,3	1 214,1	3,1	861,3	2,1	843,2	2,2	844,4	2,1	1 018,7	2,5
P	713,3	2,1	708,1	2,1	646,0	1,7	656,9	1,6	639,6	1,6	653,9	1,6	657,2	1,6
FIN			63,3	0,2	649,2	1,7	570,6	1,4	576,4	1,5	560,0	1,4	727,8	1,8
ŠV			76,5	0,2	624,1	1,6	747,0	1,8	770,9	2,0	734,8	1,8	798,1	2,0
VB	3 001,9	8,9	2 955,9	8,6	3 470,0	8,9	4 399,7	10,8	4 322,6	11,1	3 933,7	9,9	4 061,7	10,0
Skupaj	33 605,3	100,0	34 496,6	100,0	39 080,9	100,0	40 623,2	100,0	38 810,0	100,0	39 769,9	100,0	40 501,1	100,0

Vir: Allocation of 2000 EU operating expenditure by Member State, 2001.

Tabela 7: Izdatki EU državam članicam za strukturne operacije, od leta 1994 do leta 2000, v mio ECU in mio EUR ter v odstotkih

	1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000	
	ECU	%	ECU	%	ECU	%	ECU	%	ECU	%	EUR	%	EUR	%
B	266,0	1,7	236,1	1,2	437,0	1,8	357,9	1,4	302,2	1,1	410,3	1,5	382,6	1,4
D	127,3	0,8	120,4	0,6	103,7	0,4	169,6	0,7	160,0	0,6	126,2	0,5	126,7	0,5
NE	2 041,8	13,0	2 130,1	11,1	3 423,9	14,0	3 636,0	14,0	3 979,6	14,0	3 316,2	12,4	3 765,3	13,6
GR	2 034,0	13,0	1 969,1	10,3	2 221,9	9,1	2 643,7	10,2	3 232,5	11,4	2 296,1	8,6	2 798,2	10,1
ŠP	3 221,8	20,6	6 101,7	31,9	6 304,8	25,8	6 376,8	24,5	6 825,2	24,1	7 405,0	27,8	5 114,7	18,5
F	1 413,6	9,0	1 283,3	6,7	1 958,7	8,0	2 460,3	9,4	2 240,0	7,9	2 864,2	10,7	2 520,7	9,1
IR	794,5	5,1	1 069,1	5,6	1 189,3	4,9	1 211,2	4,7	1 480,2	5,2	1 080,7	4,1	830,8	3,0
I	1 494,4	9,5	1 926,9	10,1	3 037,1	12,4	2 895,0	11,1	3 671,7	12,9	3 759,9	14,1	5 159,0	18,7
L	13,9	0,1	16,9	0,1	15,2	0,1	19,9	0,1	46,1	0,2	14,8	0,1	10,4	0,0
N	274,6	1,8	231,8	1,2	262,4	1,1	421,3	1,6	353,8	1,2	166,8	0,6	478,2	1,7
A	-	-	175,1	0,9	270,6	1,1	364,0	1,4	340,7	1,2	296,3	1,1	260,8	0,9
P	2 252,2	14,4	2 485,4	13,0	2 941,3	12,0	2 941,5	11,3	3 219,2	11,3	3 104,7	11,6	2 400,1	8,7
FIN	-	-	173,8	0,9	155,9	0,6	379,9	1,5	256,8	0,9	252,7	0,9	542,6	2,0
ŠV	-	-	125,6	0,7	132,7	0,5	230,6	0,9	375,8	1,3	287,4	1,1	232,2	0,8
VB	1 728,0	11,0	1 103,6	5,8	1 963,9	8,0	1 928,9	7,4	1 879,9	6,6	1 277,9	4,8	2 964,1	10,7
Skupaj	15 661,9	100,0	19 149,0	100,0	24 418,4	100,0	26 036,7	100,0	28 363,6	100,0	26 659,1	100,0	27 586,5	100,0

Vir: Allocation of 2000 EU operating expenditure by Member State, 2001.

Tabela 8: Izdatki EU, po področjih državam članicam EU-15, v odstotkih, leta 2000

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Kmetijstvo	2,4	3,2	14,0	6,4	13,6	22,2	4,2	12,5	0,1	3,6	2,5	1,6	1,8	2,0	10,0	100,0
Neposredna plačila	1,1	2,9	15,2	6,5	14,0	24,8	2,8	13,3	0,1	1,0	1,8	1,5	1,1	2,1	11,7	100,0
Izvozna nadomestila	9,5	8,8	13,8	0,6	3,7	23,7	9,0	5,5	0,0	12,9	1,3	0,6	1,9	1,5	7,2	100,0
Skladiščenje	2,2	5,1	28,7	1,1	8,6	39,0	-5,3	22,0	0,0	4,4	2,6	-0,4	0,2	-3,5	-4,8	100,0
Razvoj podeželja	0,6	0,8	16,3	3,5	9,5	11,4	8,2	18,1	0,2	1,4	11,0	3,2	8,0	4,2	3,6	100,0
Ostalo	2,0	0,4	4,6	15,5	26,0	14,4	3,6	10,0	0,0	6,8	0,4	2,4	0,1	1,1	12,8	100,0
Strukturne operacije	1,4	0,5	13,6	10,1	18,5	9,1	3,0	18,7	0,0	1,7	0,9	8,7	2,0	0,8	10,7	100,0
Cilj 1	0,8	0,0	15,4	14,1	18,9	3,0	4,2	22,1	0,0	0,2	0,3	13,3	1,2	0,7	5,8	100,0
Cilj 2	3,1	1,2	8,7	0,0	6,0	24,7	0,0	19,7	0,0	3,9	2,7	0,0	4,1	0,8	25,0	100,0
Cilj 3	2,5	0,9	15,7	0,0	3,9	24,8	0,0	16,9	0,1	7,8	1,9	0,0	2,2	1,8	21,5	100,0
Ostali strukturni ukrepi	2,7	4,1	27,7	0,0	15,1	7,3	0,0	17,3	0,5	2,0	3,9	0,0	11,8	1,6	6,0	100,0
Iniciative Skupnosti	0,9	0,3	11,7	13,4	20,7	11,2	1,9	11,4	0,0	1,8	0,6	9,4	0,7	0,5	15,6	100,0
Inovativni ukrepi in tehnična podpora	8,7	3,6	8,1	4,0	35,7	8,5	2,8	9,5	0,1	1,1	2,7	2,0	1,8	4,2	7,2	100,0
Kohezijski sklad	0,0	0,0	0,0	18,0	67,5	0,0	7,6	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9	0,0	0,0	0,0	100,0
Notranje politike	12,2	3,5	15,7	3,5	5,7	13,1	1,7	11,2	1,5	6,1	2,1	3,7	2,2	3,2	14,7	100,0
Skupaj	2,7	2,2	14,0	7,6	14,9	16,7	3,6	14,7	0,1	3,0	1,9	4,4	1,9	1,6	10,6	100,0

Vir: Allocation of 2000 EU operating expenditure by Member State, 2001.

Tabela 9: Izdatki EU, po področjih državam članicam EU-15, v mio EUR, leta 2000

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Rastlinski proizvodi	574,4	827,2	4 105,0	2289,3	3 917,1	6 351,8	123,0	3 860,1	9,4	398,1	421,5	332,6	266,2	468,7	1 865,2	25809,6
Poljščine	196,9	669,7	3 682,4	442,7	1 519,3	5 121,4	116,9	1 748,9	9,2	264,7	373,8	178,1	251,3	433,6	1654,0	16662,9
Sladkor	341,2	114,1	295,1	4,3	91,8	552,6	5,2	158,2	0,0	66,8	43,4	25,5	12,2	29,7	170,0	1910,1
Olivno olje	0,0	0,0	0,0	505,1	974,3	3,6	0,0	686,9	0,0	0,0	0,0	40,1	0,0	0,0	0,0	2210
Rastlinska vlakna in sviloprejkje	9,2	0,0	2,8	640,7	280,0	40,3	0,0	0,4	0,0	3,6	0,4	0,6	0,4	0,2	12,6	991,2
Sadje in zelenjava	20,2	1,1	13,9	283,0	466,5	238,1	0,5	423,4	0,0	38,1	1,0	46,5	0,1	1,5	17,5	1551,4
Vino	0,0	0,0	29,8	10,1	220,8	201,5	0,0	281,3	0,0	0,0	1,7	19,4	0,0	0,1	0,8	765,5
Tobak	3,6	0,0	36,4	375,3	115,6	80,3	0,0	357,5	0,0	0,6	0,8	16,6	0,0	0,0	0,0	986,7
Ostali rastlinski proizvodi	3,4	42,3	44,6	28,0	248,8	114,2	0,4	203,4	0,2	24,3	0,5	5,7	2,2	3,6	10,2	731,8
Živalski proizvodi	307,2	406,2	757,0	283,9	951,4	2089,3	1 102,7	529,0	5,4	830,8	117,0	152,4	114,3	82,9	1 546,1	9275,6
Mleko in mlečni proizvodi	183,8	211,6	249,9	-3,0	23,9	724,5	155,3	124,8	-0,7	697,8	4,1	3,2	72,8	-0,7	97,2	2544,5
Govedina in teletina	108,0	59,6	423,3	58,2	430,4	1069,2	827,5	202,6	6,0	75,2	93,1	85,3	35,9	74,4	990,8	4539,5
Drobnica	1,4	1,8	43,7	227,2	466,5	170,8	112,4	177,6	0,1	15,6	4,6	59,8	1,3	4,2	448,5	1735,5
Prašiči, jajca in perutnina	13,8	132,0	39,1	0,3	26,7	119,5	6,4	22,2	0,0	41,9	14,6	2,4	4,0	4,6	7,8	435,3
Ostali živalski proizvodi	0,2	1,3	1,0	1,1	3,9	5,4	1,1	1,9	0,0	0,2	0,6	1,7	0,2	0,5	1,9	21
Razvoj podeželja	25,4	34,2	681,6	146,8	395,4	474,1	344,4	757,3	6,7	59,6	459,0	132,1	332,5	175,6	151,8	4176,5
Manj razvita območja	0,1	0,0	109,6	4,5	1,8	212,2	45,1	13,3	0,4	0,0	102,7	0,0	143,7	1,8	38,9	674,1
Kmetijsko okoljski ukrepi	5,2	13,1	364,3	18,4	120,8	162,0	167,5	578,0	5,8	12,8	306,8	89,4	159,9	168,8	85,7	2258,5
Gozdarstvo	0,5	4,9	63,7	17,2	180,8	14,6	55,3	117,9	0,0	2,5	8,8	37,3	5,7	0,1	23,7	533
Razvoj podeželja–ostalo	19,5	16,1	144,0	106,6	92,0	85,3	76,5	48,1	0,5	44,3	40,7	5,4	23,2	4,9	3,5	710,6
Ostali spremljevalni ukrepi	50,4	41,5	131,4	-121,8	234,7	90,6	112,2	-98,2	-0,3	153,4	21,1	40,1	14,8	70,9	498,6	1239,4
Skupaj	957,3	1 309,1	5 674,9	2 598,2	5 498,6	9 005,8	1 682,3	5 048,3	21,2	1 441,9	1 018,7	657,2	727,8	798,1	4 061,7	40501,1

Vir: Document de travail Fonds européen d'orientation et de garantie agricole, section »garantie«, 2001.

Tabela 10: Izdatki EU, po področjih državam članicam EU-15, v odstotkih, leta 2000

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Rastlinski proizvodi	2,2	3,2	15,9	8,9	15,2	24,6	0,5	15,0	0,0	1,5	1,6	1,3	1,0	1,8	7,2	100,0
Poljščine	1,2	4,0	22,1	2,7	9,1	30,7	0,7	10,5	0,1	1,6	2,2	1,1	1,5	2,6	9,9	100,0
Sladkor	17,9	6,0	15,4	0,2	4,8	28,9	0,3	8,3	0,0	3,5	2,3	1,3	0,6	1,6	8,9	100,0
Olivno olje	0,0	0,0	0,0	22,9	44,1	0,2	0,0	31,1	0,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	100,0
Rastlinska vlakna in sviloprejkje	0,9	0,0	0,3	64,6	28,2	4,1	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,1	0,0	0,0	1,3	100,0
Sadje in zelenjava	1,3	0,1	0,9	18,2	30,1	15,4	0,0	27,3	0,0	2,5	0,1	3,0	0,0	0,1	1,1	100,0
Vino	0,0	0,0	3,9	1,3	28,8	26,3	0,0	36,7	0,0	0,0	0,2	2,5	0,0	0,0	0,1	100,0
Tobak	0,4	0,0	3,7	38,0	11,7	8,1	0,0	36,2	0,0	0,1	0,1	1,7	0,0	0,0	0,0	100,0
Ostali rastlinski proizvodi	0,5	5,8	6,1	3,8	34,0	15,6	0,1	27,8	0,0	3,3	0,1	0,8	0,3	0,5	1,4	100,0
Živalski proizvodi	3,3	4,4	8,2	3,1	10,3	22,5	11,9	5,7	0,1	9,0	1,3	1,6	1,2	0,9	16,7	100,0
Mleko in mlečni proizvodi	7,2	8,3	9,8	-0,1	0,9	28,5	6,1	4,9	0,1	27,4	0,2	0,1	2,9	0,0	3,8	100,0
Govedina in teletina	2,4	1,3	9,3	1,3	9,5	23,6	18,2	4,5	0,0	1,7	2,1	1,9	0,8	1,6	21,8	100,0
Drobnica	0,1	0,1	2,5	13,1	26,9	9,8	6,5	10,2	0,0	0,9	0,3	3,4	0,1	0,2	25,8	100,0
Prašiči, jajca in perutnina	3,2	30,3	9,0	0,1	6,1	27,5	1,5	5,1	0,0	9,6	3,4	0,6	0,9	1,0	1,8	100,0
Ostali živalski proizvodi	1,1	6,3	4,7	5,3	18,5	25,6	5,3	9,1	0,1	1,0	2,9	8,1	0,9	2,2	9,0	100,0
Razvoj podeželja	0,6	0,8	16,3	3,5	9,5	11,4	8,2	18,1	0,2	1,4	11,0	3,2	8,0	4,2	3,6	100,0
Manj razvita območja	0,0	0,0	16,3	0,7	0,3	31,5	6,7	2,0	0,1	0,0	15,2	0,0	21,3	0,3	5,8	100,0
Kmetijsko okoljski ukrepi	0,2	0,6	16,1	0,8	5,4	7,2	7,4	25,6	0,3	0,6	13,6	4,0	7,1	7,5	3,8	100,0
Gozdarstvo	0,1	0,9	12,0	3,2	33,9	2,7	10,4	22,1	0,0	0,5	1,7	7,0	1,1	0,0	4,4	100,0
Razvoj podeželja-ostalo	2,7	2,3	20,3	15,0	12,9	12,0	10,8	6,8	0,1	6,2	5,7	0,8	3,3	0,7	0,5	100,0
Ostali spremljevalni ukrepi	4,1	3,4	10,8	-10,0	19,3	7,5	9,2	-8,1	0,0	12,6	1,7	3,3	1,2	5,8	41,1	100,0
SKUPAJ	2,4	3,2	14,0	6,4	13,6	22,2	4,2	12,5	0,1	3,6	2,5	1,6	1,8	2,0	10,0	

Vir: Document de travail Actions structurelles, dépenses structurelles et de cohésion, mécanisme financier, autres actions agricoles et régionales, transport et pêche, 2001.

3.3.2 NEPOSREDNA PLAČILA

Največji delež izdatkov za kmetijstvo je namenjen neposrednim plačilom za poljščine in goveje meso. Na trgu mleka in mlečnih proizvodov se v letih 2005-2007 pričakuje reforma po zgledu reform na trgih žit in govejega mesa.

3.3.2.1 Neposredna plačila za poljščine

Neposredna plačila za poljščine določa uredba Sveta 1251/99. Uredba določa poljščine za katere veljajo podpore:

1. žita (trda in navadna pšenica, rž, ječmen, oves, koruza, sorgo za zrnje, ajda, proso, druga žita in sladka koruza),
2. soja za olje, oljna ogrščica in sončnice,
3. grah in sladka lupina,
4. lan in konoplja ter
5. travna silaža (le tam, kjer koruza ni tradicionalna poljščina).

Neposredno plačilo na površino se izračuna tako, da se osnovni znesek na tono pomnoži s povprečnim pridelkom žit v posamezni regiji.

$$NPP = OZ \cdot PPŽ$$

NPP = neposredno plačilo na površino

OZ = osnovni znesek na tono

PPŽ = povprečni pridelek žit v posamezni regiji

V tržnem letu 2000/01 znaša osnovni znesek za stročnice 72,5 EUR/tono, za žita in travno silažo 58,67 EUR/tono, za lan 88,26 EUR/tono; v tržnem letu 2001/02 znaša osnovni znesek za žita in travno silažo 63,00 EUR/tono, za lan 75,63 EUR/tono, za stročnice 72,5 EUR/tono ter za tržno leto 2002/03 znaša osnovni znesek za žita in travno silažo 63 EUR/tono, za lan 63,00 EUR/tono, za stročnice 72,5 EUR/tono in za oljnice 63,00EUR/tono (Council Regulation (EC) No 1251/1999 of 17 May 1999 establishing a support system for producers of certain arable crops, 1999).

Države članice morajo narediti regionalizacijske načrte, kjer so določene poljščine, ki so vključene v shemo plačil in določeni referenčni pridelki, ki so osnova za izračun neposrednih plačil. Izhodišče pri pripravi regionalizacijskih načrtov držav članic so bile površine in pridelek poljščin v obdobju petih let. (1986-1991, pri določitvi povprečnega pridelka se ne upošteva leto z največjimi in leto z najmanjšimi pridelki). Države članice imajo svoja območja, ki so vključena v shemo plačil določena kot ena regija ali več regij. (V Avstriji je ena regija, v Nemčiji je 16 regij, Italija je tudi ena regija). Vsaka država članica ima določeno nacionalno bazno površino in referenčni pridelek za eno regijo, ki predstavlja državo kot celoto ali za več regij znotraj posamezne države članice. Referenčni pridelki so po državah članicah zelo različni, zato so tudi višine neposrednih plačil na hektar zelo različne. (Belgija ima referenčni pridelek 6,24 t/ha, Nizozemska 6,66 t/ha, Italija 3,9 t/ha, Portugalska 2,9 t/ha in Španija 2,9 t/ha). Obvezna praha²¹ znaša 10

²¹ Praha je neobdelana površina, ki je bila v predhodnem letu obdelana in požeta, v fazi mirovanja ali izključena iz kmetijske proizvodnje (Commission Regulation (EC) No 2316/1999 of 22 October 1999 laying

odstotkov, od tržnega leta 2000/01 do tržnega leta 2006/07. Praha je obvezna za pridelovalce, ki vložijo zahtevek za neposredna plačila za površino, na kateri bi glede na referenčni pridelek pridelali več kot 92 ton žit (V Belgiji, kjer znaša referenčni pridelek 6,24 t/ha, so ob upoštevanju limita 92 ton v sistem obvezne praha vključeni pridelovalci, ki vlagajo zahteve za 14,74 ha njivskih površin, tako obvezna praha znaša 1,47 ha). Zemljišča pod obvezno praho so lahko namenjena pridelavi poljščin, ki se lahko uporabijo v neprehranske namene.

3.3.2.2 *Neposredna plačila za goveje meso*

Neposredna plačila za goveje meso določa uredba Sveta 1254/99. Uredba določa neposredna plačila za:

1. krave dojilje,
2. goveje pitance (za bike in vole posebej),
3. ekstenzifikacijo plačil ter
4. zakol govedi.

Premija za krave dojilje znaša 200 EUR/glavo. Za bike in vole se plačuje posebej, za mlade bike znaša 210 EUR/glavo in za vole dvakrat v življenju pri starosti deset in 21 mesecev po 150 EUR/glavo. V EU plačujejo posebno obliko premije za zmanjšanje intenzivnosti pridelave. Za ugotavljanje obremenitve se upošteva število mlečnih krav, bikov, volov, ovac in koz, to je skupno število živali na posestvu in ne le tistih, za katere se dodeljuje premija. Med kmetijske površine se štejejo tiste površine, ki so zasajene s krmnimi rastlinami in travinje brez ostalih poljščin. Pogoji za dodelitev premije je, da trajno travinje obsega vsaj 50 odstotkov površine. Število govedi na kmetijo je omejeno in ne sme presegati 90 glav in omejitev za krave dojilje, pa je letna pridelava mleka na kmetijo, ki ne sme presegati 120.000 kg (Interno gradivo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002). Kmetije z gostoto naselitve med 1,6 glav velike živine (v nadaljevanju GVŽ)/ha in 2 GVŽ/ha so upravičene do 33 EUR/glavo. Kmetije z manjšo obremenitvijo kot 1,66 GVŽ/ha so upravičene do 66 EUR/glavo. Po letu 2002 naj bi premija za obremenitev od 1,4 do 1,8 GVŽ/ha znašala 40 EUR/glavo in za manjšo obremenitev kot je 1,4 GVŽ/ha pa 80 EUR/glavo. Premija za zakol za živali govedi (biki, voli, krave dojilje, krave molznice ter telice) starejše od osem mesecev znaša 80 EUR/glavo. Premija za zakol za teleta od enega do sedmih mesecev in teža klavnega trupa pod 160 kg, znaša 50 EUR/glavo. Premije za vsako državo so dodeljene na podlagi podatkov o zakolu v letu 1995 in podatkov o izvozu v tretje države. Nacionalne ovojnice so posebna oblika premij, ki predstavljajo dodatna plačila rejcem. V letu 2002 imajo države članice EU možnost koristiti sredstva iz nacionalnih ovojnic za dodatna neposredna plačila. Namenjena so vsem kategorijam govedi, razen telet. Plačujejo se kot znesek na glavo ali na hektar travinja (URL: [http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/l_263/l_26320001018en00340034 .pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/l_263/l_26320001018en00340034.pdf), 14.04.2002).

3.3.3 *PLAČILA DRŽAV ČLANIC, V SKUPNI PRORAČUN EU*

down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 1251/1999 establishing a support system for producers of certain arable crops, 1999).

Tabela 11: Plačila držav članic, v skupni proračun EU, po področjih, leta 2000, v mio EUR

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Tradicionalni lastni viri	1 226,8	316,7	3 351,8	201,7	917,8	1 644,9	199,2	1 484,1	24,1	1 747,6	270,0	183,1	125,5	389,6	3 184,3	15 267,1
DDV	922,7	557,5	8 794,5	527,8	2 584,5	6 077,2	405,3	3 840,1	74,6	1 743,6	818,1	505,0	474,4	964,1	6 902,9	35 192,5
BDP	1 101,0	720,2	8 963,8	535,3	2 617,3	6 009,3	421,7	5 042,9	76,4	1 787,9	893,2	506,5	556,4	1 144,2	7 204,3	37 580,4
Popravek proračunskga neravnovesja	138,2	90,5	664,7	69,0	325,8	779,4	48,2	632,8	10,4	217,6	112,3	60,3	69,3	135,0	-3 424,6	- 70,8
Skupaj	3 388,6	1 684,8	21 774,9	1 333,8	6 445,4	14 510,9	1 074,4	10 999,9	185,4	5 496,7	2 093,6	1 255,0	1 225,7	2 632,9	13 867,0	87 969,2

Vir: Internet Explorer. [URL:<http://www.europa.eu.int/comm/budget/agenda2000/reports.en>] 12.6.2002.

Tabela 12: Plačila držav članic, v skupni proračun EU, po področjih, leta 2000, v odstotkih

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Tradicionalni lastni viri	8,0	2,1	22,0	1,3	6,0	10,8	1,3	9,7	0,2	11,4	1,8	1,2	0,8	2,6	20,9	100,0
DDV	2,6	1,6	25,0	1,5	7,3	17,3	1,2	10,9	0,2	5,0	2,3	1,4	1,3	2,7	19,6	100,0
BDP	2,9	1,9	23,9	1,4	7,0	16,0	1,1	13,4	0,2	4,8	2,4	1,3	1,5	3,0	19,2	100,0
Popravek proračunskga neravnovesja	4,0	2,6	19,4	2,0	9,5	22,8	1,4	18,5	0,3	6,4	3,3	1,8	2,0	3,9	-100,0	-2,1
Skupaj	3,9	1,9	24,8	1,5	7,3	16,5	1,2	12,5	0,2	6,2	2,4	1,4	1,4	3,0	15,8	100,0

Vir: Internet Explorer. [URL:<http://www.europa.eu.int/comm/budget/agenda2000/reports.en>] 12.6.2002.

4 FINANCIRANJE KMETIJSKE POLITIKE V SLOVENIJI

4.1 KMETIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI

4.1.1 KMETIJSKA POLITIKA PRED OSAMOSVOJITVIJO

Pred osamosvojitvijo Slovenije je o kmetijski politiki odločala predvsem zvezna jugoslovanska vlada. Slovenska in druge republiške vlade so imele pristojnost le v strukturni politiki. Jugoslovanska kmetijska politika si je predvsem prizadevala zagotoviti prehransko varnost in zadovoljiti potrebe po hrani. Zvezna vlada je administrativno določala cene številnih kmetijskih proizvodov. Proizvajalci so prejeli tudi podpore v obliki regresiranja vhodnih stroškov in nepovratnih sredstev za naložbe. Naslednji pomemben ukrep politike so bili tudi ugodni krediti, po realno zelo nizkih ali celo negativnih obrestnih merah. Zunanja trgovina je bila v precejšnji meri nadzorovana. Zunanjetrgovinska menjava je bila v rokah regionalnih agroživilskih podjetij in republiških zavodov za blagovne rezerve. Večina proračunskih podpor je bila namenjena družbenemu sektorju.

Kljub precejšnji in izdatni proračunski podpori »družbenemu kmetijstvu« politično zaželeno »sodobno socialistično kmetijstvo« razvijajoče se družbe ni moglo zadovoljiti potreb po hrani. Do konca šestdesetih let je Jugoslavija postala precejšnja uvoznica hrane. To dejstvo je skupaj s splošnimi težnjami po politični liberalizaciji na koncu prispevalo k ponovnemu postopnemu zmanjševanju političnih predsodkov glede zasebnega kmetijstva v sedemdesetih in osemdesetih letih. Čeprav naj bi bili kmetje le »prehodna« oblika gospodarjenja, je oblast začela intenzivneje spodbujati tehnološki razvoj in naložbe v zasebnem kmetijstvu. Obseg proizvodnje se je povečal, močna rast pa se je nadaljevala tudi v osemdesetih letih. Pozitivni premiki v kmetijstvu v zadnjem obdobju pred tranzicijo, so bili posledica večje samostojnosti, ki si jo je postopno pridobivala slovenska oblast (Review of agricultural Policies Slovenia, 2001).

4.1.2 CILJI KMETIJSKE POLITIKE, V OBDOBJU PO OSAMOSVOJITVI

RS je po osamosvojitvi še nekaj časa ohranjala velik del ukrepov kmetijske politike, značilne za prejšnje obdobje. Prilagoditev kmetijske politike novim ekonomskim razmeram ni bila prednostna naloga nove oblasti. Nove smernice politike so nastale šele s Strategijo razvoja slovenskega kmetijstva (1993), ki je postavila temeljne cilje kmetijske politike (Strategija razvoja slovenskega kmetijstva, 1992):

1. stabilna predelava kakovostne in čim cenejše hrane ter zagotavljanje prehranske varnosti RS;
2. ohranjanje poseljenosti in kulturne krajine, ohranjanje kmetijske zemlje (ohranitev proizvodnega potenciala za čas motene oskrbe), varstvo kmetijskih zemljišč in voda pred onesnaževanjem in nesmotrno rabo;
3. trajno povečanje konkurenčne sposobnosti kmetijstva;
4. zagotavljanje paritetnega dohodka nadpovprečno produktivnim pridelovalcem.

Cilje, kot so zagotavljanje prehranske varnosti, ohranjanje poseljenosti podeželja in zagotavljanje paritetnega dohodka, so pri izvedbi politike tolmačili kot močno politično podporo za visoko zaščito kmetijstva. RS je v prvem prehodnem obdobju ohranila administrativne cene za nekatere osnovne agroživilske proizvode, državni monopol nad trgovino s pšenico in sladkorjem ter subvencioniranje izvoza. Da bi zmanjšala breme za

porabnike, ki so ga povzročale visoke cenovne podpore kmetijstvu, je vlada uporabljala tudi različne oblike subvencioniranja predelovalcev. Večino teh ukrepov je ostalo še iz starega sistema. Spremembe v kmetijski politiki so bile postopne, prvi večji korak je bil storjen na področje zunanjetrgovinske zaščite. Leta 1993 je RS, po pritisku kmetov zaradi padca odkupnih cen, uvedla spremenljive uvozne dajatve, ki so ščitile domače proizvajalce pred konkurenčnim uvozom. Vlada je na podlagi Strategije vedno bolj poudarjala pomen varstva okolja in socialno vlogo kmetijstva, kakor tudi vlogo družinskih kmetij. Poleg ukinitve omejitev glede zasebne lastnine in uporabe zemlje, se je vlada zavezala, da bo izboljšala posestno sestavo in pripomogla k večji konkurenčnosti domačih proizvajalcev. Razširila je programe pomoči območjem s težjimi razmerami za kmetovanje in naložbam na kmetijskih gospodarstvih, ob tem pa uvedla tudi nekatere nove programe razvoja podeželja.

Do sredine devetdesetih let sta vse večja vpetost Slovenije v mednarodno trgovino in sprejetje številnih trgovinskih sporazumov, zahtevala nov preobrat v kmetijski politiki. Članstvo v STO je narekovalo prehod na manj izkrivljajoče oblike podpor. Prevzem določil sporazuma je omejil možnost nadaljnega širjenja in povečanja zunanjetrgovinske zaščite. To je zahtevalo tudi spremembe kmetijske politike v smeri ukrepov, ki so sicer ciljno naravnani, vendar manj neposredno vezani na proizvodnjo. Leta 1995 je RS tako začela uvajati plačila na hektar oziroma glavo, vzporedno pa je zniževala podpore v obliki dodatkov k odkupnim cenam in regresiranja inputov (Review of agricultural Policies Slovenia, 2001).

Leta 1998 se je pokazala nujnost reforme kmetijske politike. Razlog za to je bil prevzem nekaterih novih zavez glede odpiranja trga z agroživilskimi proizvodi, med katerimi je najpomembnejši prvi krog sproščanja trgovine, v okviru sporazuma Cefta, ki je začel veljati leta 1998. Drug pomemben razlog za reformo je bil začetek intenzivnejšega približevanja RS EU. Leta 1998 so se začela pristopna pogajanja za članstvo v EU. Zaradi zahtev, povezanih s sprejemanjem pravnega reda EU, je kmetijska politika dobila tudi nove operativne cilje in okvire. RS mora svojo kmetijsko politiko uskladiti s SKP in vzpostaviti primerne institucije. Bolj splošni razlog za reformo je bilo tudi spoznanje, da je bila dotedanja politika predraga in neučinkovita. Kljub visokim podporam so dohodki v kmetijstvu padli, konkurenčna sposobnost domačih proizvajalcev pa je ostala nizka. Konec leta 1998 je vlada sprejela Program reforme kmetijske politike 1999-2000. Leta 1999 je bil na podlagi tega dokumenta sprejet Program razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000-2002. Cilji kmetijske politike se s temi dokumenti niso pomembneje spremenili, spreminjati pa sta se začeli oblika in vsebina posameznih ukrepov, da bi bili čim bolj smotrni in učinkoviti. Z reformo se je preneslo težišče ukrepov od tržnocenovnih podpor k neposrednim plačilom, večji poudarek je na strukturnih in okoljevarstvenih ukrepih ter ukrepih za razvoj podeželja. Program reforme je temeljil na štirih izvedbenih stebrih, ki so opisani v nadaljevanju (Program reforme kmetijske politike 1999-2002, 1998).

1. Prvi steber zajema tržnocenovno politiko. RS odpira svoje agroživilske trge in s tem znižuje cenovne podpore. Nižje cene kmetijskih pridelkov povečujejo konkurenčnost agroživilstva doma in v tujini ter zagotavljajo nižje cene hrane za slovenske porabnike. Reforma uvaja neposredna plačila kot bolj transparenten in ciljno naravnan ukrep, ki postopno nadomešča cenovne podpore.

2. Drugi steber uvaja različne vrste neposrednih plačil, ki podpirajo okolju prijazno kmetovanje, ohranjanje kulturne krajine in poseljenosti območij s težjimi razmerami za kmetovanje.
3. Tretji steber se osredotoča na strukturalna vprašanja z osnovnim ciljem spodbujati konkurenčnost slovenskega kmetijstva in živilske industrije. Vsebuje različne vrste ukrepov, na primer za prestrukturiranje proizvodnje in predelave, za izboljševanje zemljišč, za konsolidacijo kmetij, za spodbujanje proizvodnega in tržnega povezovanja.
4. Četrty steber uvaja elemente širše politike razvoja podeželja na temelju koncepta celostnega razvoja podeželja in te politike postavlja v okvirje, skladne s politikami EU.

Za izvedbo reforme so spremenili tudi zakonske osnove za izvajanje kmetijske politike. Junija 2000 je bil sprejet Zakon o kmetijstvu. Cilji kmetijske politike, ki jih določa zakon za uresničevanje gospodarske, prostorske, ekološke in socialne vloge kmetijstva ter njegovega sonaravnega razvoja in so skladni s cilji Strategije iz leta 1993 (Zakon o kmetijstvu, 2000):

1. stabilna pridelava kakovostne in čim cenejše hrane ter zagotavljanje prehranske varnosti;
2. ohranjanje poseljenosti podeželja in krajine;
3. varstvo kmetijskih zemljišč pred onesnaženjem in nesmotrno rabo;
4. trajno povečanje konkurenčnosti kmetijstva;
5. zagotavljanje primerne dohodkovne ravni kmetijskim gospodarstvom ter
6. uresničevanje načel varstva okolja in ohranjanje narave.

Za tržnocenovno in strukturalno politiko določa ukrepe, instrumente, pristojne institucije in agencije za izvajanje in spremljanje politike. Zakon poleg tega obravnava kakovost in označevanje kmetijskih pridelkov oziroma živil, promet s kmetijskimi pridelki oziroma živil, organizacijo proizvajalcev, javne službe na področju kmetijstva, zbirke podatkov in informiranje na področju kmetijstva ter nadzor nad izvajanjem določb tega zakona.

Namen Zakona o kmetijstvu je bil olajšati usklajevanje politike in implementacijskega sistema s SKP EU. Usklajevanje s SKP pomeni (Zakon o kmetijstvu, 2000):

1. Vzpostavitev intervencijskih mehanizmov za glavne kmetijske proizvode (mleko in mlečne izdelke, goveje meso, svinjsko meso, žito, sladkor, sveže sadje in vrtnine, vino) kot so intervencijski odkup na temelju institucionalnih cen (predvsem za mleko in mlečne proizvode, goveje meso, žito in sladkor), podpore zasebnemu skladiščenju in druge oblike umika s trga. Predvideno je, da bodo do konca leta 2002 sprejeti vsi potrebni predpisi in vzpostavljene vse administrativne strukture za izvajanje tržnih intervencij.
2. Usklajevanje neposrednih dohodkovnih plačil s tistimi v EU, vključno s povečevanjem njihovega obsega in postopnim usklajevanjem višine plačil.
3. Uvedba uvozno-izvoznih licenc in sistemov nadzora cen in kakovosti, kot jih ima EU.
4. Širitev strukturalnih programov in programov razvoja podeželja, vključno s povečevanjem obsega kmetijsko-okoljskih podpor.

Usklajevanje kmetijske politike v RS s SKP poteka v spreminjajočih se gospodarskih in političnih razmerah. Proces vključevanja poteka v obdobju reforme SKP. Nov krog pogajanj STO lahko v zvezi z zniževanjem zaščite kmetijstva še poveča pritisk na EU, kar bi lahko pripeljalo do dodatnih sprememb SKP. Še vedno ni povsem jasno, ali bodo bodoče članice ob vstopu deležne vseh podpor SKP. Prvotno stališče Evropske komisije je bilo, naj nove članice v prehodnem obdobju ne bi imele pravice do neposrednih plačil v okviru tržnih ureditev. Evropska komisija se o tem še ni dokončno odločila. Pristopna pogajanja med RS in EU za kmetijstvo so se začela leta 2000, tako da so končni rezultati še precej negotovi in se lahko začetna pogajalska izhodišča RS še spremenijo. RS je v svojih pogajalskih izhodiščih, ki jih je oddala decembra 1999, zapisala, da sprejema pravni red EU na področju kmetijstva, kar pa razume tudi kot prevzem vseh pravic, ki jih na tem področju uživajo sedanje članice. Pričakuje, da bo po pristopu upravičena do vseh oblik neposrednih plačil. Neposredna plačila so zanjo posebnega pomena. V nasprotju z drugimi državami kandidatki bo imela RS na skupnem kmetijskem trgu le malo dodatnih koristi od cenovnih podpor. Raven proizvajalčevih cen je v RS na ravni cen v EU ali celo višja, zato so po pristopu neposredna plačila za ohranitev ravni dohodka kmetijstva ključnega pomena. Zahteva, da v prehodnem obdobju do leta 2012, ne veljajo določila o obvezni razdelitvi kvot za mleko in pravica do premij za krave dojljice, ovce in koze po posameznih rejcih. Trdi, da bi takojšnja uvedba kvot zavrla že tako počasne strukturne prilagoditve v teh dejavnostih. Na področju zunanje trgovine v okviru STO v RS se ne dopušča uporaba izvoznih nadomestil in posebnih samozaščitnih ukrepov. RS pričakuje, da bo s pristopom lahko uvedla te ukrepe in da bodo zanjo veljala enaka pravila, kot veljajo za države EU v okviru Sporazuma o kmetijstvu. EU in RS sta si prvič izmenjali poglede glede slovenskih pogajalskih izhodišč leta 2000. Vprašanja kvot in neposrednih plačil sta prenesli v kasnejše obdobje pogajanj (Review of agricultural Policies Slovenia, 2001).

4.2 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE

Zakon o kmetijstvu razlikuje med dvema širšima skupinama politik kmetijska tržnocenovna politika in kmetijska strukturna politika. Za vsako skupino določa ukrepe in instrumente ter pristojne institucije in agencije za izvajanje in spremljanje zastavljene politike. Ukrepi kmetijske politike morajo biti med seboj skladni in se izvajati po načelu enakopravnosti. Usmerjeni morajo biti predvsem v spodbujanje sonaravne kmetijske dejavnosti. Z njo se vzdržuje različnost živalskih in rastlinskih vrst in ohranja tla ter njihovo rodovitnost ob varovanju naravnih pogojev za življenje v tleh, vodi in zraku. Ukrepi se financirajo iz proračuna RS, z zakonom določenih virov proračunskega sklada za razvoj kmetijstva, namenskih dotacij in drugih virov. Upravičenci do sredstev iz naslova ukrepov kmetijske politike so kmetijska gospodarstva in druge fizične ter pravne osebe, ki opravljajo kmetijsko dejavnost v skladu z načeli dobre kmetijske prakse oziroma opravljajo živilsko in trgovinsko dejavnost oziroma storitve za kmetijsko dejavnost, na ozemlju RS ter izpolnjujejo predpisane pogoje. Za kmetijsko gospodarstvo lahko vlaga zahtevke za pridobitev sredstev samo ena fizična ali pravna oseba, ki je za to pooblaščen. Sredstva morajo upravičenci uporabljati v skladu z namenom, za katerega so jih pridobili. Sredstva za posamezen ukrep, ki jih je upravičenec pridobil nezakonito oziroma uporabil nenamensko, mora vrniti skupaj z zakonitimi zamudnimi obrestmi.

4.2.1 UKREPI KMETIJSKE TRŽNOCENOVNE POLITIKE

Ukrepi kmetijske tržnocenovne politike imajo neposreden vpliv na trg kmetijskih pridelkov in živil, in so usmerjeni v zagotavljanje stabilnih in, za uresničevanje ciljev kmetijske politike, primernih prihodkov kmetijskim pridelovalcem. V interesu enotnosti trga in enakopravnega konkurenčnega položaja vseh pridelovalcev se ukrepi kmetijske tržnocenovne politike uveljavljajo na celotnem ozemlju RS. Izvajanje ukrepov kmetijske tržnocenovne politike je v izključni pristojnosti državnih organov RS. Za posamezne kmetijske pridelke in živila se lahko določijo ciljna cena, ki izraža željeno raven cene kmetijskega pridelka, bazna cena oziroma intervencijska cena, ki je podlaga za odreditev določenega ukrepa kmetijske tržnocenovne politike in minimalna cena, ki jo mora predelovalec pri odkupu določenega kmetijskega pridelka v okviru tržne ureditve kmetijskemu pridelovalcu zagotoviti (Zakon o kmetijstvu, 2000).

Neposredna plačila se lahko uvedejo, kadar raven cen kmetijskih pridelkov oziroma živil ne omogoča doseganja primerne dohodkovne ravni. Izplačajo se lahko na hektar zemljišča, enoto kmetijskega pridelka ali živali. Lahko se ob pogojih, ki jih določajo posebni predpisi, izplačajo tudi predelovalcem kmetijskih pridelkov. **Intervencijski ukrepi** na domačem trgu so namenjeni stabiliziranju trgov kmetijskih pridelkov oziroma živil in se lahko uvedejo kadar nastane neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem na domačem trgu kmetijskih pridelkov oziroma živil. Izvajajo se lahko v obliki intervencijskega nakupa in prodaje, podpore skladiščenja in umika s trga. **Ukrepi za pospeševanje prodaje in porabe kmetijskih pridelkov** so podpore promociji in trženju kmetijskih pridelkov oziroma živil, podpore za pripravo kmetijskih pridelkov oziroma živil za zunanji trg in subvencioniranje porabe. Za izvajanje ukrepov se lahko s posebnim zakonom predpišejo dajatve na enoto določenega kmetijskega pridelka oziroma živila. Te dajatve so vir financiranja sklada za razvoj kmetijstva. Ukrepi za omejevanje pridelave oziroma proizvodnje posameznih kmetijskih pridelkov oziroma živil so določitev obsega pridelave oziroma proizvodnje (kvote) in dajatve za kmetijsko pridelavo, ki presega predpisan obseg, lahko pa tudi za proizvodnjo določenega kmetijskega pridelka oziroma živila v okviru predpisanega obsega. **Uvoz in izvoz kmetijskih pridelkov** oziroma živil sta lahko pogojena z uvoznimi in izvoznimi dovoljenji. Za izvajanje **posebnih uvoznih dajatev** velja, da se določajo v absolutnem znesku, največ do višine in za tiste kmetijske pridelke oziroma živila, ki jih določajo mednarodne pogodbe, ki jih je uveljavila RS. **Carinske kvote** so določen obseg določenih kmetijskih pridelkov oziroma živil, ki se po preferencialnih carinskih stopnjah uvozijo v RS, v skladu z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo RS. Vlada lahko uvede **zaščitne ukrepe**, upoštevajoč dajatve iz mednarodnih pogodb, ki jih je uveljavila RS, če je zaradi uvoza ali izvoza kmetijskih pridelkov oziroma živil prišlo ali grozi, da pride, do resnih motenj na trgu s kmetijskimi pridelki oziroma živil, kar bi lahko ogrozilo zastavljene cilje kmetijske politike. Ti ukrepi veljajo, dokler ogroženost trga ne preneha. **Varščine** se lahko uvedejo, kot finančna jamstva za izpolnitev določene obveznosti, povezane z ukrepi kmetijske tržnocenovne politike. Če je obveznost, zaradi katere je dana varščina, izpolnjena, se varščina povrne, sicer se plača v proračun RS (Zakon o kmetijstvu, 2000).

4.2.2 UKREPI KMETIJSKE STRUKTURNE POLITIKE

Ukrepi kmetijske strukturne politike so usmerjeni k povečanju učinkovitosti in konkurenčnosti pridelave ter predelave kmetijskih pridelkov oziroma živil, okolju prijazni kmetijski dejavnosti in ohranjanju poseljenosti podeželja ter krajine, ob upoštevanju

okoljske in naravovarstvene sprejemljivosti. Ti ukrepi podpirajo razvoj podeželja na ravni individualnih ali teritorialno zaključenih projektov in programov, v katere se vključujejo posamezni upravičenci ali skupine upravičencev in se smiselno dopolnjujejo z regionalnimi in skupnimi razvojnimi programi. Ukrepi so tudi podpora kmetijski dejavnosti in z njo povezanimi dejavnostmi na podeželju ter podpore za izboljšanje pogojev bivanja na teh območjih z namenom ohranitve poseljenosti in krajine ter varovanju naravnih in drugih vrednosti na teh območjih. Ukrepi kmetijske strukturne politike so podpore kmetijski dejavnosti, namenjene območjem z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost; okolju prijazni kmetijski dejavnosti, naložbam v kmetijska gospodarstva, mladim kmetom in zgodnjemu upokojevanju kmetov, dopolnilnemu usposabljanju za delo v kmetijski dejavnosti in gozdarstvu in naložbam v predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil in razvoju podeželja.

Podpore kmetijski dejavnosti na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost so namenjene ohranjanju kmetijske dejavnosti oziroma rabi kmetijskih zemljišč na območjih. Te podpore imajo obliko izravnalnih plačil, praviloma na hektar kmetijske površine in se razlikujejo glede na naravne in druge omejitvene dejavnike. Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost so, hribovska in gorska območja-območja z znatno omejeno možnostjo rabe zemljišč in znatno višjimi pridelovalnimi stroški zaradi težjih naravnih razmer, druga območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost-zaokrožena pridelovalna območja za katera sta značilni slabša rodovitnost zemljišč, ki je ni mogoče izboljšati brez nesorazmerno velikih stroškov in slabša demografska struktura ter območja s posebnimi naravnimi omejitvami (območja pogostih poplav, močvirij, močne burje, barja ipd.), kjer je ohranjanje kmetijske dejavnosti, za okolju prijazen razvoj podeželja in ohranitev krajine potrebno. **Podpore okolju prijazni kmetijski dejavnosti** so namenjene spodbujanju takšne rabe kmetijskih zemljišč, ki prispeva k ohranjanju in izboljšanju naravnih virov, virov pitne vode, krajine in biotske raznovrstnosti; zagotavljanje biotske raznovrstnosti v kmetijstvu, ohranjanju in spodbujanju okolju prijaznih tehnologij v kmetijski dejavnosti, ohranjanju okoljsko občutljivih območij ter preprečevanju zaraščanja kmetijskih zemljišč in ohranjanje kulturne dediščine in naravnih vrednot, povezanih s kmetijsko dejavnostjo. **Podpore naložbam v kmetijska gospodarstva** so namenjene zniževanju proizvodnih stroškov, dvigu kakovosti kmetijskih pridelkov; prilagoditvi tržnim razmeram, ohranitvi in izboljšanju okolja in spodbujanju raznovrstnosti kmetijske in z njo povezanih dejavnosti na kmetijah. **Podpore mladim kmetom in zgodnjemu upokojevanju kmetov** v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, so namenjene pospešitvi strukturnih oziroma generacijskih sprememb na kmetijah. Pri **dopolnilnem usposabljanju za delo v kmetijstvu in gozdarstvu** gre za podpore osebam, ki so namenjene njihovem usposabljanju za uspešno gospodarjenje, preusmeritev pridelave, uvajanje in uporabo sodobnih tehnologij ter uveljavljanje predpisanih higienskih in ekoloških zahtev. **Podpore predelavi kmetijskih pridelkov** so namenjene modernizaciji in racionalizaciji predelave in priprave kmetijskih pridelkov oziroma živil za trg in uvajanju tehnoloških inovacij, izboljšanju kakovosti kmetijskih pridelkov oziroma živil, izboljšanju higienskih razmer ter varovanju okolja. Podpore **razvoju podeželja** so namenjene spodbujanju raznovrstnosti kmetijske in z njo povezanih dejavnosti na podeželju z namenom zagotovitve dodatnih dohodkovnih virov ter razvoju in izboljšanju kmetijske infrastrukture in storitev, povezanih z razvojem kmetijstva in podeželja ter obnovi vasi in zaselkov (izboljšanje infrastrukturne opremljenosti in bivalnih ter delovnih pogojev prebivalstva).

4.3 PLAČILNA AGENCIJA V SLOVENIJI

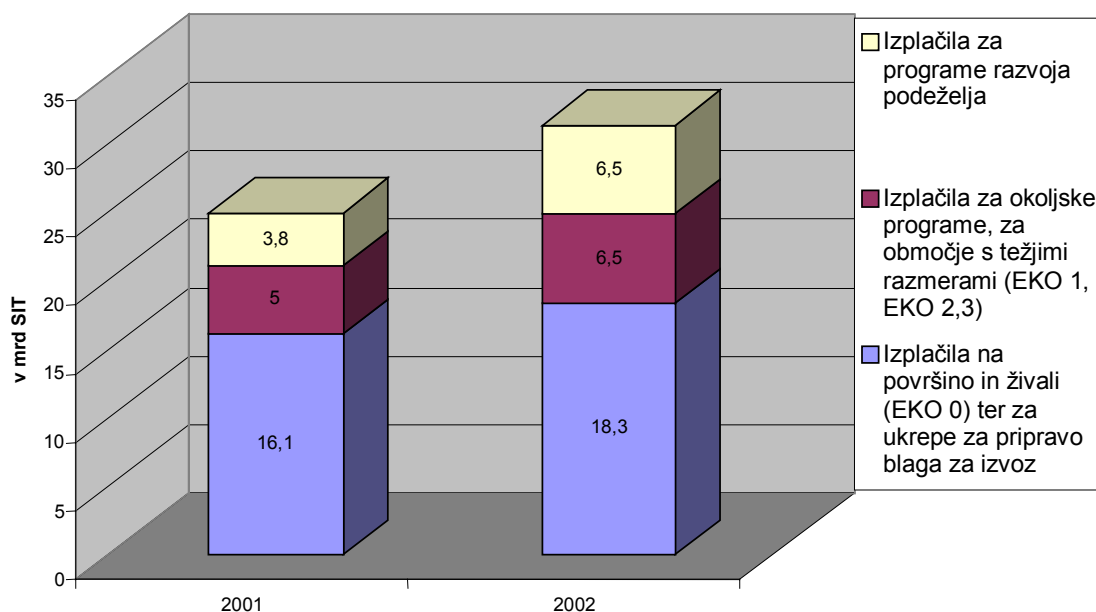
Vlada Republike Slovenije je 7. 1. 1999 sprejela sklep o ustanovitvi Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju ARSKTRP). ARSKTRP je bila ustanovljena 14. 7. 1999, s sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev RS kot sestavni del Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev, 1999). Ustanovljena je bila z namenom prilagajanja SKP EU, na področju izvajanja tržnih redov, zunanje trgovinske politike, intervencij na trgu, sistema plačil in strukturnih ukrepov ter izvedbo programa predpristopne pomoči SAPARD. Glavna dejavnost ARSKTRP je izvajanje ukrepov in nalog na področju kmetijstva, živilstva in ribištva, skladno s skupno kmetijsko in ribiško politiko EU ter drugih nalog za izvajanje reforme kmetijske politike. Za koriščenje sredstev EKUJSA-jamstveni del, mora biti ARSKTRP usposobljena do 31. decembra 2002 oziroma do vstopa v EU. Za usmerjevalni del je že akreditirana. ARSKTRP vodi direktor, ki je odgovoren za pravočasno, zakonito in pravilno opravljanje nalog ARSKTRP. Direktor je odgovoren MKGP, ima dva namestnika, ki mu pomagata pri vodenju. V ARSKTRP se opravljajo naloge odobritev, izvršitev in računovodstvo plačil, v štirih sektorjih in treh službah:

1. **Sektor za kmetijske trge** izvaja uvozno-izvozne režime, licence, izvozne subvencije, carinske kvote, javne intervencijske nakupe in podporo skladiščenju, postopke za neposredna plačila v kmetijstvu in ribištvu ter druge naloge, povezane s skupnimi tržnimi ureditvami. Sektor se deli na štiri oddelke-oddelek za zunanjo trgovino, oddelek za intervencijske ukrepe, oddelek za neposredna plačila ter oddelek za tržno informacijski sistem. Vodje sektorjev in služb so za delo iz svojega delovnega področja neposredno odgovorne direktorju ARSKTRP.
2. **Sektor za razvoj podeželja** izvaja programe podpor za prestrukturiranje in prenovo kmetijske in živilske industrije, za izboljšanje kmetijske in živilske strukture, na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah ter celostno urejanje podeželja in obnove vasi in kmetijsko-okoljski program. Sektor se deli na tri oddelke-oddelek za prestrukturiranje kmetijstva, živilstva in ribištva, za okoljske programe in manj razvita območja ter oddelek za razvoj podeželja.
3. **Sektor za finance** izvaja finančne postopke v skladu s predpisi o izvrševanju proračuna, preverja in potrjuje finančne elemente predobremenitev in odredb za izplačila, izvaja računovodstvo plačil, pripravlja periodične analize in poročila, analizira in ocenjuje učinke ukrepov kmetijske politike in pripravlja izhodišča za programiranje ukrepov v naslednjih letih. Sektor je sestavljen iz treh oddelkov-oddelek za izvrševanje plačil, oddelek za računovodstvo ter oddelek za ekonomske analize.
4. **Sektor za notranjo revizijo** preverja ustreznost podatkov in postopkov v skladu z nacionalnimi in predpisi EU, preverja točnost, popolnost in pravočasnost obračunov, na osnovi petletnega načrta notranje revizije, če so v skladu z mednarodno sprejetimi revizijskimi standardi, preverja izbrane ukrepe in vzorce transakcij, pripravlja poročila in priporočila za vodstvo ARSKTRP ter poroča in sodeluje z nacionalnimi in revizorskimi organi EU.
5. **Služba na notranji nadzor** izvaja predhodni, tekoči in naknadni notranji nadzor v skladu z nacionalnimi in predpisi EU, nadzoruje delo in daje navodila organom, ki

jim je naloženo izvajanje fizične kontrole ter izvaja notranji nadzor uresničevanja finančnih obveznosti in porabe proračunskih sredstev.

6. **Služba za splošne zadeve** pripravlja, spremlja in sodeluje pri pripravi predpisov z vseh področij dela ARSKTRP, zagotavlja pogoje za nemoteno poslovanje notranjih organizacijskih enot ARSKTRP ter vodi pisarniško poslovanje in kadrovske zadeve ARSKTRP.
7. **Služba za informacijsko upravljanje in tehnologijo** izvaja informacijsko podporo administrativnim in finančnim postopkom v ARSKTRP, skrbi za nemoten dostop do vseh podatkovnih zbirk ter skrbi za razvoj in vzdrževanje tržnega informacijskega sistema.

Slika 5: Izplačila ARSKTRP v letu 2001 in predvidena v letu 2002 v mio SIT

Vir: Interna gradiva Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, 2002.

4.4 TRŽNOCENOVNA IN STRUKTURNA POLITIKA V SLOVENIJI

4.4.1 TRŽNOCENOVNA POLITIKA V SLOVENIJI

Za izvajanje tržnocenovne in strukturne politike v RS je pomembna reforma kmetijske politike leta 1998. **Prvi steber** zajema tržnocenovno politiko. Cilj je liberalizacija zunanjetrgovinske zaščite, ob ohranitvi paritetnih dohodkovnih ravni. Vloga te politike se postopoma zmanjšuje. Ukrepi so opustitev državnega monopola na trgu s krušnimi žiti, vzpostavitev mehanizmov intervencij na notranjem trgu (intervencijski nakupi in skladiščenje zalog), postavitve tržnega reda za sladkor, postopna in le delna liberalizacija trga z mlekom in mlečnimi proizvodi, z dohodkovno politiko usklajeno izvajanje zunanjetrgovinske zaščite (uvozne dajatve), podpore pri pripravi blaga za izvoz, kjer nastopajo presežki in je stopnja zaščite in cen pomembno višja kot na svetovnem trgu ter predhodna kompenzacijska plačila, kjer sistem zunanjetrgovinske zaščite in drugi steber ne

moreta zagotoviti ciljnih rezultatov. **Drugi steber** so neposredna plačila-SPELAA²² in zajema uvedbo neposrednih plačil na ha (EKO 0, EKO 1, EKO 2, EKO 3). Posamezna plačila imajo različne funkcije in namene. Posamezni pridelovalec lahko kombinira in seštevata plačila. **Tretji steber** zajema programe prestrukturiranja in sicer program prestrukturiranja kmetij (možnost sofinanciranja s strani SAPARD predpristopne pomoči²³), zemljiške operacije, program tržnega organiziranja pridelave ter program posodobitve in prilagajanja živilskopredelovalne industrije (možnost sofinanciranja s strani SAPARD predpristopne pomoči). **Četrty steber** zajema razvoj podeželja in programe kot so CRPOV²⁴- Program obnove vasi, CRPOV-Regionalni program (možnost sofinanciranja s strani ISPA predpristopne strukturne pomoči) in CRPOV-Soudeležba v širših regionalnih programih (Program reforme kmetijske politike 1999-2000, 1998).

ARSKTRP je v letu 2000 uvedla shemo neposrednih plačil. Izpopolnila je postopke in strukture potrebne za izvedbo neposrednih plačil, dopolnila obrazec »Neposredna plačila« in izdelala Navodila za izpolnjevanje obrazcev. Na osnovi izkušenj so pripravili pravila za izdelavo aplikacije, seznam napak, računske modele za posamezne ukrepe, kontrolne liste na popolnost vlog, pozive za dopolnitev vlog po kontroli popolnosti, pozive za uskladitev podatkov po kontroli registrov, sklep za izplačilo oziroma zavrnitev vloge, aplikacijo za sprejem vlog in dopolnitev k vlogi vključno z uskladitvijo in aplikacije za izračun podpore. V letu 2001 je ARSKTRP pričela s poskusnim izvajanjem kmetijsko-okoljskih ukrepov. Za neposredna in izravnalna plačila v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijstvo so bili izdelani obrazci za upravičence v skladu s kriteriji pravnega reda EU. Neposredna plačila se izplačujejo v sklopu EKO 0, EKO 1, EKO 2 in EKO 3 plačil (Program razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000-2002):

1. V ukrep EKO 0 spadajo neposredna plačila²⁵ na ha, v različnih višinah, v odvisnosti od rabe površin (travinje, njive, trajni nasadi) v skladu z minimalnimi okoljevarstvenimi kriteriji, podpirajo predvsem ohranjanje proizvodnje, konkurenčnosti kmetijstva ter poseljenost in kulturno krajino.
2. EKO 1 so podpore kmetijstvu na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo, katerih namen je izravnava stroškov zaradi težjih razmer za pridelavo in preko tega podpora ohranjanju kulturne krajine in poseljenosti območij z oteženo pridelavo.
3. EKO 2 so posebni programi vzdrževanja in ohranjanja kulturne krajine ter varovanja obstoječih habitatov na določenih občutljivih območjih, ki se določijo glede na specifične lastnosti, ki so za državo ali lokalno skupnost posebnega pomena (varovanje podtalnice, ohranjanje biodiverzitete, ohranjanje izrednih krajin in bogatih habitatov, naravne in kulturne dediščine na podeželju). Možno je sofinanciranje s strani SAPARD predpristopne pomoči.

²² SPELAA-Slovene Program for Environmental and Landscape Assistancy for Agriculture, slovenski okoljevarstveni program za kmetijstvo.

²³ Evropska komisija pripravi letno poročilo o celotni predpristopni pomoči za Evropski parlament in Svet (Council Regulation (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain Regulations, 1999).

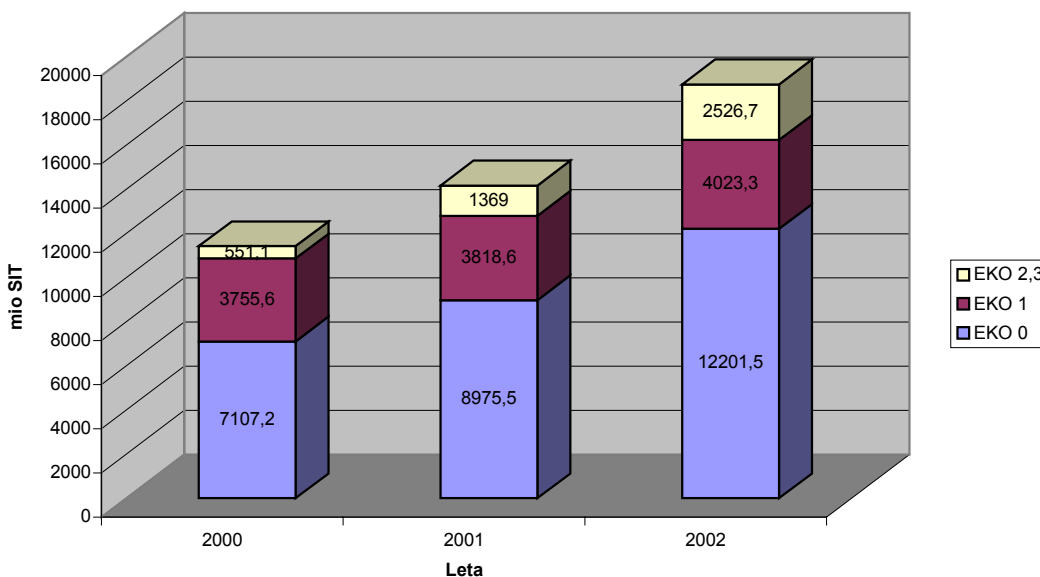
²⁴ CRPOV-celostni razvoj podeželja in obnove vasi.

²⁵ Za nove države članice naj bi veljala celotna SKP. Vsi mehanizmi naj bi se prevzeli kot, mehanizmi vključno z neposrednimi plačili, vendar z določeno postopno integracijo. Slovenski kmetje naj ne bi dobili več denarja kot ga dobijo sedaj (Šoštarich, 2001, str. 3).

4. EKO 3 so podpore okolju prijaznejšim postopkom kmetovanja (ekološko kmetovanje, integrirana pridelava, reja ogroženih pasem domačih živali in sort kmetijskih rastlin, planinska paša in podobno). Možno je sofinanciranje s strani SAPARD predpristopne pomoči²⁶.

Vsebine EKO 2 in EKO 3 so združene v Slovenski kmetijski-okoljski program (v nadaljevanju SKOP).²⁷

Slika 6: Izplačila na površino in na žival za leti 2000 in 2001 ter sredstva v proračunu za leto 2002 v mio SIT

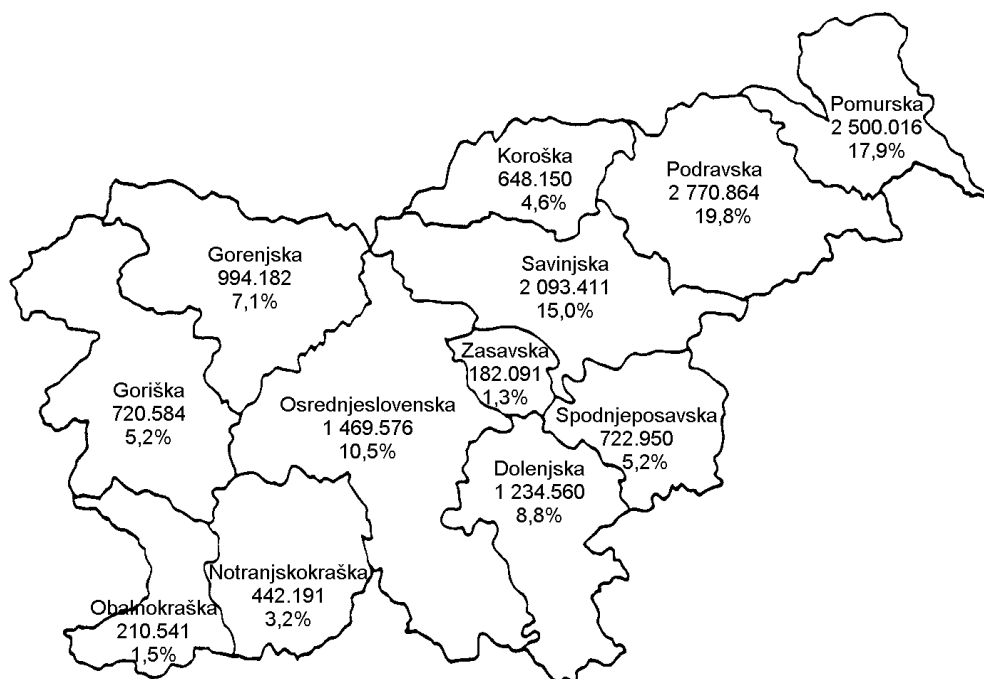
Vir: Interna gradiva Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, 2002.

²⁶ Ukrep pomoči EU dopolnjuje ustrezne nacionalne programe. Vzpostavi se v tesnem sodelovanju med Evropsko komisijo, državo kandidatko, odgovornimi oblastmi in organi ter gospodarskimi in socialnimi partnerji na ustrezni ravni. (Council Regulation (EC) No 1268/1999 of 21 June 1999 on Community support for pre-accession measures for agriculture and rural development in the applicant countries of central and eastern Europe in the pre-accession period, 1999).

²⁷ Namen SKOPA je popularizacija kmetijske pridelave, ki ustreza potrebam potrošnikov ter varovanju zdravja ljudi, zagotavlja trajnostno rabo naravnih virov in omogoča ohranjanje biotske pestrosti ter značilnosti slovenske krajine. S posebnim poudarkom na okoljski komponenti je razdeljen na tri osnovne skupine, ki določajo naravo in vsebino ukrepov neposrednih plačil. V skupini I. je poudarjeno zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje (9 ukrepov), v skupini II. ohranjanje naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine (8 ukrepov), v skupini III. varovanje zavarovanih območij (5 ukrepov) v IV. skupini pa sta vključena izobraževanje in promocija, ki nista zasnovana kot ukrepa.

Posebni nacionalni okoljski ukrepi so pomemben del SKP. Ti programi dobivajo osrednjo vlogo predvsem v državah, kjer naravne in strukturne danosti (alpski in skandinavski del EU) ne omogočajo konkurenčnosti kmetijske pridelave, kmetijstvu se priznava opravljanje drugih javnih funkcij. Oblikovanje takega programa je eden od osrednjih delov reforme SKP v RS. (Uredba o izvedbi ukrepov kmetijske politike za leto 2001, 2001). V okviru SKOPA so bila v letu 2001 prvič izplačana neposredna plačila na površino zemljišča za deset od skupno 22 ukrepov. Vrednostno so izplačila znašala 1,5 mrd SIT. V letu 2002 ARSKTRP izvaja še dva nova ukrepa.

Slika 7: Plačila po regijah v tisoč SIT in po deležu regije za leto 2001

Vir: Interna gradiva Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja, 2002.

4.4.1.1 Neposredna plačila za poljščine

Že v letu 1999 je RS uvedla neposredna plačila za tržne proizvajalce, za pšenico in rž, v višini 54.000 SIT/ha. Osnova za izračun neposrednih plačil je bila podpora za žita 58,67 EUR/tono, ki je tedaj veljala v EU in povprečen referenčni pridelek 4,6 t/ha, v EU, v obdobju 1989-1991. Upoštevalo se je menjavo 1 EUR=200 SIT (Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002).

Neposredno plačilo na površino se je leta 1999 izračunalo tako, da se je podpora za žita pomnožilo s povprečnim referenčnim pridelkom, ki je veljal v EU in z MT.

$$NPP = OZ \cdot PRP \cdot MT$$

NPP = neposredno plačilo na površino

OZ = osnovni znesek na tono-podpora za žita

PRP = povprečni referenčni pridelek žit v EU

MT = menjalni tečaj

Neposredno plačilo na površino za pšenico je znašalo 54.000 SIT/ha.

$$NPP = 58,67 \text{ EUR/tono} \cdot 4,6 \text{ t/ha} \cdot 200 \text{ SIT/EUR}$$

$$NPP = 54.000 \text{ SIT/ha}$$

V letu 2000 je z Uredbo o uvedbi finančnih intervencij za ohranjanje in razvoj kmetijstva ter proizvodnje hrane za leto 2000 uvedla neposredna plačila za vse poljščine, ki so vključene v shemo plačil po uredbi 1251/99, razen za tiste, ki se v RS ne pridelujejo (trda pšenica, sorgo,

soja in lan). Ker so oljne buče v RS, v zadnjih letih najpomembnejša oljnica, je plačilo uvedeno tudi za oljne buče. Plačila znašajo za krušna žita 54.000 SIT/ha, za ostale poljščine pa 27.000 SIT/ha. V letu 2001 so neposredna plačila za krušna žita ostala na nivoju 54.000 SIT/ha, neposredna plačila za druga žita, oljnice in stročnice so znašala 30.000 SIT/ha in za oljno ogrščico 70.500 SIT/ha. V letu 2002 so v Uredbi o ureditvi trga z žiti uvedena neposredna plačila in znašajo 56.000 SIT/ha za krušna žita (pšenica, rž, pira in ajda), 42.000 SIT/ha za druga žita (koruzo za zrnje in silažno koruzo, tritikalo, oves, ječmen in proso), 42.000 SIT/ha za stročnice (krmni grah, krmni bob, sojo in sladko lupino), 42.000 SIT/ha za oljnice (sončnice in oljne buče) ter 70.500 SIT/ha za oljno ogrščico in v letu 2003, 62.500 SIT/ha. Višja neposredna plačila v letu 2002 so posledica nadaljnjega koraka prilagajanja EU in določena glede na sprejeti proračun 2002.

RS zagotavlja svojim proizvajalcem neposredna plačila pod enakimi pogoji, kot veljajo za proizvajalce držav članic EU. Proizvajalec dobi neposredno plačilo za poljščine na površino tako v EU kot v RS, razlika je le v tem, da se v RS določajo višine neposrednih podpor na ha, medtem ko EU določa višino podpore za posamezen proizvod v EUR/t, ki ga pomnožijo z referenčnim pridelkom, ki velja za posamezno regijo.

4.4.1.2 *Neposredna plačila za goveje meso*

V letu 2000, so v RS, na področju govejega mesa, prvič uvedli EU primerljive premije in sicer za krave dojlje in posebne premije. V letu 2001 so uvedli še klavno premijo za telice, v letu 2002 pa klavno premijo za govedo nad 8 mesecev in možnost uveljavljanja dveh posebnih premij za vole. Višine posameznih premij za goveje meso se v RS določajo na podlagi ekonomskega položaja kmetijskega proizvoda, razpoložljivih finančnih sredstvih namenjenih za živinorejo, števila živali, ki ustrezajo kriterijem za dodelitev premij ter primerjave višin premij v EU v določenem letu (Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002).

Višino posameznih premij npr. za kravo dojljo za leto 2002 se izračuna kot zmnožek premije v uredbi 1254/99 določene za kravo dojljo, z menjalnim tečajem (Upoštevalo se je menjavo 1 EUR=223 SIT) in 0,75 (delež od EU):

$$\text{VPKDS} = \text{VPKD} \cdot \text{MT} \cdot 0,75$$

Premija za kravo dojljo v letu 2002, v RS znaša 33.500 SIT.

VPKDS = višina premije za kravo dojljo v RS

VPKD = višina premije za kravo dojljo v EU, določena z uredbo 1254/99

MT = menjalni tečaj

$$\text{VPKDS} = 200 \text{ EUR} \cdot 223 \text{ SIT/EUR} \cdot 0,75$$

$$\text{VPKDS} = 44.600 \text{ SIT} \cdot 0,75$$

$$\text{VPKDS} = 33.500 \text{ SIT}$$

Tabela 13: Višine premij za leto 2002 v SIT

Ukrep (vrsta premije)	Št. enot	Višina premije (v SIT)		Finančna sredstva (v SIT)		Delež od EU (%)
		EU	SLO	EU	SLO	
GOVEDO						
Krave dojilje	70.000	44.600	33.500	3 122 000.000	2 345 000.000	75,11
Posebna premija (biki)	55.000	46.830	35.000	2 575 650.000	1 925 000.000	74,74
Posebna premija (voli)	800	33.450	25.000	26 760.000	20 000.000	74,74
Ekstenzifikacijska premija	75.000	22.300		1 672. 00.000		
Klavna premija (> 8 mes.)	100.000	17.840	13.500	1 784 000.000	1 350 000.000	
Klavna premija (teleta < 160 kg)	30.000	11.150		334 500.000		
Dodatna plačila				153 089.500		
Skupaj govedo				9 668 499.500	5 640 000.000	58,33
DROBNICA						
Ovce za težka jagnjeta	57.000	4.683	3.500	266 931.000	199 500.000	74,74
Ovce za lahka jagnjeta	4.000	3.746	2.800	14 985.600	11 200.000	74,74
Koze	7.000	3.746	2.800	26 224.800	19 600.000	74,74
Dodatno za MRO*	55.000	1.561		85 855.000		
Dodatno za MRO	3.700	1.561		5 775.700		
Dodatno za koze, za MRO	6.500	1.561		10 146.500		
Doplačila				24 530.000		
Skupaj drobnica				434 448.600	230 300.000	53,01
Skupaj govedo in drobnica				10 102 948.100	5 870 300.000	58,10

MRO=manj razvita območja

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Evropska komisija je za nove članice EU določila postopno uvajanje neposrednih plačil²⁸. Začetna neposredna plačila za leto 2004 naj bi bila v obsegu do 25 odstotkov sedanjega sistema, ki naj bi se povečal na 30 odstotkov v letu 2005 in 35 odstotkov v letu 2006. Po letu 2006 naj bi se neposredna plačila povečala v takšnih odstotnih korakih, da se zagotovi, da nove države članice leta 2013 dosežejo takšen nivo pomoči, ki bo takrat v veljavi (URL: http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/external/enlarge/press/176_sl.pdf, 15.07.2002).

Leta 2000 je ARSKTRP izplačala 4,4 mrd SIT za podpore za pripravo kmetijskih pridelkov in živil za zunanji trg. Največ podpor, 65 odstotkov, je bilo namenjenih mleku in mlečnim proizvodom, 20 odstotkov mesu in 20 odstotkov mesnim izdelkom, ostalo pa vinu, jabolkom, hruškam in drugemu. Leta 2002 so izplačila znašala 7,4 mrd SIT. Največ sredstev je bilo namenjenih podpori izvozu mesa in mesnih proizvodov (45 odstotkov), mleku in mlečnim proizvodom (40 odstotkov) ter podpori sadju, zelenjavi, vinu in drugemu. ARSKTRP je razdeljevala carinske kvote po načelu »prvi pride, prvi dobi«. Letos poteka način razdeljevanja po načelu dražbe. ARSKTRP izvaja intervencijske in specifične ukrepe v skladu s sprejetimi tržnimi redi, hkrati potekajo priprave za izvajanje ukrepov po določilih EU.

²⁸ Nove države članice EU naj bi lahko neposredno pomoč dopolnile do višine, ki je veljala pred vstopom, pod pogojem, da celotna pomoč ne presega višine neposrednih plačil v obstoječih državah članicah EU.

Tabela 14: Sredstva, namenjena za neposredna plačila po veljavnem proračunu za leto 2003 in proračun za leto 2003, v višini 80 odstotkov od EU

SHEMA PLAČIL	Veljavni proračun 2003			Proračun za leto 2003 v višini 80% od EU		
	ha	SIT/ha	SIT	ha	SIT/ha	SIT
POLJŠČINE						
Krušna žita (pšenica, rž, pira, ajda, proso)	38.000	56.000	2 128 000.000	40.000	61.901	2 476 057.248
Koruza (za zrnje in silažo)	65.000	42.000	2 730 000.000	69.548	61.901	4 305 120.737
Ostala žita	13.000	42.000	546 000.000	15.000	61.901	928 521.468
Oljnice (razen oljne ogrščice)	2.150	42.000	90 300.000	2.250	61.901	139 278.220
Oljna ogrščica	2.000	62.500	125 000.000	2.000	61.901	123 802.862
Stročnice	650	42.000	27 300.000	750	61.901	46 426.073
Skupaj poljščine	120.800		5 646 600.000	129.548		8 019 206.609
GOVEDO	št. živali	SIT/žival	SIT	št. živali	SIT/žival	SIT
Krave dojilje	70.000	33.500	2 345 000.000	90.000	37.008	3 330 720.000
Posebna premija (biki)	60.000	35.000	2 100 000.000	70.000	38.858	2 720 088.000
Posebna premija (voli)	800	25.000	20 000.000	1.000	27.756	27 756.000
Ekstenzifikacijska premija	71.000	15.035	1 067 449.500	75.000	18.504	1 387 800.000
Klavna premija (> 8 mes.)	100.000	13.500	1 350 000.000	142.399	14.803	2 107 960.877
Klavna premija (teleta < 160 kg)	30.000	7.517	225 517.500	36.325	9.252	336 078.900
Dodatna plačila						515 178.191
Mlečna premija						
Dodatno plačilo za mlečno kvoto						
Skupaj govedo			7 107 967.000			10 425 581.968
DROBNICA	št. živali	SIT/žival	SIT	št. živali	SIT/žival	SIT
Ovce za težka jagnjeta	57.000	3.500	199 500.000	60.000	3.886	233 150.400
Ovce za lahka jagnjeta	4.000	2.800	11 200.000	4.000	3.109	12 434.688
Koze	7.000	2.800	19 600.000	7.000	3.109	21 760.704
Dodatno za ovce, za MRO*	48.000	1.619	77 716.800	51.000	1.295	66 059.280
Dodatno za ovce, za MRO	3.310	1.619	5 359.221	3.400	1.295	4 403.952
Dodatno za koze, za MRO	5.500	1.619	8 905.050	6.000	1.295	7 771.680
Doplačila						
Skupaj drobnica			322 281.071			345 580.704
SEME (SKP) Skupaj			18 400.000			18 400.000
HMELJ	ha	SIT/ha	SIT	ha	SIT/ha	SIT
Skupaj hmelj	1.857	75.600	140 389.200	2.000	88.819	177 638.400
Skupaj vse sheme			13 235 637.271			18 986 407.681
SLO PLAČILA IZVEN SHEM	ha	SIT/ha	SIT	ha	SIT/ha	SIT
Hmelj-podpora obnovi	70	693.945	48 576.150			
Seme (izven SKP)						31 570.000
Pesa	5.500	56.000	308 000.000	9.000	56.000	504 000.000
Oljne buče	2.000	42.000	84 000.000	2.000	62.500	125 000.000
Skupaj SLO plačila izven shem			440 576.150			660 570.000
SKUPAJ			13 676 213.421			19 646 977.681

MRO=manj razvita območja

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Tabela 15: Sredstva, namenjena za neposredna plačila za leto 2004

SHEMA PLAČIL	LETO 2004				25% EU	Dopl. SLO	Skupna višina sredstev		
	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha			25 % EU	Dopl. SLO	
POLJŠČINE									
Krušna žita (pšenica, rž, pira, ajda, proso)	40.000	78.982	19.745	59.237			3 159 280.000	789 820.000	2 369 480.000
Koruzna (za zrnje in silažo)	69.548	78.982	19.745	59.237			5 493 040.136	1 373 260.034	4 119 814.876
Ostala žita	15.000	78.982	19.745	59.237			1 184 730.000	296 182.500	888 555.000
Oljnice (razen oljne ogrščice)	2.250	78.982	19.745	59.237			177 709.500	44 427.375	133 283.250
Oljna ogrščica	2.000	78.982	19.745	59.237			157 964.000	39 491.000	118 474.000
Stročnice	750	78.982	19.745	59.237			59 236.500	14 809.125	44 427.750
Skupaj poljščine	129.548						10 231 960.136	2 557 990.034	7 673 970.102
GOVEDO	št.živali	SIT/žival	SIT/žival	SIT/žival			SIT	SIT	SIT
Krave dojlje	90.000	47.220	11.805	35.415			4 249 800.000	1 062 450.000	3 187 350.000
Posebna premija (biki)	70.000	49.581	12.395	37.186			3 470 670.000	867 667.500	2 603 002.500
Posebna premija (voli)	1.000	35.415	8.854	26.561			35 415.000	8 853.750	26 561.250
Ekstenzifikacijska premija	75.000	23.610	5.903	17.708			1 770 750.000	442 687.500	1 328 062.500
Klavna premija (> 8 mes.)	142.399	18.888	4.722	14.166			2 689 632.312	672 408.078	2 017 224.234
Klavna premija (teleta<160 kg)	36.325	11.805	2.951	8.854			428 816.625	107 204.156	321 612.469
Dodatna plačila				0			657 336.635	164 334.159	493 002.476
Mlečna premija									
Dodatno plačilo za mlečno kvoto									
Skupaj govedo							13.302.420.572	3 325 605.143	9 976 815.429
DROBNICA	št.živali	SIT/žival	SIT/žival	SIT/žival			SIT	SIT	SIT
Ovce za težka jagnjeta	60.000	4.958	1.240	3.719			297 486.000	74 371.500	223 114.500
Ovce za lahka jagnjeta	4.000	3.966	992	2.975			15 865.920	3.966.480	11 899.440
Koze	7.000	3.966	992	2.975			27 765.360	6.941.340	20 824.020
Dodatno za ovce, za MRO*	51.000	1.653	413	1.240			84 287.700	21 071.925	63 15.775
Dodatno za ovce, za MRO	3.400	1.653	413	1.240			5 619.180	1 404.795	4.214.385
Dodatno za koze, za MRO	6.000	1.653	413	1.240			9 916.200	2 479.050	7 437.150
Doplačila							17 721.353	4 430.338	13 291.015
Skupaj drobnica							458 661.713	114 665.428	343 996.285
SEME (SKP) Skupaj:							12 960.000	3 240.000	9 720.000
HMELJ	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha			SIT	SIT	SIT
Skupaj hmelj	2.000	113.328	28.332	84.996			226 656.000	56 664.000	169 992.000
SKUPAJ VSE SHEME							24 232 658.421	6 058 164.605	18 174 493.815
SLO plačila izven shem	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha			SIT	SIT	SIT
Hmelj-podpora obnovi									
Seme (izven SKP):							27 150.000		
Pesa	9.000	0	0	0			0		
Oljne buče	2.000	78.982					157.964.000		
Skupaj SLO plačila izven shem							185 114.000		
SKUPAJ							24 417 772.421	6 058 164.605	18 359 607.815

MRO=manj razvita območja

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Tabela 16: Sredstva, namenjena za neposredna plačila za leto 2005

SHEMA PLAČIL	LETO 2005				Dopl. SLO	Skupna višina sredstev		
	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha		SIT	30 % EU	Dopl. SLO
POLJŠČINE	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT	SIT	SIT	
Krušna žita (pšenica, rž, pira, ajda, proso)	40.000	79.484	23.845	55.639	3 179 360.000	953 800.000	2 225 560.000	
Koruzna (za zrnje in silažo)	69.548	79.484	23.845	55.639	5 527 953.232	1 658 372.060	3 869 581.172	
Ostala žita	15.000	79.484	23.845	55.639	1 192 260.000	357 675.000	834 585.000	
Oljnice (razen oljne ogrščice)	2.250	79.484	23.845	55.639	178 839.000	53 651.250	125 187.750	
Oljna ogrščica	2.000	79.484	23.845	55.639	158 968.000	47 690.000	111 278.000	
Stročnice	750	79.484	23.855	55.629	59 613.000	17 891.250	41 721.750	
Skupaj poljščine	129.548				10 296 993.232	3 089 079.560	7 207 913.672	
GOVEDO	št. živali/t	SIT/žival/t	SIT/žival/t	SIT/žival/t	SIT	SIT	SIT	
Krave dojlje	90.000	47.520	14.256	33.264	4 276 800.000	1 283 040.000	2 993 760.000	
Posebna premija (biki)	70.000	49.896	14.969	34.927	3 492 720.000	1 047 816.000	2 444 904.000	
Posebna premija (voli)	1.000	35.640	10.692	24.948	35 640.000	10 692.000	24 948.000	
Ekstenzifikacijska premija	75.000	23.760	7.128	16.632	1 782 000.000	534 600.000	1 247 400.000	
Klavna premija (> 8 mes.)	142.399	19.008	5.702	13.306	2 706 720.192	812 016.058	1 894 704.134	
Klavna premija (teleta < 160 kg)	36.325	11.880	3.564	8.316	431 541.000	129 462.300	302 078.700	
Dodatna plačila				0	661 512.852	198 453.856	463 058.996	
Mlečna premija	562.136	1.366	410	956	767 990.203	230 397.061	537 593.142	
Dodatno plačilo za mlečno kvoto	562.136	1.936	581	1.356	1 088 542.636	326 562.791	761 979.845	
Skupaj goveda					15 243 466.883	4 573 040.065	10 670 426.818	
DROBNICA	št. živali	SIT/žival	SIT/žival	SIT/žival	SIT	SIT	SIT	
Ovce za težka jagnjeta	60.000	4.990	1.497	3.493	299 376.000	89 812.800	209 563.200	
Ovce za lahka jagnjeta	4.000	3.992	1.198	2.794	15 966.720	4 790.016	11 176.704	
Koze	7.000	3.992	1.198	2.794	27 941.760	8 382.528	19 559.232	
Dodatno za ovce, za MRO*	51.000	1.663	499	1.164	84 823.200	25 446.960	59 376.240	
Dodatno za ovce, za MRO	3.400	1.663	499	1.164	5 654.880	1 696.464	3 958.416	
Dodatno za koze, za MRO	6.000	1.663	499	1.164	9 979.200	2 993.760	6 985.440	
Doplačila					17 833.941	5 350.182	12 483.759	
Skupaj drobnica					461 575.701	138 472.710	323 102.991	
SEME (SKP) Skupaj					12 960.000	3 888.000	9 072.000	
HMELJ	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT	SIT	SIT	
Skupaj hmelj	2.000	114.048	34.214	79.834	228 096.000	68 428.800	159 667.200	
SKUPAJ VSE SHEME					26 243 091.816	7 872 909.135	18 370 182.681	
SLO PLAČILA IZVEN SHEM	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT	SIT	SIT	
Hmelj-podpora obnovi								
Seme (izven SKP):					27 150.000			
Pesa	9.000	0	0	0	0			
Oljne buče	2.000	79.484			158 968.000			
Skupaj SLO plačila izven shem					186 118.000			
SKUPAJ					26 429 209.816	7 872 909.135	18 556 300.681	

MRO=manj razvita območja

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Tabela 17: Sredstva, namenjena za neposredna plačila za leto 2006

SHEMA PLAČIL	LETO 2006		35% EU		Dopl. SLO	Skupna višina sredstev	35 % EU	Dopl. SLO
	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT	SIT	SIT	
POLJŠČINE								
Krušna žita (pšenica, rž, pira, ajda, proso)	40.000	79.818	27.936	51.882	3 192 720.000	1 117 440.000	2 075 280.000	
Koruza (za zrnje in silažo)	69.548	79.818	27.936	51.882	5 551 182.264	1 942 892.928	3 608 289.336	
Ostala žita	15.000	79.818	27.936	51.882	1 197 270.000	419 040.000	778 230.000	
Oljnice (razen oljne ogrščice)	2.250	79.818	27.936	51.882	179 590.500	62 856.000	116 734.500	
Oljna ogrščica	2.000	79.818	27.936	51.882	159 636.000	55 872.000	103 764.000	
Stročnice	750	79.818	27.936	51.882	59 863.500	20 952.000	38 911.500	
Skupaj poljščine	129.548				10 340 262.264	3 619 052.928	6 721 209.336	
GOVEDO	št.živali	SIT/žival	SIT/žival	SIT/žival	SIT	SIT	SIT	
Krave dojlje	90.000	47.720	16.702	31.018	4 294 800.000	1.503.180.000	2 791 620.000	
Posebna premija (biki)	70.000	50.106	17.537	32.569	3 507 420.000	1.227.597.000	2 279 823.000	
Posebna premija (voli)	1.000	35.790	12.527	23.264	35 790.000	12.526.500	23 263.500	
Ekstenzifikacijska premija	75.000	23.860	8.351	15.509	1 789 500.000	626.325.000	1 163 175.000	
Klavna premija (> 8 mes.)	142.399	19.088	6.681	12.407	2 718 112.112	951.339.239	1 766 772.873	
Klavna premija (teleta < 160 kg)	36.325	11.930	4.176	7.755	433 357.250	151.675.038	281 682.213	
Dodatna plačila				0	664 296.997	232.503.949	431 793.048	
Mlečna premija	562.136	2.742	960	1.782	1 541 103.714	539.386.300	1 001 717.414	
Dodatno plačilo za mlečno kvoto	562.136	3.892	1.362	2.530	2 187 589.345	765.656.271	1 421 933.074	
Skupaj govedo					17 171 969.418	6 010 189.296	11 161 780.122	
DROBNICA	št.živali	SIT/žival	SIT/žival	SIT/žival	SIT	SIT	SIT	
Ovce za težka jagnjeta	60.000	5.011	1.754	3.257	300 636.000	105 222.600	195 413.400	
Ovce za lahka jagnjeta	4.000	4.008	1.403	2.606	16 033.920	5 611.872	10 422.048	
Koze	7.000	4.008	1.403	2.606	28 059.360	9 820.776	18 238.584	
Dodatno za ovce, za MRO*	51.000	1.670	585	1.086	85 180.200	29 813.070	55 367.130	
Dodatno za ovce, za MRO	3.400	1.670	585	1.086	5 678.680	1 987.538	3 691.142	
Dodatno za koze, za MRO	6.000	1.670	585	1.086	10 021.200	3 507.420	6 513.780	
Doplačila					17 909.000	6 268.150	11 640.850	
Skupaj drobnica					463 518.360	162 231.426	301 286.934	
SEME (SKP) Skupaj:					12 960.000	4 536.000	8 424.000	
HMELJ	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT	SIT	SIT	
Skupaj hmelj	2.000	114.528	40.085	74.443	229 056.000	80 169.600	148 886.400	
SKUPAJ VSE SHEME					28 217 766.042	9 876 179.250	18 341 586.792	
SLO PLAČILA IZVEN SHEM	ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT/ha	SIT	SIT	SIT	
Hmelj-podpora obnovi								
Seme (izven SKP):					27 150.000			
Pesa	9.000	0	0	0	0			
Oljne buče	2.000	79.818			159 636.000			
Skupaj SLO plačila izven shem:					186 786.000			
SKUPAJ					28 404 552.042	9 876 179.250	18 528 372.792	

MRO=manj razvita območja

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

4.4.2 STRUKTURNA POLITIKA V SLOVENIJI

Strukturna politika zajema program SAPARD²⁹, ki je eden od treh predpristopnih programov EU državam kandidatkam, kot posebni program pomoči za kmetijstvo in razvoj podeželja v srednje in vzhodnoevropskih državah prosilkah, v predpristopnem obdobju. Sredstva iz programa SAPARD so namenjena za doseganje splošnih ciljev kmetijske politike za spodbujanje trajnostnega razvoja kmetijstva ter celovitega razvoja podeželja. Ta dva cilja sta skladna z zahtevami Partnerstva za pristop pri reševanju prednostnih in specifičnih problemov pri prilagajanju kmetijskega sektorja in podeželskih območij v državah kandidatkah. Podobno, kot SKP držav članic EU, tudi slovenska kmetijska politika poudarja večnamensko vlogo kmetijstva, ki je ključnega pomena iz gospodarskega, prostorskega, ekološkega in socialnega vidika. Splošni cilji Programa SAPARD so (Sapard, 2001):

1. oblikovanje konkurenčnega kmetijskega sektorja,
2. ohranjanje poseljenosti podeželja ter
3. uvedba pravnega reda EU.

Posebni cilji Programa SAPARD:

1. povečanje konkurenčnosti sektorja kmetijske dejavnosti in živilsko-predelovalnega sektorja,
2. izboljšanje dohodkov na kmetiji,
3. skladnost s standardi EU ter
4. odpiranje dodatnih delovnih mest na kmetijah in izboljšanje kakovosti življenja na podeželju.

V programu SAPARD sta bili glede na rezultate obsežne analize razvojnih neskladnosti, prednosti in slabosti razvoja kmetijstva in podeželja ter ustrezne nacionalne politike in pričakovanega obsega pomoči EU v predpristopnem obdobju, določeni dve prioriteti:

1. izboljšave proizvodnih in tržnih struktur v kmetijstvu in živilsko-predelovalni industriji in
2. gospodarska diverzifikacija in izboljšava podeželske infrastrukture.

Podpore strukturnemu prilagajanju kmetijskega sektorja so namenjene povečanju kakovosti in konkurenčne sposobnosti proizvodnje. Izpolnitev teh ciljev pomeni znaten razvojno-organizacijski napor in je naložbeno zahtevna naloga. Ciljna skupina pomoči strukturnega prilagajanja kmetijskega sektorja so mladi kmetje, kar je pomembno za vzpostavitev dolgoročno razvojno sposobnih kmetijskih gospodarstev. Za vstop na skupni trg, kjer veljajo strogi predpisi o higienskih standardih in zdravju živali ter zmanjšanju onesnaževanja v kmetijski proizvodnji, bodo v kmetijskem sektorju potrebne velike naložbe. Za doseganje večje konkurenčne sposobnosti proizvodnje je potrebno močnejše povezovanje med kmetijsko proizvodnjo in živilsko-predelovalno industrijo, ki bo deležna podpor za razvojno usposabljanje na področjih, kjer je prilagajanje zahtevam skupnega trga EU najobsežnejše

²⁹ SAPARD-Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development; poseben program pomoči za kmetijstvo in razvoj podeželja EU.

(Uredba o ukrepih kmetijske strukturne politike Programa razvoja podeželja 2000-2006 (SAPARD), 2000).

Prioriteta zajema dva ukrepa:

1. naložbe na kmetijskih gospodarstvih ter
2. naložbe v živilsko-predelovalno industrijo.

Za slovensko podeželje je značilno pomanjkanje raznolikosti gospodarske infrastrukture. Dopolnilne dejavnosti na kmetijah bodo prispevale dodatni dohodek k osnovni kmetijski proizvodnji, razvile se bodo alternativne gospodarske dejavnosti. Podpora je namenjena projektom dopolnilnih in alternativnih dejavnosti na kmetijah, katere zagotavljajo večjo možno integracijo med sektorskimi ukrepi in specifičnimi potrebami podeželja. Na območjih s pomanjkljivo osnovno infrastrukturo, ki je temeljni pogoj za gospodarski razvoj, so podpore usmerjene v razvoj infrastrukture, povezane z razvojem kmetijstva (Uredba o ukrepih kmetijske strukturne politike Programa razvoja podeželja 2000-2006 (SAPARD), 2000).

Prioriteta zajema dva ukrepa:

1. gospodarska diverzifikacija na kmetijah in
2. razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju.

Tabela 18: Predvidena letna delitev javnih izdatkov za SAPARD, od leta 2000 do leta 2006, v EUR

Leto	Skupni javni izdatki		Nacionalni javni izdatki		EU	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%
2000	9 915.452	100	3 468.773	35	6 446.679	65
2001	9 912.689	100	3 466.010	35	6 446.679	65
2002	9 912.689	100	3 466.010	35	6 446.679	65
2003	9 912.689	100	3 466.010	35	6 446.679	65
2004	9 912.689	100	3 466.010	35	6 446.679	65
2005	9 912.689	100	3 466.010	35	6 446.679	65
2006	9 912.689	100	3 466.010	35	6 446.679	65
SKUPAJ	69 391.586	100	24 264.833	35	45 126.753	65

Vir: Načrt razvoja podeželja 2000-2006, 2000.

Tabela 19: Načrtovana sredstva po posameznih ukrepih SAPARD, v obdobju od leta 2000 do 2006, v EUR

Ukrepi	Javna sredstva					Zasebna sredstva	Skupaj
	Državni proračun	Proračun lokalnih skupnosti	Skupaj državni proračun	EU	Skupaj		
Ukrep 1: Naložbe na kmetijska gospodarstva	7 749.350		7 749.350	15 498.700	23 248.050	28 414.281	51 662.331
Ukrep 2: Naložbe v živilskopredelovalno industrijo	8 856.400		8 856.400	17 712.800	26 569.200	49 342.804	75 912.004
Ukrep 3: Podpora gospodarski diverzifikaciji na kmetijah	3 099.852		3 099.852	6 199.704	9 299.556	9 299.556	18 559.112
Ukrep 4: Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju	2 214.100	2 214.100	4 428.200	4 428.200	8 856.400		8 856.400
Ukrep 5: Tehnična pomoč	131.031		131.031	393.098	524.129		524.129
Tehnična pomoč na pobudo Komisije				894.251	894.251		894.251
SKUPAJ	22 050.733	2 214.100	24 264.833	45 126.753	69 391.586	87 056.641	156 448.227

Vir: Načrt razvoja podeželja 2000-2006, 2000.

Januarja 2002 je ARSKTRP izvedla prvi razpis za sredstva SAPARD v višini 2,1 mrd SIT. Odobrila je že 46 programov v vrednosti 1,350 mrd SIT:

1. Za naložbe v kmetijska gospodarstva (prenova oziroma izgradnja hlevov, nakup kmetijske mehanizacije in hlevske opreme) je bilo odobrenih 11 vlog v višini 259 mio SIT. Večji del vlagateljev je iz Pomurja in Prekmurja za investicije v prašičerejo. Porabljenih je 45 odstotkov sredstev.
2. Za naložbe v živilsko-predelovalno industrijo je bilo odobrenih šest programov, 161,5 mio SIT je namenjenih predelavi mleka in mlečnih izdelkov ter 400 mio SIT za naložbe v mesno-predelovalno industrijo. Porabljenih je 70 odstotkov sredstev.
3. Za naložbe v turistične kmetije in domačo obrt je bilo odobrenih 19 programov v vrednosti 257,7 mio SIT. Vloge so iz vseh slovenskih regij, porabljenih je okoli 80 odstotkov sredstev.
4. Za naložbe v razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju je bilo odobrenih deset programov občin, večina naložb je namenjenih izgradnji vodovodov. Razpisana sredstva so že porabljena.

Tabela 20: Načrtovana sredstva po posameznih ukrepih SAPARD, v obdobju od leta 2000 do 2006, v odstotkih

Ukrepi	Javna sredstva				Zasebna sredstva	Skupaj
	Državni proračun	Proračun lokalnih skupnosti	EU	Skupaj		
Ukrep 1: Naložbe na kmetijska gospodarstva	15,0		30,0	45,0	55,0	100,0
Ukrep 2: Naložbe v živilskopredelovalno industrijo	11,7		23,3	35,0	65,0	100,0
Ukrep 3: Podpora gospodarski diverzifikaciji na kmetijah	16,7		33,3	50,0	50,0	100,0
Ukrep 4: Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju	25,0	25,0	50,0	100,0		100,0
Ukrep 5: Tehnična pomoč	25,0		75,0	100,0		100,0
Tehnična pomoč na pobudo Komisije			100,0	100,0		100,0
SKUPAJ	14,1	1,4	28,9	44,4	55,6	100,0

Vir: Interni gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

4.4.3 IZVAJANJE PROGRAMA SAPARD

Večletni finančni sporazum, ki je podpisan med RS in Evropsko komisijo, ureja izvajanje programa SAPARD za večletno obdobje. V Letnem finančnem sporazumu, ki je podpisan med RS in Evropsko komisijo, je določena višina denarnih sredstev, ki jih zagotavlja Evropska komisija, nameni, za katere lahko RS črpa sredstva in roki za njihovo porabo. ARSKTRP je neposredni uporabnik državnega proračuna, ki opravlja naloge izvajanja programa SAPARD in v okviru tega vodi lastne analitične računovodske evidence o izvajanju programa. Nacionalni sklad, kot notranja organizacijska enota Ministrstva za finance (v nadaljevanju MF), je v RS odgovoren za finančno upravljanje s sredstvi predpristopne pomoči EU. Sektor za javno računovodstvo MF vodi finančno-računovodske evidence. Nacionalni odredbodajalec odgovarja in jamči Evropski komisiji za sredstva SAPARD. RS zagotovi, da Nacionalni odredbodajalec spremlja in nadzoruje akreditacijo in da akreditacijo takoj vzame, če ARSKTRP ne izpolnjuje predpisanih pogojev (Večletni sporazum o financiranju med Komisijo evropskih skupnosti in Vlado Republike Slovenije, 2001). Devizni račun SAPARD je devizni račun proračuna Nacionalnega sklada pri Banki Slovenije. Proračunska postavka SAPARD je posebna proračunska postavka, ki je namenjena za prevzemanje, evidentiranje in plačilo obveznosti v breme prejemkov programa. Evropska komisija lahko samodejno ukini vsak del obveznosti, ki ni poravnana s plačilom na račun ali za katerega ne prejme sprejemljivega zahtevka za izplačilo najkasneje

do 31. decembra leta (Letni sporazum o financiranju med Komisijo evropskih skupnosti in Vlado republike Slovenije, 2002).

Nacionalni sklad na podlagi podpisanega Večletnega in prvega Letnega finančnega sporazuma pošlje pisno vlogo MF-Sektorju za upravljanje z likvidnostjo proračuna (v nadaljevanju Zakladnica), da odpre devizni račun SAPARD za črpanje sredstev. Navesti mora namen uporabe obresti od upravljanja s sredstvi. ARSKTRP pripravi zahtevek za kvartalno nakazilo sredstev, ki ga nacionalni odredbodajalec podpiše in overi ter pošlje Evropski komisiji v roku enega meseca po izteku trimesečnega ali drugega obdobja, ki ga določi Evropska komisija. V primeru, da bi bila sredstva na deviznem računu SAPARD izčrpana preden bi Evropska komisija obdelala zahtevek za naslednje četrletje, lahko ARSKTRP pripravi dodaten zahtevek za nakazilo sredstev SAPARD. Nacionalni sklad na podlagi pisnega obvestila Evropske komisije o nakazilu sredstev obvesti Zakladnico o vsakem pričakovanem nakazilu sredstev na devizni račun in navede predvideno višino nakazila. Zakladnica o prejetem nakazilu sredstev na devizni račun SAPARD takoj obvesti Nacionalni sklad in Sektor za javno računovodstvo, najkasneje pa naslednji dan po prejemu izpiska Banke Slovenije in obvestila o plačilu iz tujine. Zakladnica predloži Sektorju za javno računovodstvo originalne izvode dokumentov, kopije pa Nacionalnemu skladu. Ta o prejetem nakazilu sredstev obvesti ARSKTRP, odgovorni osebi na ARSKTRP posreduje kopijo izpiska Banke Slovenije in obvestila o plačilu iz tujine. Ob vplačilu sredstev na račun proračuna Nacionalni sklad na podlagi pisnega zahtevka Sektorja za javno računovodstvo pripravi razdelilnik prejetih sredstev glede na ekonomski namen namenskih prejemkov proračuna (URL: http://www.gov.si/mf/slov/proracun/navodilo_sapard.pdf, 25.05.2002).

ARSKTRP prevzema in plačuje obveznosti v breme proračuna tekočega ali prihodnjih let samo za namene ter do višine, kot je določeno s sprejetim proračunom in veljavnim Letnim finančnim sporazumom. Na podlagi sklenjene pogodbe za dodelitev sredstev z upravičencem in evidentirane predobremenitve proračuna ARSKTRP, pripravi sredstva za izplačilo iz proračuna, za plačilo upravičencu programa SAPARD. ARSKTRP Sektorju za javno računovodstvo predloži dokumentacijo za izplačilo iz sredstev, najkasneje devetnajst delovnih dni pred dnem, predvidenim za izplačilo. Če dokumentacija ni popolna, se vrne nazaj ARSKTRP. Odgovorna oseba pri Sektorju za javno računovodstvo preda dokumentacijo Nacionalnemu skladu. Če vhodna kontrola Nacionalnega sklada ugotovi, da dokumentacija ni popolna, se vrne ARSKTRP. Če Nacionalni sklad ugotovi, da izkazane obveznosti za izplačilo iz sredstev presegajo razpoložljiva sredstva na deviznem računu, obvesti ARSKTRP, da prenosa sredstev ni mogoče opraviti. ARSKTRP je dolžna zagotoviti manjkajoča sredstva na postavki lastne udeležbe. Nacionalni sklad preda dokumentacijo za izplačilo sredstev iz proračuna odgovorni osebi pri Sektorju za javno računovodstvo, ta na podlagi ustrezne in popolne dokumentacije pripravi specifikacijo zahtevkov za izplačilo iz proračuna in predloži nalog za prenos sredstev Zakladnici. Sektor za javno računovodstvo na podlagi pregleda zahtev in odobritev, po dnevih zapadlosti pripravi predlog izplačil sredstev iz proračuna ter plačilne naloge. Zakladnica posreduje Banki Slovenije popoln in pravičen nalog za prenos sredstev. Banka Slovenije izvrši prenos sredstev iz deviznega računa SAPARD na žiro račun proračuna. Banka Slovenije ne izvrši prenosa sredstev pred datumom, določenim na nalogu za prenos sredstev. Zakladnica obvesti sektor za javno računovodstvo in Nacionalni sklad o zmanjšanju sredstev na deviznem računu SAPARD in povečanju sredstev na žiro računu proračuna (Navodila o vključevanju sredstev SAPARD v proračun Republike Slovenije, 2001). ARSKTRP obvesti Nacionalni sklad in odgovorno

osebo pri Sektorju za javno računovodstvo o nenamenski³⁰ porabi sredstev in o nastanku terjatve do upravičenca v programu SAPARD. ARSKTRP obvesti Nacionalni sklad o načrtovanem vračilu sredstev na devizni račun SAPARD, pri tem navede znesek, nominiran v EUR, ki se vrača na devizni račun SAPARD in datum načrtovanega vračila. Nacionalni sklad obvesti Zakladnico o pričakovanem vračilu sredstev. Zakladnica, navadno za trimesečno obdobje, redno obvešča ARSKTRP in Sektor za javno računovodstvo o razpoložljivih deviznih sredstvih za vračilo sredstev na devizni račun SAPARD. Sektor za javno računovodstvo izvrši vračilo sredstev na devizni račun SAPARD. Ob prejetem vračilu sredstev na devizni račun SAPARD Zakladnica, na podlagi prejetega izpiska Banke Slovenije, obvesti Nacionalni sklad in Sektor za javno računovodstvo.

Odgovorna oseba pri Sektorju za javno računovodstvo, dvakrat mesečno do 25. v mesecu za prvo polovico tekočega meseca in do desetega v mesecu za drugo polovico preteklega meseca, posreduje ARSKTRP pregled stanja predobremenitev in izvršenih plačil iz proračuna. ARSKTRP mesečno, do desetega v mesecu za pretekli mesec, poroča Nacionalnemu skladu o prevzetih obveznostih in izvršenih plačilih, ločeno po virih financiranja programa ter o evidenci stanja na deviznem računu SAPARD. Pripravi kvartalno poročilo skladno z določili Večletnega finančnega sporazuma in drugimi navodili Nacionalnega sklada. Nacionalni odredbodajalec podpiše in overi ter pošlje Evropski komisiji zahtevek za kvartalno nakazilo sredstev, poročilo o nepravilnostih pa najkasneje dva meseca po zaključku trimesečnega obdobja. Če Nacionalni sklad ob pregledu odkrije pomanjkljivosti in nepravilnosti kvartalnega poročila, vrne dokumente nazaj. ARSKTRP pripravi letni obračun, skladno z določili Večletnega finančnega sporazuma in drugimi pisnimi navodili Nacionalnega sklada. Dolžna je pridobiti potrdilo certifikacijskega organa o letnem obračunu in revizijsko poročilo o akreditiranosti ARSKTRP za izvajanje programa SAPARD. Nacionalni sklad potrdi in predloži Evropski komisiji revidiran letni obračun, skupaj z revizijskim poročilom, najkasneje do 30. aprila v letu za preteklo leto. Nacionalni sklad potrjuje letne obračune ARSKTRP in evro račun SAPARD (Uredba o akreditacijskih pogojih za delovanje ARSKTRP, 2000).

4.5 PRORAČUNSKI IZDATKI ZA KMETIJSTVO V SLOVENIJI

V letu 2000 so skupni proračunski izdatki za kmetijstvo znašali 27,9 mrd SIT (za 20 odstotkov več kot v letu 1999). Od tega je bilo iz proračuna MKGP za ukrepe kmetijske politike porabljenih 24,9 mrd SIT (za 7 odstotkov več kot v letu 1999), iz proračuna Ministrstva za okolje in prostor pa so bila izplačana sredstva za sanacijo posledic suše, v višini, nekaj manj kot 3 mrd SIT. Največ proračunskih izdatkov je bilo, podobno kot v letu 1999, povezanih z ukrepi tržnecenovne politike (53 odstotkov), sledijo izdatki za ukrepe strukturne politike (31 odstotkov), najmanjši delež proračunskih izdatkov pa je bil namenjen financiranju in sofinanciranju splošnih storitev za kmetijstvo (16 odstotkov).

³⁰ Neposredni upravičenec državnega proračuna, ki je bil prejemnik sredstev, mora v okviru svojega finančnega načrta zagotoviti sredstva za vračilo sredstev, če sredstva niso bila porabljena na zahtevani način (Zakon o javnih financah, 1999).

Tabela 21: Proračunski izdatki za kmetijstvo v mrd SIT

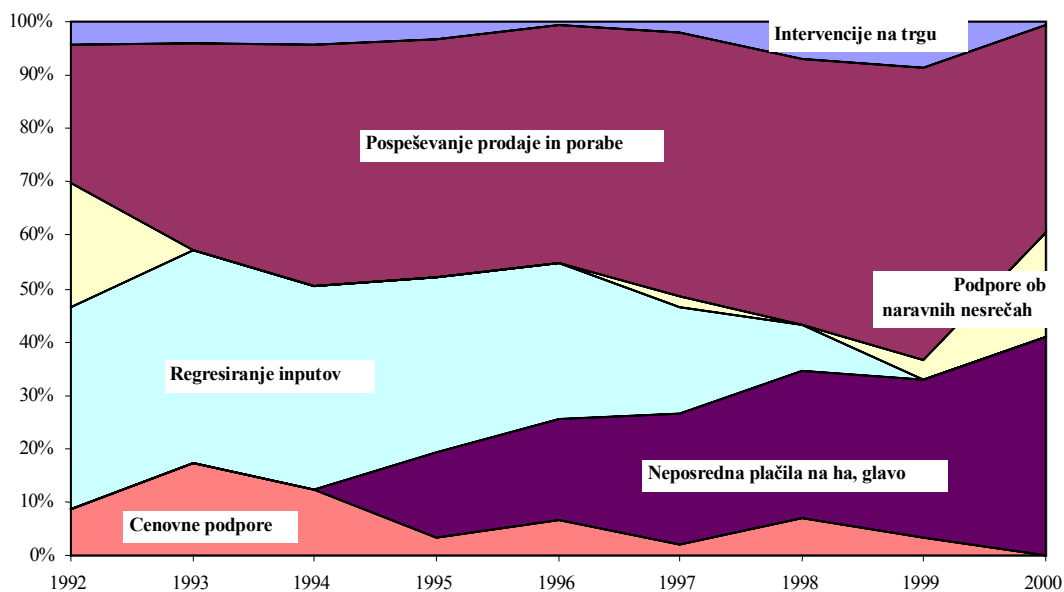
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Skupaj proračun MKGP	7,6	8,7	10,8	14,7	16,9	22,4	25,6	33,2	36,9
Stroški MKGP in organov v sestavi	0,5	0,8	1,0	2,9	3,6	4,4	4,9	5,7	7,7
Ribištvo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Gozdarstvo	1,0	1,4	1,9	2,5	2,9	3,3	3,7	4,1	4,1
Kmetijstvo	6,1	6,5	7,9	9,2	10,4	14,6	16,9	23,3	24,9
Sredstva drugih ministrstev	0,8	0,2	0	0	0,2	0	0	0	3,0
Proračunski izdatki za kmetijstvo	6,9	6,6	7,9	9,2	10,6	14,6	16,9	23,3	27,9
Tržnocenovna politika	3,8	2,5	2,8	3,4	3,6	5,3	6,2	12,3	14,7
Strukturna politika	1,8	2,1	2,6	3,1	4,0	5,5	6,7	6,4	8,8
Splošne storitve za kmetijstvo	1,3	2,0	2,5	2,7	3,0	3,8	4,0	4,6	4,4

Vir: Interna gradiva Kmetijskega inštituta Slovenije, 2001.

Izdatki za ukrepe tržnocenovne politike so v letu 2000 znašali skupaj 14,7 mrd SIT (za 20 odstotkov več kot v letu 1999). Povečanje izdatkov v tej skupini je izključno posledica izplačil za nadomestilo izpada prihodkov zaradi suše. Izdatki za ukrepe tržnocenovne politike brez podpor ob naravnih nesrečah, so bili v letu 2000 skoraj enaki kot v letu 1999, pri čemer so se močno povečala neposredna plačila na površino oziroma glavo (za 70 odstotkov), izdatki za vse druge ukrepe tržnocenovne politike pa so se pomembno zmanjšali. Povečanje izdatkov za neposredna plačila v letu 2000 gre predvsem na račun razširitve neposrednih plačil na nekatere nove kmetijske proizvode po zgledu SKP EU. Zaradi stabilnejših in ugodnejših razmer na trgu so se v letu 2000 zmanjšali izdatki za pospeševanje prodaje in porabe ter za intervencije. Izplačila za pomoč pri pripravi blaga za zunanji trg so bila manjša za 12 odstotkov, intervencijski odkup kmetijskih pridelkov v letu 2000 ni bil potreben, izdatki za financiranje zalog pa so se glede na leto 1999 več kot za polovico zmanjšali (Volk, 2001, str. 16).

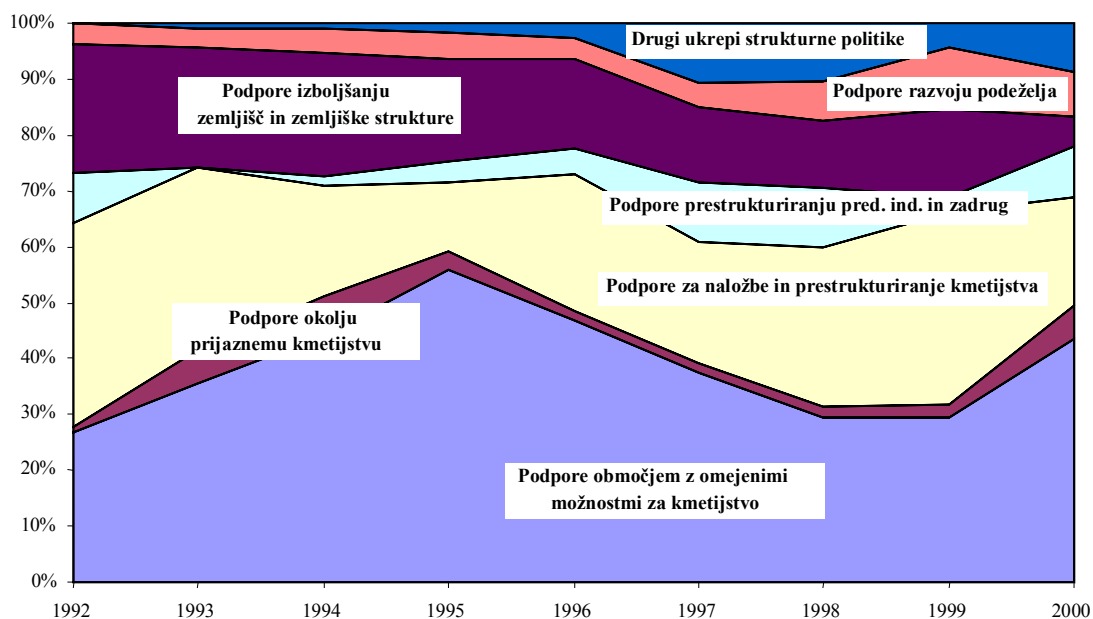
Za ukrepe kmetijske strukturne politike je bilo v letu 2000 izplačanih 8,8 mrd SIT (za 38 odstotkov več kot v letu 1999). Večina povečanja je šla na račun večjih izplačil za območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo, ki so v letu 2000 predstavljala skoraj 44 odstotkov vseh izdatkov za ukrepe strukturne politike. Za ta namen je bilo izplačanih 3,8 mrd SIT, skoraj dva krat več kot leta 1999 (prvo povečanje po treh letih). Večina sredstev je bila izplačana v obliki izravnalnih plačil na površino, ki so po zgledu SKP EU z letom 2000 nadomestila prejšnji sistem izravnalnih plačil (na glavo oziroma enoto prirasta). Pomembno so se v letu 2000 povečala tudi izplačila za okolju prijazno kmetijstvo, podpore za naložbe v predelovalno industrijo (prestrukturiranje živilske industrije, izgradnja hladilnic), medtem ko je bilo za podpore naložbam v kmetijska gospodarstva ter za podpore za izboljšanje zemljišč in zemljiške strukture, porabljenih precej manj sredstev kot leta 1999 (Volk, 1992, str. 17).

Slika 8: Struktura proračunskih izdatkov za ukrepe tržnocenovne politike

Vir: Interna gradiva Kmetijskega inštituta Slovenije, 2001.

Slika 9: Struktura proračunskih izdatkov za ukrepe kmetijske strukturne politike

Vir: Interna gradiva Kmetijskega inštituta Slovenije, 2001.

Za financiranje in sofinanciranje splošnih storitev za kmetijstvo je bilo v letu 2000 porabljenih 4,4 mrd SIT (za 4 odstotke manj kot v letu 1999). Zmanjšala so se izplačila za kmetijsko svetovanje, medtem ko so bila izplačila pri drugih skupinah splošnih storitev (raziskovalno-razvojno delo, izobraževanje, strokovno delo, obramba pred točo) večja kot v letu 1999.

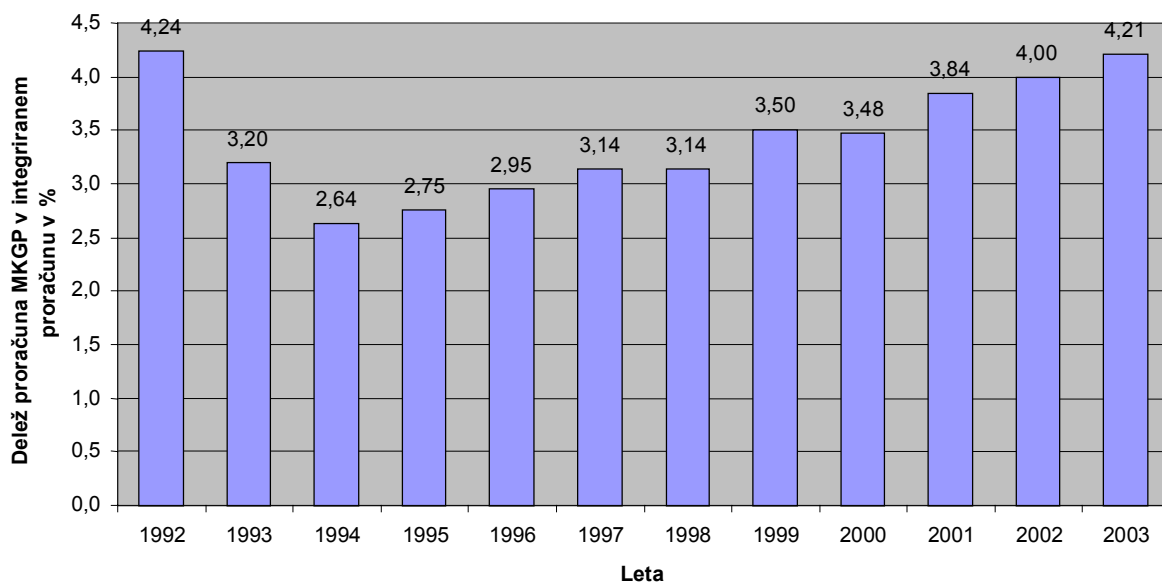
Proračunski izdatki, namenjeni financiranju kmetijske politike RS, so prikazani v tabeli 22.

Tabela 22: Proračunski izdatki namenjeni financiranju kmetijske politike v SIT

Proračunski izdatki	Realizacija 2001 v tisoč SIT	Plan 2002 v tisoč SIT	Plan 2003 v tisoč SIT
I. Steber	16 067.712	18.116.374	20 458.866
Ukrepi za stabilizacijo trga			
Intervencijski nakupi in cenovna kompenzacija kmetijskih proizvodov			
Podpora za trženje vina in sadja		595.171	644.800
Priprava proizvodov za izvoz			
Financiranje zalog in proizvodnje določenih kmetijskih proizvodov			
Kompenzacijska plačila			
Neposredna plačila	8 335.612	11 973.797	13 676.214
Ukrepi za stabilizacijo zunanjega in notranjega trga	7 732.100	5 547.406	6 137.852
II. Steber	8 957.488	15 182.390	17 126.423
Območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje	3 613.786	4 023.262	5 252.840
ECO plačila	16.676		
Območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje	3 597.110	4 023.262	5 252.840
Slovenski kmetijski okoljski program	1 542.781	2 527.767	2 640.997
Prestrukturiranje kmetijstva in živilsko-predelovalne industrije	2 831.615	7 802.153	8 335.320
SAPARD stroški finančnega memoranduma		2.872	7.447
SAPARD - tuje donacije		1 811.917	3 271.626
SAPARD - lastna sredstva		925.685	1 635.170
Agromelioracije	33.671	30.472	51.838
Hidromelioracije	35.797	91.775	125.309
Akumulacija	9.385		
Javni sklad RS za regionalni razvoj		1 500.000	
Javni sklad RS za regionalni razvoj - nakupi		500.000	
Združevanje zemljišč	120.666	166.195	176.807
Predhodne analize, inveticijska dokumentacija - trženje	16.729		
Ponovna vzpostavitev združenih zemljišč			
Nacionalni program namakanja	182.927		
Vzdrževanje namakalnega sistema Vogršček	19.840	38.186	38.355
Obnova pašnikov	75.814	68.462	93.716
Ukrepi za razvoj kmetijstva na lokalni ravni			
Podpora profesionalnim interesnim združenjem	79.292	78.936	79.482
Pilotski namakalni centri	1.960		
Sofinanciranje programov za prestrukturiranje živilskopredelovalne industrije			
Podpora za združenja proizvajalcev	1.277	48.685	58.600
Programi podpor za obnovo kmetijske proizvodnje	1 822.609	2 007.428	2 141.888
Programi podpor za živilsko-predelovalno industrijo	431.648	440.274	470.792
Vzdrževanje hidro-melioracijskih sistemov		91.266	184.290
Razvoj podeželja	969.305	829.208	897.266
Obnova vasi	198.934	183.592	201.545
Inovativni programi	183.761	141.395	150.489
Oskrba z vodo v Beli krajini			
Diverzifikacija podeželske ekonomije	176.319	169.037	186.132
Raziskovalne študije o razvoju podeželja			
Razvoj infrastrukture na podeželju	410.291	335.184	359.100
Vinske ceste			
Razvoj podeželja: obnova vasi in tuje donacije			
Skupaj I. in II. Steber	25 025.200	33 298.764	37 585.289

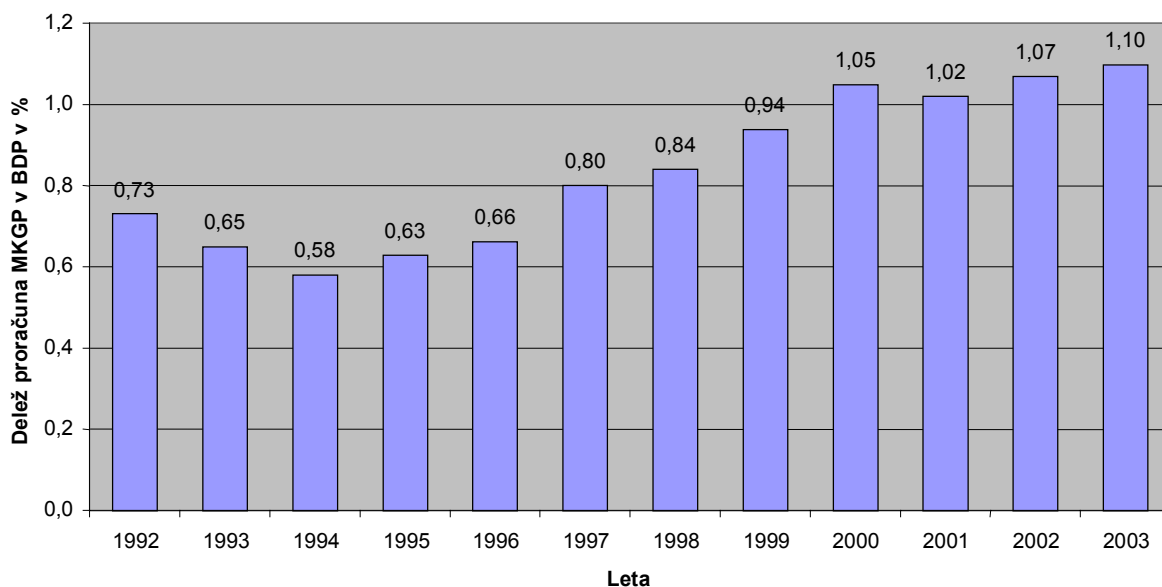
Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Slika 10: Delež proračuna MKGP v integriranem proračunu v odstotkih, od leta 1992 do leta 2003

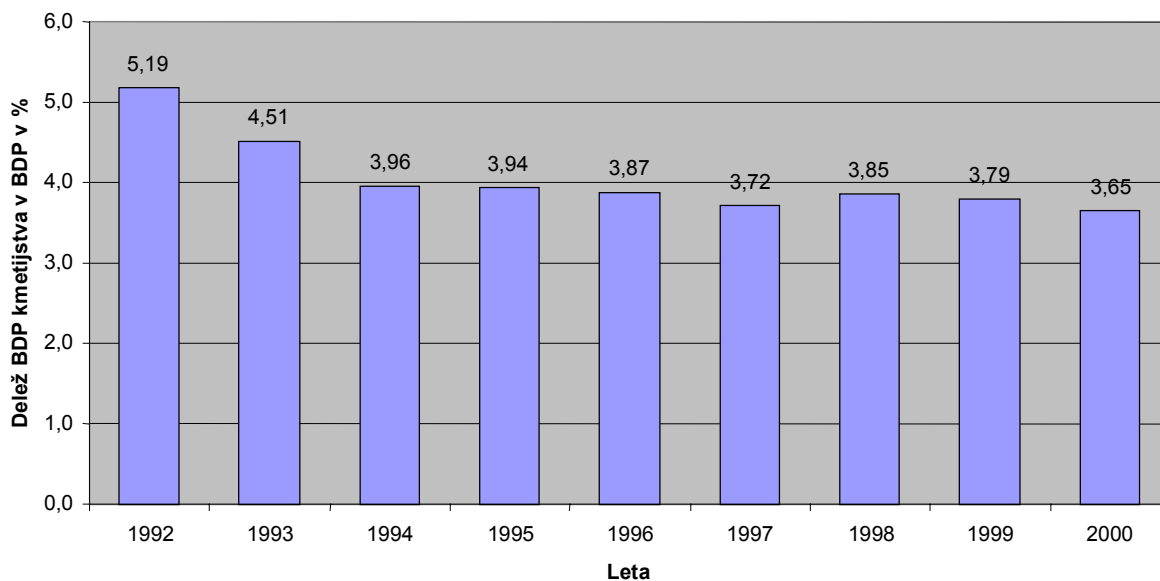
Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Slika 11: Delež proračuna MKGP v BDP v odstotkih, od leta 1992 do leta 2003

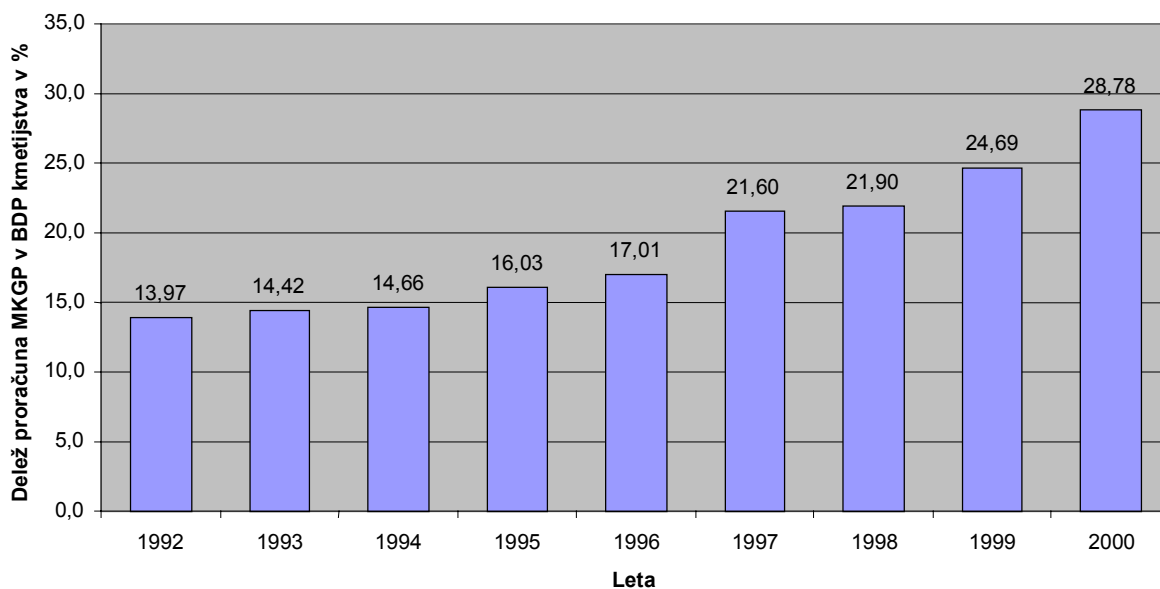
Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Slika 12: Delež BDP–kmetijstva v BDP v odstotkih, od leta 1992 do leta 2000

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Slika 13: Delež proračuna MKGP v BDP kmetijstva v odstotkih, od leta 1992 do leta 2000

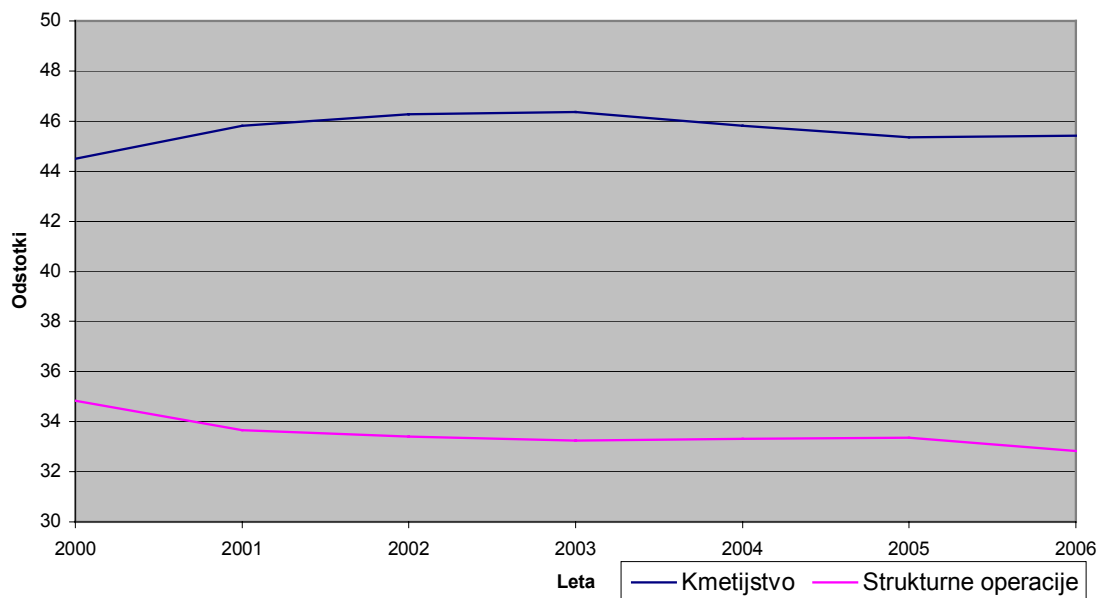

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

5 ANALIZA FINANCIRANJA SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE

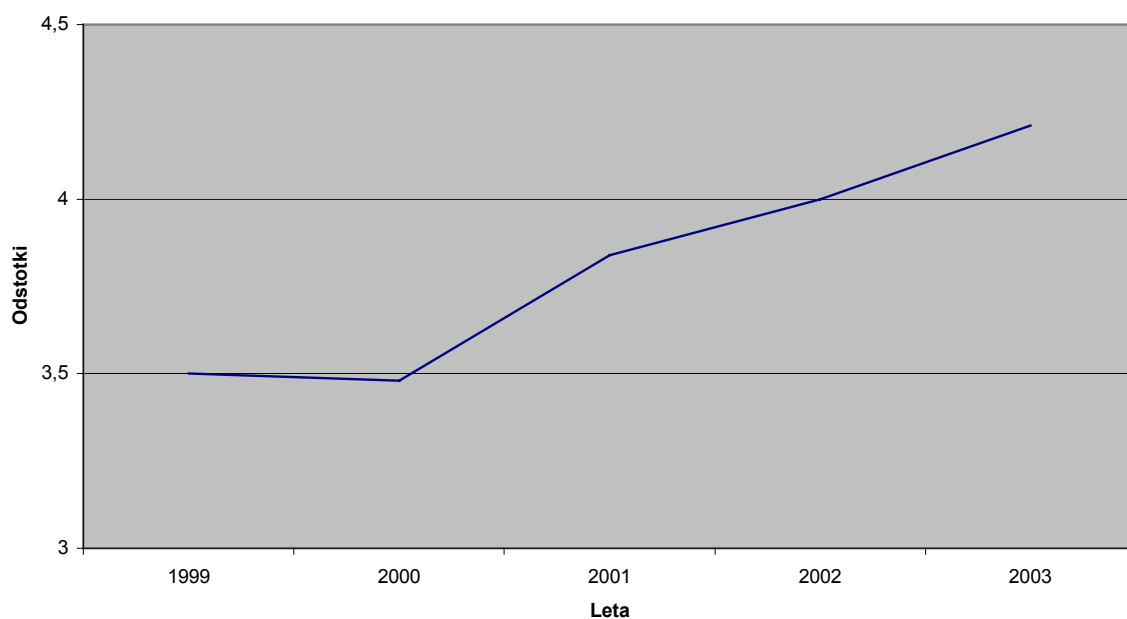
Izdatki, namenjeni SKP v EU, naj bi se v skupnem proračunu postopoma zmanjševali. Izdatki, namenjeni kmetijski politiki v RS, pa naj bi se postopoma povečevali.

Slika 14: Gibanje izdatkov, namenjenih financiranju SKP v proračunu EU, od leta 2000 do leta 2006, v odstotkih

Vir: Lasten.

Slika 15: Delež proračuna MKGP v proračunu RS v odstotkih, od leta 1999 do leta 2003

Vir: Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2002.

Pomembno vlogo pri financiranju SKP imajo plačilne agencije, katere države članice razvijejo za izvajanje nalog EKUJSA. Imajo predpisan in dogovorjen način delovanja. Nadzorovane so s strani evropskih in državnih finančno nadzornih organov. Plačilne agencije držav članic morajo biti akreditirane za izdatke jamstvenega in usmerjevalnega dela EKUJSA, opravljajo naloge odobravanja, izvedbe ter obračunavanja izplačil. Pomemben je notranji nadzor, zato imajo običajno plačilne agencije dve službi notranjo revizijsko službo in tehnično službo. Države članice so odgovorne za preverjanje izplačil. Evropska komisija preveri pogoje pod katerimi se izvajajo. Državam članicam sme podeliti finančna sredstva kot predplačila. Te ji redno pošiljajo informacije v zvezi z akreditiranimi plačilnimi agencijami, usklajevalnimi telesi ter v zvezi s transakcijami, ki jih financira jamstveni del EKUJSA. Vsako leto pred 30. aprilom Evropska komisija poravna račune plačilnih agencij. Možnost je, da zavrne financiranje. Običajno pride do sporazuma med državo članico in Evropsko komisijo. Države članice sprejmejo ukrepe, da so transakcije plačilnih agencij v skladu s pravili EU. Predstavniki Evropske komisije morajo imeti dostop do vseh knjig in drugih listin, ki se nanašajo na izdatke, ki jih financira EKUJSA. Preden se izvrši pregled Evropske komisije, je država članica pravočasno obveščena. Da je preverjanje bolj učinkovito, sodelujejo pri pregledih in preiskavah tudi upravne oblasti držav članic. Evropska komisija mora vsako leto predložiti Evropskemu parlamentu in Svetu finančno poročilo o upravljanju EKUJSA. Odbor EKUJSA sestavljajo predstavniki držav članic in Evropske komisije. Odbor EKUJSA obvesti Evropsko komisijo vseh plačilnih agencijah, ki so akreditirane v državah članicah. Plačilna agencija v RS je ARSKTRP, ustanovljena je bila z namenom prilagajanja SKP EU. Za izvajanje strukturnih ukrepov je ARSKTRP akreditirana, za tržnocenovne pa naj bi bila do 31. decembra 2002 oziroma do vstopa RS v EU. V ARSKTRP se opravljajo odobritev, izvršitev in računovodstvo plačil. ARSKTRP ima sektor za notranjo revizijo in službo za notranji nadzor. V okviru tržnocenovne politike so najpomembnejša neposredna plačila, v okviru strukturne pa izvajanje programa SAPARD.

Največ sredstev dobijo države članice iz skupnega proračuna EU za kmetijstvo. Pri večini držav prevladujejo sredstva za kmetijstvo. Ta sredstva močno izstopajo pri Franciji, Danski in Avstriji. V okviru sredstev za kmetijstvo pri večini držav prevladujejo sredstva za neposredna plačila. Belgija in Nizozemska imata v okviru sredstev za kmetijstvo največji delež sredstev za izvozna nadomestila, kar pomeni, da sta močno izvozna naravnani za izvoz rastlinskih in živalskih proizvodov. Posebnost Finske je, da največ izdatkov, v okviru kmetijstva, dobi za razvoj podeželja.

V Belgiji, v okviru kmetijstva prevladujejo izdatki za izvozna nadomestila, namenjenih jim je 27,4 odstotka izdatkov EU Belgiji, sledijo izdatki za neposredna plačila, razvoj podeželja in skladiščenje. V okviru strukturnih operacij je največji del sredstev namenjen Cilju 1-6,2 odstotka vseh izdatkov EU Belgiji. 81,1 odstotka sredstev EU Danski je namenjeno kmetijstvu, največ neposrednim plačilom 44,1 odstotek, sledijo izvozna nadomestila, skladiščenje in razvoj podeželja. Danska dobi za strukturne operacije 7,8 odstotkov sredstev EU Danski. Nemčija dobi največ sredstev za kmetijstvo 55,5 odstotkov in sicer za neposredna plačila 36,1 odstotek, za izvozna nadomestila 7,6 odstotkov, za razvoj podeželja 6,7 odstotkov in za skladiščenje 2,7 odstotkov. V okviru strukturnih operacij prevladujejo izdatki Cilja 1. Za Grčijo velja, da izdatki za strukturne operacije presegajo izdatke za kmetijstvo. Izdatki za strukturne operacije znašajo 50,2 odstotka sredstev EU Grčiji, izdatki za kmetijstvo pa 46,6 odstotkov. V okviru strukturnih operacij prevladujejo izdatki Cilja 1-39,1 odstotek, v okviru izdatkov za kmetijstvo pa izdatki za neposredna plačila 28,3

odstotki, izdatki za razvoj podeželja znašajo 2,6 odstotkov, za izvozna nadomestila 0,6 odstotkov in za skladiščenje 0,2 odstotka. Španija v okviru sredstev EU dobi več za kmetijstvo, vendar je znesek zelo blizu sredstvom, ki jih dobi za strukturne operacije. Za kmetijstvo dobi 50,4 odstotke sredstev EU Španiji, največ za neposredna plačila 31,4 odstotkov, sledijo sredstva za razvoj podeželja 3,6 odstotka, za izvozna nadomestila 1,9 odstotkov in skladiščenje 0,8 odstotkov. Za strukturne operacije dobi 46,9 odstotkov, največ 26,9 odstotkov, za Cilj 1. Francija dobi od vseh držav v okviru EU največ za kmetijstvo in sicer 73,9 odstotkov vseh sredstev EU Franciji, največ za neposredna plačila 49,6 odstotkov, sledijo sredstva za izvozna nadomestila 11 odstotkov in za razvoj podeželja 3,9 odstotkov ter v okviru sredstev EU Franciji tudi 20,7 odstotkov za strukturne operacije. Irska dobi največji del sredstev EU 64,7 odstotkov za kmetijstvo, od tega 47,9 odstotkov za strukturne operacije. Znotraj sredstev za kmetijstvo dobi 30,1 odstotek za neposredna plačila, sledijo pa zneski za razvoj podeželja 7 odstotkov, izvozna nadomestila 2,9 odstotkov in skladiščenje 2 odstotka. V okviru strukturnih operacij pa dobi 31,8 odstotkov sredstev EU za Cilj 1. Luksemburg dobi največ sredstev EU za notranje politike 70 odstotkov, za kmetijstvo 20,1 odstotek, znotraj tega največ za neposredna plačila 14,9 odstotkov sredstev EU, 9,9 odstotkov pa dobi za strukturne operacije. Nizozemska dobi največ sredstev EU za kmetijstvo 64,8 odstotkov, za izvozna nadomestila 32,8 odstotkov, za neposredna plačila 11,1 odstotek, 2,7 odstotkov za razvoj podeželja in 1,9 odstotkov za skladiščenje. Za Nizozemsko je pomemben izvoz. 21,5 odstotkov sredstev EU je namenjenih strukturnim operacijam. Avstrija, podobno kot Francija, 73,6 odstotkov sredstev EU Avstrije dobi za kmetijstvo, 31,9 odstotkov za neposredna plačila, 33,2 odstotka za razvoj podeželja, 5,1 odstotek za izvozna nadomestila ter 18,8 odstotkov strukturnim operacijam sredstev EU Avstriji. Portugalska dobi največ sredstev EU za strukturne operacije 73,9 odstotkov, za Cilj 1 pa 63,5 odstotkov. 20,2 odstotka vseh sredstev EU dobi za kmetijstvo, od tega največ za neposredna plačila 11,4 odstotke in 4,1 odstotek za razvoj podeželja. Finska za kmetijstvo dobi 52,7 odstotkov sredstev EU, od tega največ 24,1 odstotek za razvoj podeželja, 20,3 odstotke za neposredna plačila, 7,8 za izvozna nadomestila in 0,2 odstotka za skladiščenje. Za strukturne operacije pa dobi 39,3 odstotke. Švedska, 66,8 odstotkov sredstev EU, dobi za kmetijstvo, 43,2 za neposredna plačila, 14,7 za razvoj podeželja in 7,1 za izvozna nadomestila. 19,4 odstotke sredstev pa dobi za strukturne operacije. Velika Britanija, 52,3 odstotke sredstev dobi za kmetijstvo, 38,2 odstotka pa za strukturne operacije. Za neposredna plačila dobi 36,9 odstotkov, 5,3 odstotke za izvozna nadomestila in 2 odstotka za razvoj podeželja.

Tabela 23: Delež izdatkov EU državam članicam EU za kmetijstvo, strukturne operacije in notranje politike, ter delež znotraj teh za posamezna področja državam članicam EU leta 2000 v odstotkih

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB
Kmetijstvo	48,9	81,1	55,5	46,6	50,4	73,9	64,7	20,1	64,8	73,6	20,2	52,7	66,8	52,3
Neposredna plačila	13,7	44,1	36,1	28,3	31,4	49,6	30,1	14,9	11,1	31,9	11,4	20,3	43,2	36,9
Izvozna nadomestila	27,4	30,6	7,6	0,6	1,9	11,0	2,9	0,0	32,8	5,1	1,0	7,8	7,1	5,3
Skladiščenje	1,1	3,0	2,7	0,2	0,8	3,0	2,0	-0,09	1,9	1,8	-0,1	0,2	-2,8	-0,6
Razvoj podeželja	1,3	2,1	6,7	2,6	3,6	3,9	7,0	6,4	2,7	33,2	4,1	24,1	14,7	2,0
Ostalo	5,4	1,2	2,4	14,9	12,8	6,3	4,9	-1,0	16,3	1,6	3,9	0,4	4,7	8,8
Strukturne operacije	19,6	7,8	36,8	50,2	46,9	20,7	47,9	9,9	21,5	18,8	73,9	39,3	19,4	38,2
Cilj 1	6,2	0,0	23,4	39,1	26,9	3,8	31,8	0,0	1,1	3,0	63,5	13,2	9,3	11,6
Cilj 2	6,1	2,9	3,3	0,0	2,1	7,8	7,1	1,2	6,7	7,4	0,0	11,5	2,6	12,4
Cilj 3	4,0	1,7	4,7	0,0	1,1	6,3	4,8	3,6	10,8	4,3	0,0	4,9	4,6	8,6
Ostali strukturni ukrepi	1,4	2,5	2,7	0,0	1,4	0,6	1,6	4,5	0,8	2,8	0,0	8,4	1,3	0,8
Iniciative skupnosti	1,0	0,4	2,6	5,5	4,4	2,1	2,4	0,3	1,9	1,0	6,7	1,1	0,9	4,6
Inovacijski ukrepi in tehnične podpore	0,8	0,4	0,1	0,1	0,6	0,1	0,16	0,2	0,09	0,4	0,1	0,2	0,6	0,2
Kohezijski sklad	0,0	0,0	0,0	5,4	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,6	0,0	0,0	0,0
Notranje politike	31,5	11,1	7,7	3,1	2,6	5,4	5,2	70,0	13,8	7,6	3,6	7,9	13,7	9,6
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Lasten.

Tabela 24: Delež izdatkov za kmetijstvo in strukturne operacije EU državam članicam EU znotraj posamezne kategorije leta 2000 v odstotkih

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB
Kmetijstvo	48,9	81,1	55,5	46,6	50,4	73,9	64,7	20,1	64,8	73,6	20,2	52,7	66,8	52,3
Neposredna plačila	28,1	54,5	65,1	60,7	62,2	67,2	40,9	74,0	17,1	43,4	56,1	38,4	64,6	70,5
Izvozna nadomestila	56,0	37,8	13,7	1,2	3,8	14,9	30,3	0,0	50,7	7,0	4,9	14,8	10,6	10,1
Skladiščenje	2,2	3,7	4,8	0,4	1,5	4,1	-3,0	-0,4	2,9	2,4	-0,5	0,3	-4,2	-1,1
Razvoj podeželja	2,7	2,6	12,0	5,7	7,2	5,3	20,5	31,6	4,1	45,1	20,1	45,7	22,0	3,7
Ostalo	11,1	1,5	4,4	32,0	25,3	8,6	11,3	-5,1	25,2	2,2	19,4	0,8	7,1	16,8
Strukturne operacije	19,6	7,8	36,8	50,2	46,9	20,7	47,9	9,9	21,5	18,8	73,9	39,3	19,4	38,2
Cilj 1	32,0	0,0	63,5	77,9	57,3	18,1	78,7	0,0	4,9	16,0	85,9	33,5	47,8	30,4
Cilj 2	31,2	36,7	8,9	0,0	4,5	37,8	0,0	12,5	31,4	39,3	0,0	29,3	13,4	32,6
Cilj 3	20,6	21,2	12,9	0,0	2,4	30,4	0,0	36,5	50,3	22,7	0,0	12,4	23,9	22,5
Ostali strukturni ukrepi	7,0	31,5	7,2	0,0	2,9	2,8	0,0	45,2	4,1	14,7	0,0	21,3	6,9	2,0
Iniciative skupnosti	5,2	5,5	7,1	11,0	9,3	10,2	5,3	2,9	8,9	5,4	9,1	2,8	4,6	12,1
Inovacijski ukrepi in tehnične podpore	4,1	5,1	0,4	0,3	1,3	0,6	0,6	0,0	0,4	1,9	0,2	0,6	3,3	0,4
Kohezijski sklad	0,0	0,0	0,0	10,8	22,3	0,0	15,3	0,0	0,0	0,0	4,9	0,0	0,0	0,0
Notranje politike	31,5	11,1	7,7	3,1	2,6	5,4	5,2	70,0	13,8	7,6	3,6	7,9	13,7	9,6
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Lasten.

Tabela 25: Delež izdatkov za kmetijstvo in strukturne operacije EU državam članicam EU v BDP-EU 15 leta 2000 v odstotkih

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I
Kmetijstvo	0,01	0,01	0,06	0,03	0,06	0,11	0,02	0,06
Strukturne operacije	0,00	0,00	0,04	0,03	0,06	0,03	0,00	0,06
SKUPAJ	0,02	0,02	0,12	0,06	0,13	0,14	0,03	0,13

	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Kmetijstvo	0,00	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,05	0,48
Strukturne operacije	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,03	0,32
SKUPAJ	0,00	0,03	0,02	0,04	0,02	0,01	0,09	0,86

Vir: Lasten.

Največji delež izdatkov posamezne države članice EU **znotraj kmetijstva** ima v okviru neposrednih plačil Luksemburg³¹ in sicer 74 odstotkov sredstev namenja neposrednim plačilom, sledi Velika Britanija s 70,5, Francija s 67,2, Nemčija s 65,1, Švedska s 64,6, Španija z 62,2, Grčija s 60,7, Portugalska s 56,1, Danska s 54,5, Avstrija s 43,4, Irska s 40,9, Finska z 38,4, Belgija z 28,1 in Nizozemska s 17,1 odstotkom. V okviru izvoznih nadomestil ima največji delež izdatkov Belgija in sicer 56 odstotkov sredstev znotraj kmetijstva, sledi Nizozemska s 50,6, Danska s 37,8, Irska s 30,3, Francija s 14,9, Finska s 14,8, Nemčija s 13,7, Švedska z 10,6, Velika Britanija z 10,1, Avstrija s 7, Portugalska s 4,9, Španija s 3,8 in Grčija z 1,2 odstotkoma. V okviru izdatkov za skladiščenje ima Nemčija znotraj kmetijstva 4,8 odstotkov sredstev, sledi ji Francija s 4,1, Danska s 3,7, Nizozemska z 2,9, Avstrija z 2,4, Belgija z 2,2, Španija z 1,5, Grčija z 0,4 in Finska z 0,3 odstotki. V okviru razvoja podeželja, Finska namenja znotraj kmetijstva 45,7 odstotkov sredstev, sledi Avstrija z 45,1, Luksemburg z 31,6, Švedska z 22, Irska z 20,5, Portugalska z 20,1, Nemčija z 12, Španija s 7,2, Grčija s 5,7, Francija s 5,3, Nizozemska s 4,1, Velika Britanija s 3,7, Belgija z 2,7 in Danska z 2,6 odstotki. Znotraj strukturnih operacij posamezne države članice EU za Cilj 1, največ sredstev nameni Portugalska 85,9, Irska 78,7, Grčija 77,9, Nemčija 63,5, Španija 57,3, Švedska 47,8, Finska 33,5, Belgija 32, Velika Britanija 30,4, Finska 18,1, Avstrija 16 in Nizozemska 4,9 odstotkov.

Največji delež izdatkov EU državam članicam za kmetijstvo v BDP EU-15 ima Francija in sicer 0,11 odstotkov, sledijo Nemčija, Italija in Španija z 0,06 odstotki ter Velika Britanija z 0,05 odstotki, Grčija 0,03 odstotki, Irska in Nizozemska z 0,02 odstotkoma, ter Belgija, Danska in Avstrija z 0,01 odstotkom. Pri izdatkih za strukturne operacije EU državam članicam v BDP EU-15, imata največji delež 0,06 odstotkov Španija in Italija, Nemčija 0,04 odstotke ter Grčija, Francija, Portugalska in Velika Britanija 0,03 odstotke.

³¹ Luksemburg ni pomembna kmetijska država.

Tabela 26: Delež izdatkov po področjih, ki jih države članice dobijo od EU v BDP posamezne države članice, leta 2000, v odstotkih

	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Kmetijstvo	0,39	0,74	0,28	2,11	0,90	0,64	1,63	0,43	0,10	0,36	0,50	0,57	0,55	0,32	0,26	0,48
Neposredna plačila	0,11	0,40	0,18	1,28	0,56	0,43	0,66	0,28	0,07	0,06	0,22	0,32	0,21	0,21	0,19	0,29
Izvozna nadomestila	0,22	0,28	0,04	0,03	0,03	0,10	0,49	0,03	0,00	0,18	0,03	0,03	0,08	0,03	0,03	0,01
Skladiščenje	0,01	0,03	0,01	0,01	0,01	0,03	-0,05	0,02	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	-0,01	0,00	0,01
Razvoj podeželja	0,01	0,02	0,03	0,12	0,06	0,03	0,33	0,06	0,03	0,01	0,22	0,11	0,25	0,07	0,01	0,05
Ostalo	0,04	0,01	0,01	0,68	0,23	0,05	0,18	0,05	-0,01	0,09	0,01	0,11	0,00	0,02	0,04	0,06
Strukturne operacije	0,15	0,07	0,19	2,28	0,84	0,18	0,80	0,44	0,05	0,12	0,13	2,08	0,41	0,09	0,19	0,32
Cilj 1	0,05	0,00	0,12	1,77	0,48	0,03	0,63	0,29	0,00	0,01	0,02	1,79	0,14	0,05	0,06	0,18
Cilj 2	0,05	0,03	0,02	0,00	0,04	0,07	0,00	0,07	0,01	0,04	0,05	0,00	0,12	0,01	0,06	0,05
Cilj 3	0,03	0,02	0,02	0,00	0,02	0,05	0,00	0,04	0,02	0,06	0,03	0,00	0,05	0,02	0,04	0,04
Ostali strukturni ukrepi	0,01	0,02	0,01	0,00	0,02	0,01	0,00	0,01	0,02	0,00	0,02	0,00	0,09	0,01	0,00	0,01
Iniciative skupnosti	0,01	0,00	0,01	0,25	0,08	0,02	0,04	0,02	0,00	0,01	0,01	0,19	0,01	0,00	0,02	0,03
Inovativni ukrepi in tehnična podpora	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kohezijski sklad	0,00	0,00	0,00	0,25	0,19	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,02
Notranje politike	0,25	0,10	0,04	0,14	0,05	0,05	0,08	0,05	0,35	0,08	0,05	0,16	0,08	0,07	0,05	0,06
SKUPAJ	0,79	0,92	0,51	4,53	1,79	0,87	2,51	0,92	0,50	0,56	0,68	2,82	1,05	0,48	0,50	0,86

Vir: Lasten.

Največji delež izdatkov EU za kmetijstvo v BDP posamezne države članice je pri Grčiji (2,11 odstotkov), Irski (1,63 odstotke) in Španiji (0,9 odstotkov). Enako velja za neposredna plačila EU državam članicam. Sprememba je pri izdatkih za izvozna nadomestila. Izvozna nadomestila EU državam članicam v BDP držav članic zajemajo največji delež pri Irski (0,49 odstotkov), Danski (0,28 odstotkov) in Belgiji (0,22 odstotka). Delež izdatkov EU za strukturne operacije v BDP posamezne države članice je največji pri Grčiji (2,28 odstotkov), Portugalski (2,08 odstotkov) in Španiji (0,84 odstotke).

Leta 2000 delež izdatkov EU: Grčiji za kmetijstvo zajema 2,11 odstotka BDP Grčije; 1,63 odstotka BDP Irske, 0,90 odstotka BDP Španije, 0,74 odstotka BDP Danske, 0,64 odstotka BDP Francije, 0,57 odstotka BDP Portugalske, 0,55 odstotka BDP Finske, 0,50 odstotka BDP Avstrije, 0,43 odstotka BDP Italije, 0,39 odstotka BDP Belgije, 0,36 odstotka BDP Nizozemske, 0,32 odstotka BDP Švedske, 0,28 odstotka BDP Nemčije in 0,1 odstotka BDP Luksemburg. Delež izdatkov EU državam članicam za neposredna plačila v BDP posamezne države članice: zajema 1,28 odstotka BDP Grčije, 0,66 odstotka BDP Irske, 0,56 odstotka BDP Španije, 0,43 odstotka BDP Francije, 0,40 odstotka BDP Danske, 0,32 odstotka BDP Portugalske, 0,28 odstotka BDP Italije, 0,22 odstotka BDP Avstrije, 0,21 odstotka BDP Finske in Švedske, 0,19 odstotka BDP Velike Britanije, 0,18 odstotka BDP Nemčije, 0,11 odstotka BDP Belgije, 0,07 odstotka BDP Luksemburga in 0,06 BDP Nizozemske. Delež izdatkov EU državam članicam za izvozna nadomestila zajema 0,49 odstotka BDP Irske, 0,28 BDP odstotka Danske, 0,22 odstotka BDP Belgije, 0,18 odstotka BDP Nizozemske, 0,1 odstotka BDP Francije, 0,08 odstotka BDP Finske, 0,04 odstotka BDP Nemčije ter 0,03 odstotke BDP Avstrije, Španije, Švedske, Portugalske, Italije, Velike Britanije in Grčije. Delež izdatkov EU državam članicam za skladiščenje v BDP posamezne države članice: zajema 0,03 odstotke BDP Danske in Francije, 0,02 odstotka BDP Italije ter 0,01 odstotka BDP Nemčije, Španije, Avstrije, Nizozemske, Grčije in Belgije. Delež izdatkov EU državam članicam za razvoj podeželja v BDP posamezne države članice zajema: 0,33 odstotka BDP Irske, 0,25 odstotka BDP Finske, 0,22 odstotka BDP Avstrije, 0,12 odstotka BDP Grčije, 0,11 odstotka BDP Portugalske, 0,07 odstotka BDP Švedske, 0,06 odstotka BDP Italije in Španije, 0,03 odstotke Francije, Nemčije in Luksemburga, 0,02 odstotka BDP Danske ter 0,01 odstotka BDP Nizozemske, Belgije ter Velike Britanije. Delež izdatkov EU državam članicam za strukturne operacije v BDP posamezne države članice zajema: 2,28 odstotka BDP Grčije, 2,08 odstotka BDP Portugalske, 0,84 odstotka BDP Španije, 0,80 odstotka BDP Irske, 0,44 odstotka BDP Italije, 0,41 odstotka BDP Finske, 0,19 odstotka BDP Velike Britanije ter Nemčije, 0,18 odstotka BDP Francije, 0,15 odstotka BDP Belgije, 0,13 odstotka BDP Avstrije, 0,12 odstotka BDP Nizozemske, 0,09 odstotka BDP Švedske, 0,07 odstotka BDP Danske ter 0,05 odstotka BDP Luksemburga. Delež izdatkov EU državam članicam za Cilj 1 znotraj Strukturnih operacij posamezne države članice zajema: 1,79 odstotka BDP Portugalske, 1,77 odstotka BDP Grčije, 0,63 odstotka BDP Irske, 0,48 odstotka BDP Španije, 0,29 odstotka BDP Italije, 0,14 odstotka BDP Finske, 0,12 odstotka BDP Nemčije, 0,06 odstotka BDP Velike Britanije, 0,05 odstotka BDP Belgije in Švedske, 0,03 odstotke BDP Francije, 0,02 odstotka BDP Avstrije ter 0,01 odstotka BDP Nizozemske. Skupni izdatki EU državam članicam v BDP držav članic znašajo: 4,53 odstotka BDP Grčije, 2,82 odstotka BDP Portugalske, 2,51 odstotka BDP Irske, 1,79 odstotka BDP Španije, 1,05 odstotka BDP Finske, 0,92 odstotka BDP Italije in Danske, 0,87 odstotka BDP Francije, 0,79 odstotka BDP Belgije, 0,68 odstotka BDP Avstrije, 0,56 odstotka BDP Nizozemske, 0,51 odstotka BDP Nemčije, 0,50 odstotka BDP Luksemburga in Velike Britanije ter 0,48 odstotka BDP Švedske.

Tabela 27: Razmerje med sredstvi, ki so jih države članice EU dobile od EU in sredstvi, ki so jih vplačale v skupni proračun EU leta 2000

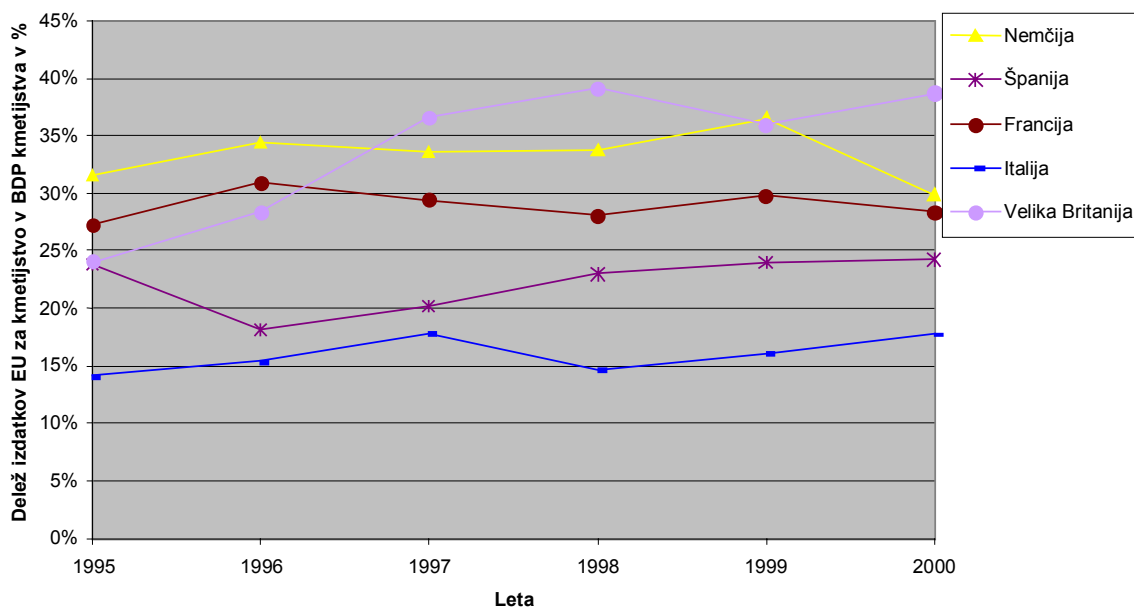
	B	D	NE	GR	ŠP	F	IR	I
Dobljena sredstva	1958	1615,1	10 232,8	5570,9	10 900,7	12 187,7	2600,2	10 770,9
Vplačana sredstva	3388,6	1684,8	21 774,9	1333,8	6445,4	14 510,9	1074,4	10 999,9
Razmerje	0,58	0,96	0,47	4,18	1,69	0,84	2,42	0,98

	L	NI	A	P	FIN	ŠV	VB	Skupaj
Dobljena sredstva	105,5	2226,7	1384,5	3245,6	1380	1194,5	7768,2	73 141,3
Vplačana sredstva	185,4	5496,7	2093,6	1255	1225,7	2632,9	13867	87 969,2
Razmerje	0,57	0,41	0,66	2,59	1,13	0,45	0,56	0,83

Vir: Lasten.

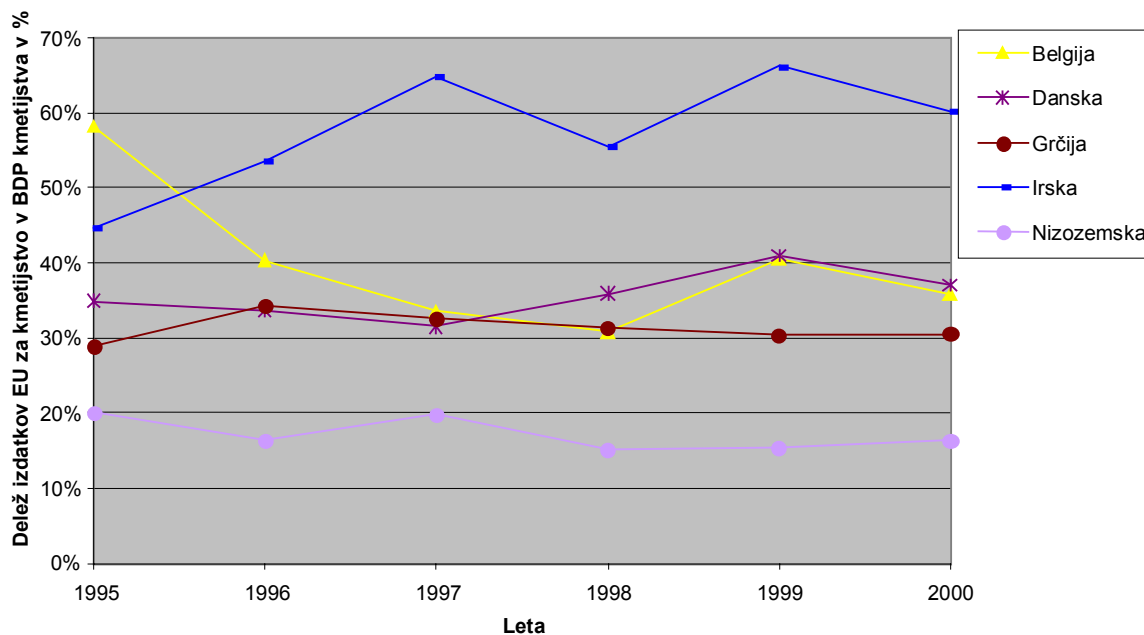
Grčija je leta 2000 dobila 4,18 krat več sredstev iz skupnega proračuna EU kot jih je vplačala, Portugalska 2,59 krat več, Irska 2,42 krat, Španija 1,69 krat in Finska 1,13 krat več, kot jih je vplačala. Italija je dobila 0,98 vplačanih sredstev, Danska 0,96, Francija 0,84, Avstrija 0,66, Belgija 0,58, Luksemburg 0,57, Velika Britanija 0,56, Nemčija 0,47, Švedska 0,45 in Nizozemska 0,41 vplačanih sredstev.

Slika 16: Delež izdatkov EU državam članicam za kmetijstvo, v BDP kmetijstva države članice v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

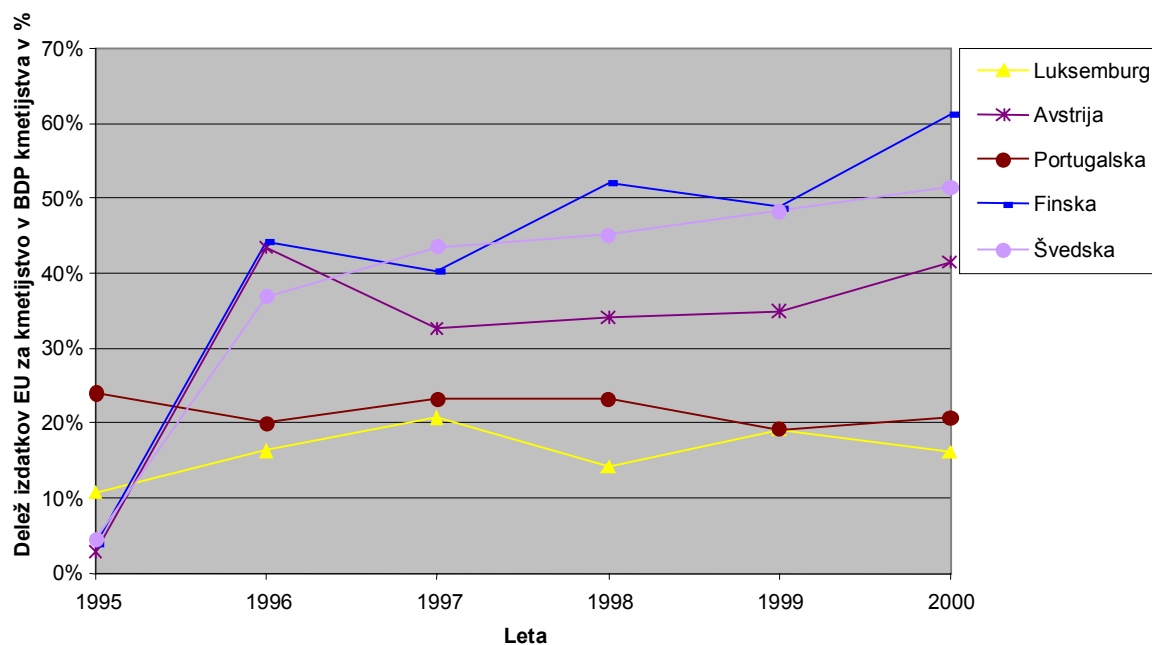
Vir: Lasten.

Slika 17: Delež izdatkov EU državam članicam za kmetijstvo, v BDP kmetijstva države članice v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

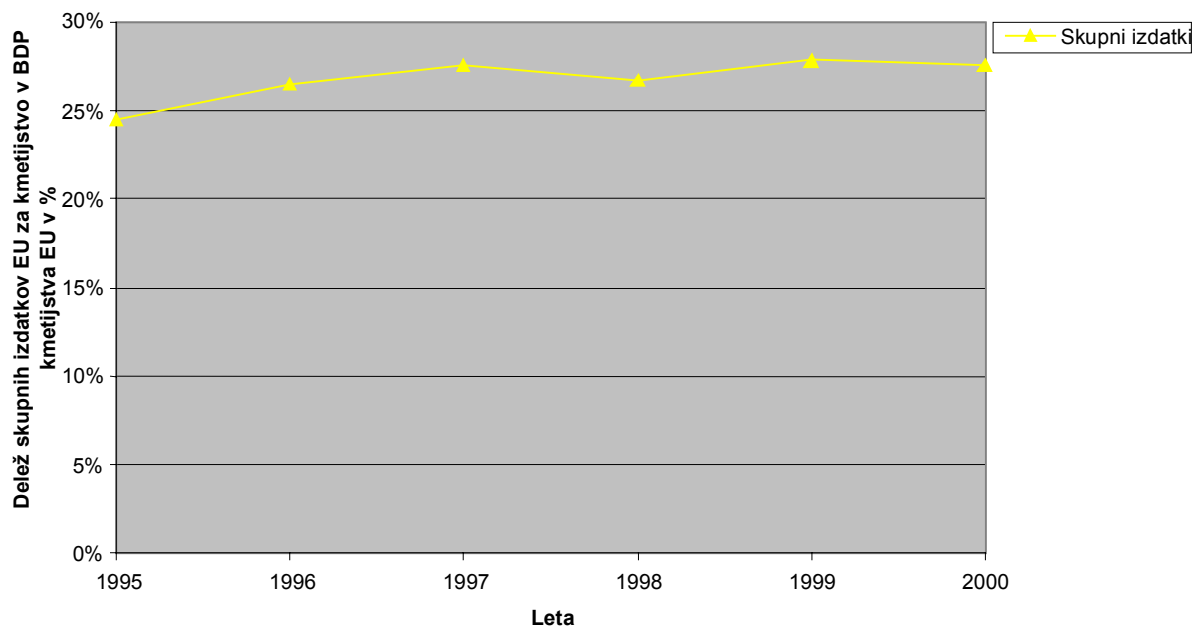
Vir: Lasten.

Slika 18: Delež izdatkov EU državam članicam za kmetijstvo, v BDP kmetijstva države članice v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

Vir: Lasten.

Slika 19: Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva EU, v odstotkih od leta 1995 do leta 2000

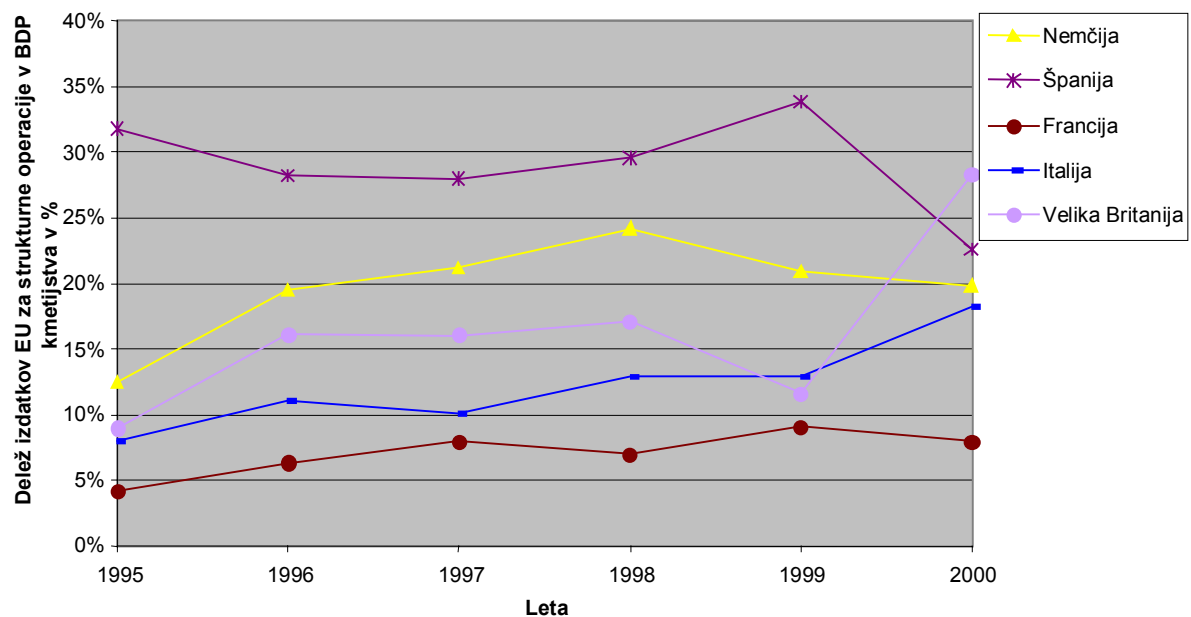

Vir: Lasten.

Skupni izdatki EU za kmetijstvo, v BDP-kmetijstva EU, so v letih 1995-2000 narasli iz 24 na 28 odstotkov, torej so se leta 2000 glede na leto 1995 povečali za 13 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo državam članicam EU, v BDP kmetijstva držav članic, se je leta 2000 glede na leto 1995 najbolj povečal pri Veliki Britaniji (za 61 odstotkov), Luksemburgu (za 52 odstotkov) in pri Švedski (za 39 odstotkov), zmanjšal pa se je največ pri Belgiji (za 38 odstotkov), Nizozemski (za 18 odstotkov) in Portugalski (za 14 odstotkov). Nemčija je imela leta 1995, 32 odstotkov izdatkov EU, namenjenih za kmetijstvo v BDP kmetijstva Nemčije, leta 2000 se je delež znižal na 30 odstotkov, leta 1996, 1997, 1998 je znašal 34 odstotkov, leta 1999 pa 37 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Nemčije, se je leta 2000 glede na leto 1995 zmanjšal za 5 odstotkov. Za Španijo velja, da je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Španije, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 2 odstotka. Delež izdatkov EU za kmetijstvo v BDP kmetijstva Francije je, leta 1995 znašal 27 odstotkov, leta 2000 28 odstotkov, leta 1996 31 odstotkov, leta 1997 29 odstotkov, leta 1998 28 odstotkov in leta 1999 30 odstotkov. Delež izdatkov EU, v BDP kmetijstva Francije se je, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 4 odstotke. V Italiji je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Italije, leta 1995 znašal 14 odstotkov, leta 2000 18 odstotkov, delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Italije pa se je, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 26 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Velike Britanije se je, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 61 odstotkov, leta 1995 je znašal 24 odstotkov, leta 2000 pa 39 odstotkov. Za Belgijo velja, da je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva močno padel, leta 1995 je znašal 58 odstotkov, leta 2000 36 odstotkov, leta 1996 40 odstotkov, leta 1997 34 odstotkov, leta 1998 31 odstotkov, leta 1999 pa 41 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Danske je leta 1995 znašal 35 odstotkov, leta 2000 37 odstotkov, leta 1996 34 odstotkov, leta 1997 32 odstotkov, leta 1998 36 odstotkov in

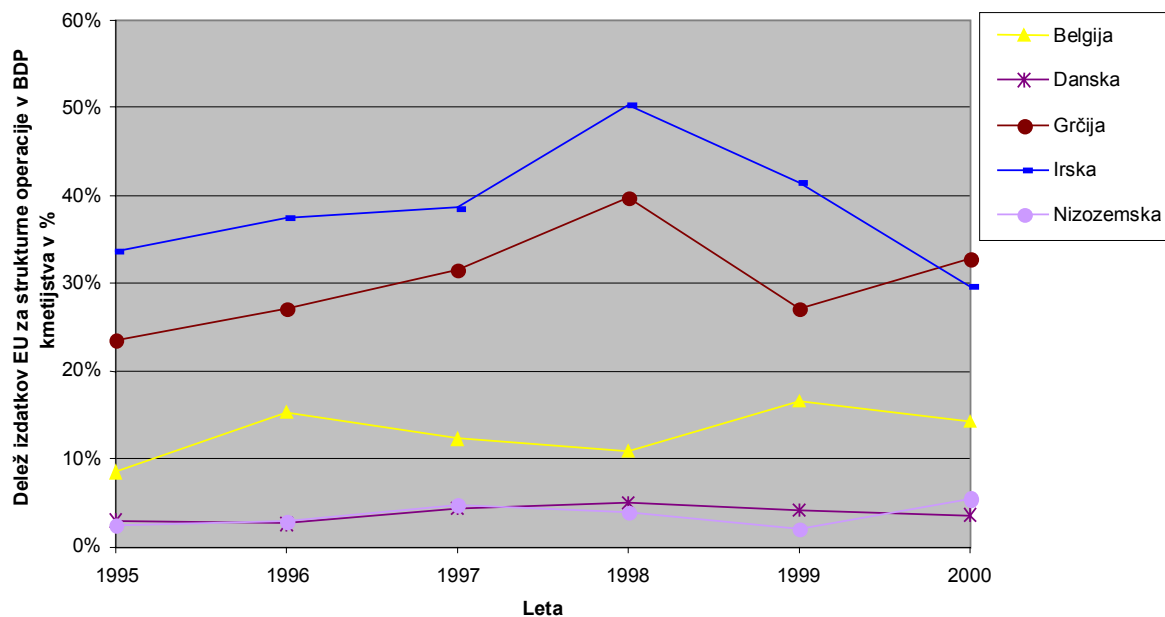
leta 1999 41 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Danske se je, od leta 1995 do leta 2000, povečal za 6 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo Grčiji v BDP kmetijstva Grčije je leta 1995 znašal 29 odstotkov, leta 2000 31 odstotkov, leta 2000 je glede na leto 1995, narasel za 6 odstotkov. Za Irsko velja, da je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Irske, leta 1995 znašal 45 odstotkov, leta 2000 pa 60 odstotkov, delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Irske se je, od leta 1995 do leta 2000, povečal za 35 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, se je v BDP kmetijstva Nizozemske, leta 2000 glede na leto 1995, zmanjšal za 18 odstotkov, leta 1995 je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Nizozemske znašal 20 odstotkov, leta 2000 pa 16 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, se je v BDP kmetijstva Luksemburga, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 52 odstotkov. Za Avstrijo velja, da se je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Avstrije, leta 2000 glede na leto 1996, zmanjšal za 5 odstotkov. Za Portugalsko se je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Portugalske, leta 2000 glede na leto 1995, zmanjšal za 14 odstotkov. Za Finsko velja, da se je delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Finske, leta 2000 glede na leto 1996, povečal za 38 odstotkov. Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva Švedske, leta 2000 glede na leto 1996, povečal za 39 odstotkov.

Slika 20: Delež izdatkov EU državam članicam za strukturne operacije, v BDP kmetijstva države članice, v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

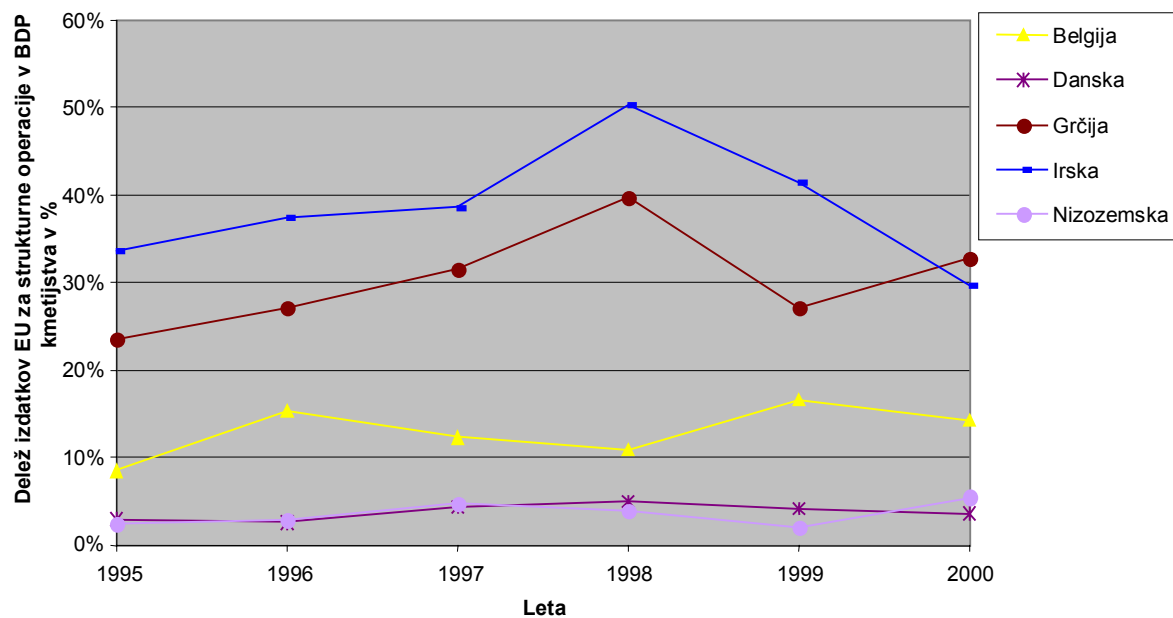
Vir: Lasten.

Slika 21: Delež izdatkov EU državam članicam za strukturne operacije, v BDP kmetijstva države članice, v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

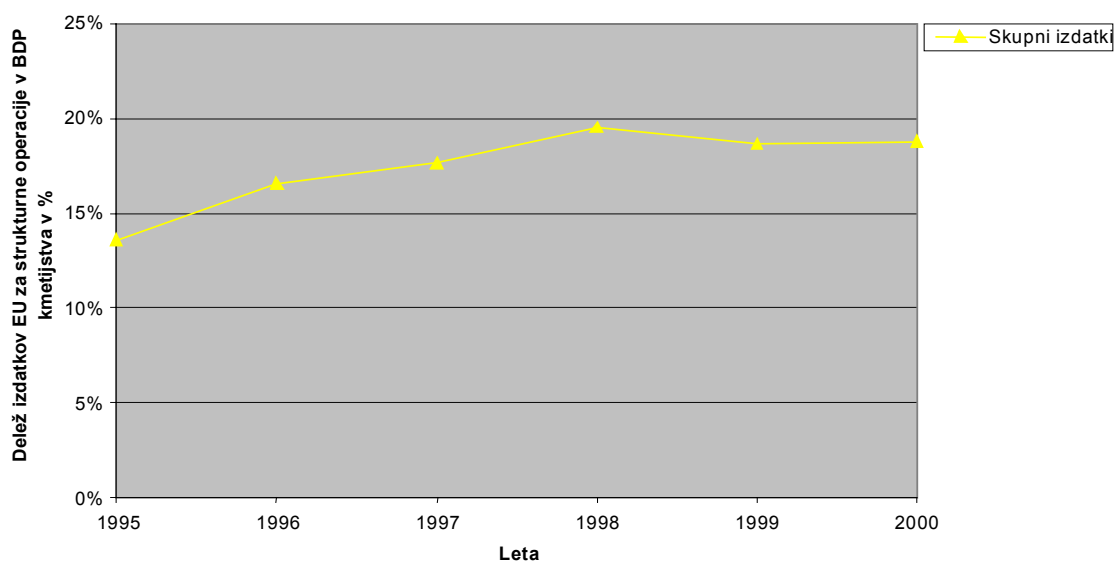
Vir: Lasten.

Slika 22: Delež izdatkov EU državam članicam za strukturne operacije, v BDP kmetijstva države članice, v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

Vir: Lasten.

Slika 23: Delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva EU, v odstotkih, od leta 1995 do leta 2000

Vir: Lasten.

Delež izdatkov EU za strukturne operacije, je v BDP kmetijstva EU, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 38 odstotkov. Delež izdatkov EU državam članicam za strukturne operacije v BDP kmetijstva držav članic, je, leta 2000 glede na leto 1995, najbolj narasel pri Finski (za 330 odstotkov), Veliki Britaniji (za 215 odstotkov), Nizozemski (za 128 odstotkov), Italiji (za 127 odstotkov) in pri Franciji in Švedski (za 91 odstotkov), zmanjšal se je najbolj pri Luksemburgu (za 37 odstotkov), Španiji (za 29 odstotkov), Irski (12 odstotkov) in Portugalski (za 10 odstotkov). Za Nemčijo velja, da je delež izdatkov EU za strukturne operacije v BDP kmetijstva Nemčije, leta 2000 glede na leto 1995, večji za 59 odstotkov, za Španijo velja, da je delež izdatkov EU za strukturne operacije v BDP kmetijstva Španije, leta 2000 glede na leto 1995 nižji za 29 odstotkov, V Franciji je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Francije, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 91 odstotkov, v Italiji je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Italije, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 127 odstotkov, delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Velike Britanije, je, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 215 odstotkov, za Belgijo velja, da je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Belgije, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 69 odstotkov, na Danskem je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Danske, leta 2000 glede na leto 1995, narasel za 20 odstotkov, za Grčijo velja, da se je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Grčije, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 40 odstotkov, na Irskem se je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Irske, zmanjšal za 12 odstotkov, na Nizozemskem se je delež izdatkov za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Nizozemske, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 128 odstotkov, v Luksemburgu se je delež izdatkov za strukturne operacije EU, v BDP kmetijstva Luksemburga, zmanjšal za 37 odstotkov, delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Avstrije, se je, leta 2000 glede na leto 1995, povečal za 10 odstotkov, na Portugalskem se je delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva Portugalske, zmanjšal za 10 odstotkov, na Finskem se je delež izdatkov EU za strukturne operacije Finski, v BDP kmetijstva Finske, leta 2000 glede na leto 1995 povečal za 330 odstotkov ter delež izdatkov za strukturne operacije EU, v BDP kmetijstva Švedske, se je, leta 2000 glede na leto 1995 povečal za 91 odstotkov.

6 SKLEP

SKP se uvršča med pomembnejše skupne evropske politike. Izdatki, namenjeni financiranju SKP naj bi se postopoma zmanjševali. Izdatki za vodenje SKP se plačujejo preko EKUJSA. Za izvajanje nalog EKUJSA, države članice razvijejo posebne plačilne agencije, ki imajo dogovorjen in predpisan način delovanja, nadzorujejo pa jih evropski in državni finančno nadzorni organi. EKUJS je sestavljen iz jamstvenega in usmerjevalnega dela. Plačilne agencije držav članic morajo biti akreditirane za izdatke jamstvenega in usmerjevalnega dela EKUJSA, opravljajo naloge odobravanja, izvedbe ter obračunavanja izplačil. Pomemben je notranji nadzor, zato imajo običajno plačilne agencije dve službi notranjo revizijsko službo in tehnično službo. Države članice so odgovorne za preverjanje izplačil. Evropska komisija preveri pogoje pod katerimi se izvajajo. Državam članicam sme podeliti finančna sredstva kot predplačila. Te ji redno pošiljajo informacije v zvezi z akreditiranimi plačilnimi agencijami, usklajevalnimi telesi ter v zvezi s transakcijami, ki jih financira jamstveni del EKUJSA. Vsako leto pred 30. aprilom Evropska komisija poravnava račune plačilnih agencij. Možnost je, da zavrne financiranje. Običajno pride do sporazuma med državo članico in Evropsko komisijo. Države članice sprejmejo ukrepe, da so transakcije plačilnih agencij v skladu s pravili EU. Predstavniki Evropske komisije morajo imeti dostop do vseh knjig in drugih listin, ki se nanašajo na izdatke, ki jih financira EKUJS. Preden se izvrši pregled Evropske komisije, je država članica pravočasno obveščena. Da je preverjanje bolj učinkovito, sodelujejo pri pregledih in preiskavah tudi upravne oblasti držav članic. Evropska komisija mora vsako leto predložiti Evropskemu parlamentu in Svetu finančno poročilo o upravljanju EKUJSA. Odbor EKUJSA sestavljajo predstavniki držav članic in Evropske komisije. Odbor EKUJSA obvesti Evropsko komisijo vseh plačilnih agencijah, ki so akreditirane v državah članicah. Največ sredstev tržnecenovne politike je namenjenih rastlinskim proizvodom-poljščinam, manj živalskim, znotraj živalskih pa največ govedini in teletini.

Države članice dobijo največ sredstev za kmetijstvo iz skupnega proračuna EU, pri večini držav, znotraj sredstev za kmetijstvo prevladujejo sredstva za neposredna plačila. Leta 2000 ta sredstva, izstopajo pri Franciji, Danski in Avstriji. Francija dobi v okviru sredstev EU največji delež za kmetijstvo 73,9 odstotkov vseh sredstev EU Franciji in sicer največ za neposredna plačila (49,6 odstotkov), za strukturne operacije 20,7 odstotkov. Danski je za kmetijstvo namenjenih 81,1 odstotek sredstev EU, največ neposrednim plačilom (44,1 odstotek), za strukturne operacije pa Danska dobi 7,8 odstotkov sredstev EU. Avstrija dobi za kmetijstvo 73,6 odstotkov vseh sredstev EU, namenjenih njim, od tega 31,9 odstotkov za neposredna plačila ter 18,8 odstotkov sredstev za strukturne operacije. Belgija in Nizozemska imata znotraj sredstev za kmetijstvo največji delež sredstev za izvozna nadomestila in sicer, Belgija 27,4 odstotke Nizozemska pa 32,8 odstotkov vseh sredstev, ki jim jih je znotraj kmetijstva namenila EU. Posebnost Finske je, da znotraj kmetijstva največ sredstev nameni razvoju podeželja (24,1 odstotek vseh sredstev EU namenjenih njim. Največ sredstev za strukturne operacije znotraj sredstev EU državi članici EU, dobijo Portugalska (73,9 odstotkov), Grčija (50,2 odstotka) in Irska (47,9 odstotkov).

Leta 2000 imajo, v okviru neposrednih plačil, največji delež izdatkov znotraj kmetijstva Velika Britanija (70,5 odstotkov), Francija (67,2 odstotka) in Nemčija (65,1 odstotek). V okviru izvoznih nadomestil imajo največji delež izdatkov Belgija (56 odstotkov), Nizozemska (50,6 odstotkov) in Danska (37,8 odstotkov). V okviru izdatkov za skladiščenje imajo največji delež Nemčija (4,8 odstotkov), Francija (4,1 odstotek) in Danska (3,7 odstotkov). Finska ima v okviru izdatkov za razvoj podeželja 45,7 odstotkov, Avstrija 45,1 odstotek in Švedska 22

odstotkov. Največji delež izdatkov EU državam članicam za kmetijstvo, v BDP EU-15, leta 2000, ima Francija (0,11 odstotkov), sledijo Nemčija, Italija in Španija z 0,06 odstotki ter Velika Britanija z 0,05 odstotki. Pri izdatkih za strukturne operacije EU državam članicam v BDP EU-15, imata največji delež (0,06 odstotkov) Španija in Italija, Nemčija pa 0,04 odstotki.

Delež izdatkov EU za kmetijstvo državam članicam EU, v BDP države članice, leta 2000, je največji pri Grčiji (2,11 odstotkov), Irski (1,63 odstotke) ter Španiji (0,90 odstotke), najmanjši pa pri Veliki Britaniji (0,26 odstotkov), Nemčiji (0,28 odstotkov) ter Švedski (0,32 odstotka). Delež izdatkov EU za strukturne operacije državam članicam EU, v BDP države članice, leta 2000, je največji pri Grčiji (2,28 odstotka), Portugalski (2,08 odstotkov) ter pri (Španiji 0,84 odstotkov), najmanjši pa pri Danski (0,07 odstotkov), Švedski (0,09 odstotkov) in pri Nizozemski (0,12 odstotkov). Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP EU znaša 0,48 odstotkov in delež izdatkov EU za strukturne operacije pa znaša 0,32 odstotkov.

Delež izdatkov EU za kmetijstvo, v BDP kmetijstva EU, je leta 2000 znašal 28 odstotkov in se je glede na leto 1995 povečal za 13 odstotkov. Največji delež izdatkov EU za kmetijstvo državam članicam EU, v BDP kmetijstva držav članic, se je leta 2000 glede na leto 1995, največ povečal pri Veliki Britaniji (za 61 odstotkov), Luksemburgu (za 52 odstotkov), Švedski (za 39 odstotkov) in Finski (za 38 odstotkov). Delež izdatkov EU za kmetijstvo državam članicam EU, v BDP kmetijstva držav članic, se je leta 2000 glede na leto 1995, zmanjšal pri Belgiji (za 38 odstotkov), Nizozemski (za 18 odstotkov) in pri Portugalski (za 14 odstotkov). Delež izdatkov EU za strukturne operacije, v BDP kmetijstva EU, je leta 2000 znašal 19 odstotkov in se je glede na leto 1995 povečal za 38 odstotkov. Delež izdatkov EU za strukturne operacije državam članicam EU, v BDP kmetijstva držav članic, se je leta 2000 glede na leto 1995 povečal pri Finski (za 330 odstotkov), Veliki Britaniji (215 odstotkov) ter Nizozemski (128 odstotkov), zmanjšal se je pri Luksemburgu (za 37 odstotkov), Španiji (za 29 odstotkov) ter Irski (za 12 odstotkov). Leta 2000 je Grčija dobila 4,18 krat več sredstev iz skupnega proračuna kot jih je vplačala, Portugalska 2,59 krat več in Irska 2,42 krat več sredstev kot jih je vplačala. Razmerje med vplačanimi in prejetimi sredstvi znaša za Italijo 0,98, za Dansko 0,96 ter za Francijo 0,84. SKP naj bi ohranjala kulturno krajino ter večnamenskost kmetijske pridelave. Za SKP velja, da večja kot je proizvodnja več proračunskih sredstev se pridobi. Države članice EU so na eni strani neto plačnice na drugi pa neto prejemnice proračunskih sredstev EU. Neto plačnice zahtevajo spremembe SKP. EU je gospodarski in politični sistem, v katerem SKP ohranja svojo vlogo.

RS prilagaja kmetijsko politiko SKP. Leta 1998 je bil sprejet Program reforme kmetijske politike 1999-2000. Leta 1999 na podlagi tega dokumenta še Program razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000-2002. Težišče ukrepov se je od tržnocenovnih podpor preneslo k neposrednim plačilom. Večji poudarek je strukturnih in okoljevarstvenih ukrepih ter ukrepih razvoja podeželja. RS izvaja ukrepe tržnocenovne in strukturne politike. RS je leta 1999 ustanovila plačilno agencijo-ARSKTRP. Ustanovljena je bila z namenom prilagajanja SKP EU, na področju izvajanja tržnih redov, zunanje trgovinske politike, intervencij na trgu, sistema plačil in strukturnih ukrepov ter izvedbo programa predpristopne pomoči SAPARD. Glavna dejavnost ARSKTRP je izvajanje ukrepov in nalog na področju kmetijstva, živilstva in ribištva, skladno s skupno kmetijsko in ribiško politiko EU ter drugih nalog za izvajanje reforme kmetijske politike. Za koriščenje sredstev EKUJSA-usmerjevalni del je že akreditirana, za jamstveni del pa mora biti usposobljena do 31. decembra 2002 oziroma do vstopa v EU.

LITERATURA

1. Agenda 2000. Brussels : European Commission, 1997. 29 str.
2. Avsec Franci: Pravni položaj zadrug, zlasti kmetijskih in gozdarskih, v zakonodaji Evropske skupnosti in Slovenije. XXVI. Letni posvet zadrušnikov. Portorož : Zadruga zveza Slovenije, 1999, str. 17-101.
3. Avsec Franci: Večnamenskost kmetijstva in kmetijska zakonodaja. Sodobno kmetijstvo, Ljubljana, 33(2000), 1, str. 3-12.
4. Bitter Susanne et al.: Europa Von Agenda 2000 bis Zollunion. Bonn : Wuppertal, 1999. 222 str.
5. Domeratzky Joachim et al: The practice of support programmes 2-ERDF and EAGGF Structural Funds. Berlin : Agency for long distance study, 1999. 60 str.
6. Erjavec Emil: Agrarna ekonomika. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 290 str.
7. Erjavec Emilet al: Velika njiva protislovij. Delo, Ljubljana, 44(2002), 171, str. 12-13.
8. Fink Hafner Danica: Slovensko kmetijstvo in Evropa. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 1995. 63 str.
9. Grilc Peter et al.: Pravo Evropske unije. Ljubljana : Cankarjeva založba, 2001. 355 str.
10. Grupp Claus: Europa 2000. Stuttgart : Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, 1997. 160 str.
11. Juvančič Luka et al.: Pregled skupne kmetijske politike. Domžale : Biotehniška fakulteta, 2001. 224 str.
12. Moussis Nicolas: Evropska unija. Ljubljana : Littera picta, 1999. 490 str.
13. Noel Émile: Die Organe der Europaeischen Gemeinschaft. Luxemburg : Amt fuer amtliche Veroeffentlichungen der Europaeischen Gemeinschaft, 1993. 26 str.
14. Rednak Miroslav et al: Slovensko kmetijstvo in Evropska unija. Ljubljana : ČŽD Kmečki glas, 1997, 439 str.
15. Schmitt Guenther: Agrarpolitik. Muenchen : Verlag Vahlen, 1998. 203 str.
16. Šoštarič Marjeta: Brez neposrednih plačil se našemu kmetijstvu slabo piše. Delo, Ljubljana, 43(2001), 200, str.3.
17. Volk Tina et al. : Učinki reforme slovenske kmetijske politike. Ljubljana : Društvo agrarnih ekonomistov Slovenije, 2001. 256 str.

VIRI

1. Allocation of 2000 EU operating expenditure by Member State. Brussels : European Commission, 2001. 27 str.
2. Commission Regulation (EC) No 1663/1995 of 7 July 1995 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EEC) No. 729/70 regarding the procedure for the clearance of the accounts of the EAGGF Guarantee Section (Official Journal of the European Communities, No. 158/95).
3. Commission Regulation (EC) No 1750/1999 of 23 July 1999 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 1257/1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) (Official Journal of the European Communities, 337/99).
4. Commission Regulation (EC) No 1863/2001 of 10 September 2001 amending Regulation (EC) No 1663/95 as regards the form and content of the accounting information zhat the Member States must hold at the disposal of the Commission for the purposes of the

- clearance of the EAGGF Guarantee Section accounts (Official Journal of the European Communities, 259/01).
5. Commission Regulation (EC) No 2316/1999 of 22 October 1999 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 1251/1999 establishing a support system for producers of certain arable crops (Official Journal of the European Communities, 280/99).
 6. Commission Regulation (EC) No 2759/1999 of 22 December 1999 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No 1268/1999 on Community support for pre-accession measures for agriculture and rural development in the applicant countries of central and eastern Europe in the pre-accession period (Official Journal of the European Communities, No. 161/99).
 7. Council Regulation (EC) No 1251/1999 of 17 May 1999 establishing a support system for producers of certain arable crops (Official Journal of the European Communities, 160/99).
 8. Council Regulation (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and amending and repealing certain Regulations (Official Journal of the European Communities, 160/99).
 9. Council Regulation (EC) No 1258/1999 of 17 May 1999 on the financing of the common agricultural policy (Official Journal of the European Communities, 160/99).
 10. Council Regulation (EC) No 1259/1999 of 17 May 1999 establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy (Official Journal of the European Communities, 160/99).
 11. Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds (Official Journal of the European Communities, 161/99).
 12. Council Regulation (EC) No 1266/1999 of 21 June 1999 on coordinating aid to the applicant countries in the framework of the pre-accession strategy and amending Regulation (EEC) No 3906/89 (Official Journal of the European Communities, 161/99).
 13. Council Regulation (EC) No 1268/1999 of 21 June 1999 on Community support for pre-accession measures for agriculture and rural development in the applicant countries of central and eastern Europe in the pre-accession period (Official Journal of the European Communities, 161/99).
 14. Document de travail Actions structurelles, dépenses structurelles et de cohésion, mécanisme financier, autres actions agricoles et régionales, transport et pêche. Bruxelles : Commission européenne, Direction Générale du Budget, 2001. 205 str.
 15. Document de travail Fonds européen d'orientation et de garantie agricole, section »garantie«. Bruxelles : Commission européenne, Direction Générale du Budget, 2001. 259 str.
 16. Interna gradiva Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja.
 17. Interna gradiva Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
 18. Internet Explorer. [URL: http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2000/l_263/l_26320001018en00340034.pdf], 14.04.2002.
 19. Internet Explorer. [URL: http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/external/enlarge/press/176_sl.pdf], 15.07.2002.
 20. Internet Explorer. [URL: http://www.gov.si/mf/slov/proracun/navodilo_sapard.pdf], 25.05.2002.
 21. Letni sporazum o financiranju med Komisijo evropskih skupnosti in Vlado republike Slovenije. Bruselj : Evropska komisija, 2001. 5 str.
 22. Medvladna konferenca o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji, kmetijstvo. Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2001. 35 str.

23. Načrt razvoja podeželja 2000-2006. Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2000. 85 str.
24. Navodilo o vključevanju sredstev SAPARD v proračun Republike Slovenije. Ljubljana : Ministrstvo za finance, 2001. 10 str.
25. Notranji trg EU ter slovensko kmetijstvo in živilska industrija. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2000. 96 str.
26. Program razvoja kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva 2000-2002. Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 1999. 114 str.
27. Program reforme kmetijske politike 1999-2002. Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 1998. 25 str.
28. Review of agricultural Policies Slovenia. Paris : OECD, 2001. 184 str.
29. Review of agricultural Policies Slovenia. Paris : OECD, 2001. 184 str.
30. Sapard. Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2001. 12 str.
31. Strategija razvoja slovenskega kmetijstva. Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 1992. 88 str.
32. The agricultural committees, tools for the common agricultural policy. Brussels : European Commission, 2001. 8 str.
33. The Common Agricultural Policy. Brussel : Directorate - General for Agriculture, 2001. 31 str.
34. The Community Budget: The facts in figures. Brussels : European Commission, 2001. 27 str.
35. Uredba o akreditacijskih pogojih za delovanje Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (Uradni list RS, št. 78/00).
36. Uredba o programih kmetijske strukturne politike in kmetijske politike razvoja podeželja za leto 2001 (Uradni list RS, št. 60/01).
37. Uredba o ukrepih kmetijske strukturne politike Programa razvoja podeželja 2000-2006 (SAPARD) (Uradni list RS, št. 114/00).
38. Večletni sporazum o financiranju med Komisijo evropskih skupnosti in Vlado Republike Slovenije. Bruselj : Evropska komisija, 2001. 50 str.
39. Vertrag von Amsterdam. Bonn : Bundeszentrale fuer politische Bildung Bonn, 1999. 415str.
40. Working document-draft multi-annual financing agreement. Brussels : European Commission, 2000. 54 str.
41. Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 79/99).
42. Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 54/00).
43. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o organizaciji in delovnem področju ministrstev (Uradni list RS, št. 60/99).

SLOVARČEK SLOVENSКИH PREVODOV TUJIH IZRAZOV

Accredit – akreditirati

Accreditation criteria – merila za akreditacijo

Allocation of funds – dodelitev sredstev

Annual account – letni obračun

CAP – common agricultural policy – SKP – skupna kmetijska politika

Charged to the programm – obračun v breme programa

Clearance of accounts – potrditev obračuna

EAGGF – European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - E KUJS – Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad

EEC – European economic community - EGS – Evropska gospodarska skupnost

EU – Evropean union – EU – Evropska unija

European Commission – Evropska komisija

Execution of payments – izvrševanje plačil

Instruments – instrumenti

Multiannual Finanical Agreement – Večletni sporazum o financiranju

National Authorising Officer – Nacionalni odredbodajalec

National Fund – Nacionalni sklad

Part co–financed by – delež sofinanciranja

Paying Agency – plačilna agencija

Payments department – oddelek za izvrševanje plačil

Public expenditure – javni izdatek

SAPARD – Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development – posebni program pomoči za kmetijstvo in razvoj podeželja EU

SPELAA – Slovene Program for Environmental and Landscape Assistancy for Agriculture – slovenski okoljevarstveni program za kmetijstvo

WTO – World Trade Organisation – STO – Svetovna trgovinska organizacija